Poštnina plačana v gotovini.

Cena Din 2·—

Izhaja vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. — Posamezna številka Din 1·—, na 16 straneh Din 2·—, mesečna naročnina Din 20·—, za tujino Din 30·—. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva ulica 23. Telefon uredništva 30-70, 30-69 in 30-71.

Jugoslovan

Rokopisov ne vračamo. — Oglasi po tarifi in dogovoru.

Uprava v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68. Podružnica v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 24, telefon 29-60. V Celju: Slomškov trg 4. Pošt. ček. rač.: Ljubljana 15.621.

Št. 156 — Ljubljana, nedelja, dne 30. novembra 1930 — Leto I.

Živela sloga in edinstvo Jugoslovanov!

Levstik o narodnem edinstvu leta 1867

Samo ena pot je, po kterem utegnemo ubežati temu zlu (t. j. propasti Slovencev), samo en trden jez, kteri nas utegne ubraniti. Ta jez najdemo na avstrijskem jugu v političnej solidarnosti z junaškimi brati, kteri so iste matere, istega jezika z nami in kteri našo bratovsko roko veselo poprimejo, nam i sebi na podporo. Da rečeno zvezo osnujemo in utrdimo, pa da zataremo vsako misel, ktera na to namerja, da bi mi sami zase mogli kdaj kaj biti, — to naj bode naša prva skrb; zato se nam je truditi se vsemi duševnimi močmi, se vsem pogumom, kteri se ne vstraši največje žrtve; kajti narod, kteri ne more pokazati nobenega herojičnega čina, tudi ni vreden, da bi ostal med narodi.

S temi besedami smo obenem tudi razložili, zakaj se je »Slovenski jug« krstil naš novi časopis, kterega namera bode buditi in širiti misel politične solidarnosti na avstrijskem jugu ter delati i truditi se, dokler ne bode živa resnica iz te misli, o kterej so že davno prepevali slovenski pesniki, za ktero se navdušuje mladina, ktero na tihem goje v narodnih srcih izobraženi možaki, i ktere so se živo poprijeli tudi naši bratje Hrvatje, kar nam pričajo ob vsaki priliki. »Slovenski jug« torej prvi ne izgovarja te misli, ali prvi jo razglaša za geslo političnega časnika.

(Ivan Prijatelj, Razprave III., stran 66—67.)

Nikdar sicer ni izšel ta program, ker tudi ni izšel »Slovenski Jug«, a vsa slovenska inteligenca se je vendarle ravnala po tem programu.

Prvi jugoslovanski kralj Peter I. Osvoboditelj.

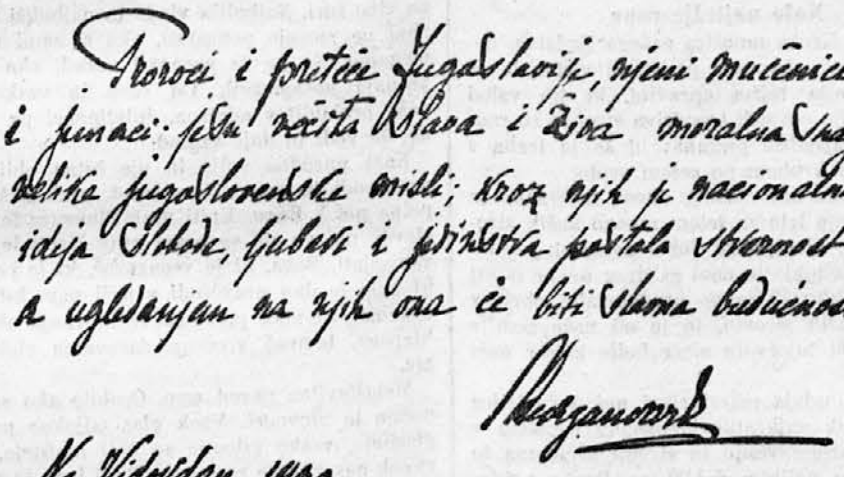

(Faksimile Nj. Vel. kralja Aleksandra I. v knjigi »Antologija jugoslovenske misli i narodnog jedinstva« od dr. Novaka.)

Vladika Strossmayer l. 1896 zjedinjeni hrvatsko-srbski omladini

»... Ljubezen, sloga, edinstvo je Bog sam, pa kdor ostaja v ljubezni, slogi in edinstvu, ta ostaja v Bogu in Bog je v njem. Ljubezen, sloga in edinstvo so pravo krščanstvo, večni izvir vsakega življenja, vsake svetlobe, vsake prave svobode, vsakega napredka in vsake zmage. Kdor seje ljubezen, slogo in edinstvo med našim narodom, ta je, in naj se imenuje Srb ali Hrvat, pravi kristjan, ki ljubi pravo življenje, svetlobo, svobodo in slavo svojega naroda. Neljubezen, nesloga in razdor so očitna smrt in propast našega naroda, ljubezen, sloga in edinstvo pa jamstvo za njegovo življenje, njegovo slavo in njegovo neumrjočnost.

(Narodna misao, Zagreb, 1897, stran 260.)

*

«.... Najglavnejša naloga Jugoslovanov je, da se združijo, sporazumijo in zjedinijo ... Vsak, kdor le količkaj bistro presoja naše odnošaje, ve, da nam vsa naša samostojnost in neodvisnost malo ali nič ne moreta pomagati, če se nam ne posreči, da postanemo eno politično telo, v katerem bije eno srce ...»

(Strossmayer leta 1849 v pismu «Narodnim Novinam»).

Minister inž. Dušan Sernec o jugoslovanstvu

Beograd, 28. novembra. l. Gledę na veliki narodni praznik, ki ga proslavimo dne 1. decembra, je vaš dopisnik posetil ministra za gozde in rudnike g. inž. Dušana Serneca, ki mu je ljubeznjivo dal sledečo izjavo:

Jugoslovanstvo je realna tvorba, katere obstoja ni mogoče zanikati. Je posledica zgodovinskega razvoja. Kakor je obstojalo slovenstvo v trenotku, ko so naši predniki še govorili o Kranjcih, Štajercih, Primorcih in Koroščih — celo Prešeren je pel v »kranjskem« jeziku — tako obstoji danes jugoslovanstvo kot višja edinica, združujoča v sebi Srbe, Hrvate in Slovence.

Jugoslovanstvo zanikati, je nemogoče. Važno pa je vprašanje, kako se opredeli p[illegible]em jugoslovanstv[illegible] in kako se jugoslovanstvo kot višja edinica o[illegible]deli do slovenstva okt nižji edinici.

V dobi pred 6. januarjem niso imele vse politične stranke v svojem programu jugoslovanstva. Jugoslovanstvo je bilo sicer že meso in kri, toda strankarska zagrizenost je šla tako daleč, da je ena stranka nasprotovala, če je druga stranka dvignila na svoj prapor jugoslovanstvo. Ta boj se je vodil slepo, nepremišljeno, po geslu, da je slabo vse, kar propagira politični nasprotnik, ne da bi se pomislilo, da obstoje ideje in da obstoje realnosti, ki so nam vsem skupne in nam imajo biti vsem svete, ne da bi se pomislilo, da so posledica teh skupnih idej in teh skupnih realnosti tudi skupni interesi, ki jih imamo vsi skupno braniti. Tako se je vodil oster boj med pripadniki »integralnega jugoslovenstva« in med njegovimi nasprotniki. Pri tem pa ni ne ena, ne druga skupina nikdar točno povedala, kaj razume pod jugoslovanstvom in kaj pod slovenstvom in kakšno je in kakšno naj bo medsebojno razmerje teh dveh v realnosti obstoječih edinic v državnopravnem in v kulturnem oziru. To je bila največja pogreška. Posledica te pogreške je bila ta, da so se premnogokrat smatrali za sovražnike oni, ki so si bili po svojih srcih blizu, a se tega niso zavedali, ker pojmi niso bili točno opredeljeni.

Drugo veliko pogreško so storili oni, ki so stvorili formulo o integralnem jugoslavenstvu, s katerim je bila vezana negacija nižjih edinic, negacija srbstva, hrvatstva in slovenstva, katerih negirati ni mogoče.

To so bile pogreške, ki so v svojih posledicah že ogrožale obstoj države, dasi

Minister inž. Dušan Sernec.

gre za vprašanje, ki ni pravzaprav čisto nič komplicirano in v katerem bi si bila edina velika večina naroda, če bi se ne bili po nepotrebnem na neresen način zmešali pojmi.

Dejstvo je, da smo hoteli vsi skupno, enotno državo. Ta država je jugoslovanska. Kdor ruši enotnost te skupne države, ki je bila tekom desetletij pri najboljših in največjih naših duhovih sen bodočnosti, ta je izdajica.

Posledica zgodovinskega razvoja pa je ta, da imamo Srbi, Hrvati in Slovenci gotove kulturne posebnosti, ki so realnosti in ki jih ni mogoče zabrisati. So to posebnosti, ki jim je pustiti prirodni razvoj.

Zato obstoji pravo jugoslovanstvo v tem, da isto ne dopušča debate o srbskem, hrvatskem ali slovenskem narodu z državnopravnimi tendencami, da pa priznava srbski, hrvatski in slovenski narod kot kulturne edinice ter jih kot take hoče razvijati in usmeriti na evolutivno pot, ki vodi do skupnega cilja, do njegove sinteze — jugoslovanske kulture.

Naravno pa je, da enotnost države zahteva gotove žrtve. Vsaka država zahteva pravtako od posameznikov kakor tudi od naravnih ali organiziranih skupin gotove žrtve. Brez takih žrtev ni države in vsako državno življenje je posledica neštetih kompromisov in žrtev.

V čem bodo v bodočnosti obstajale žrtve, o tem je v podrobnostih nemogoče govoriti, ker je nemogoče predvidevati razvoj bodočnosti. Gotovo je pa, da smo Slovenci v presojanju žrtev zelo tesnogrudni ter na eni strani ne vidimo žrtev drugih, na drugi strani pa ne vidimo, kaj v skupnosti, katero imenujemo jugoslovanstvo, pridobimo.

Srbi so za jugoslovanstvo žrtvovali svoje bojne prapore, ovenčane s slavo, ki tvorijo pač kakor pri vsakem narodu enega najsvetejših simbolov naroda in države. S solzami v očeh so se stari, v bojih osiveli generali in oficirji poslavljali od teh praporov, a vendar so jih žrtvovali, da se na manifestativen način dokumentira enotnost države, da se pred celim svetom povdari ideja jugoslovanstva.

Ako bi vendar kdo od Slovencev mislil, da baš Slovenci novo državo kulturno oplodimo, a da kulturno od nje malo pridobimo, treba poudariti, da je tako obzorje premajhno in da premalo upošteva kulturne vrednote naših južnih bratov. Smelo trdim, da bo naša slovenska kultura bogato oplojena, če preteklost in tradicija naših južnih bratov postaneta naša skupna last. V južni Srbiji sem v starem samostanu iz XI. ali XII. stoletja videl stare freske, ki kažejo na tako visoko kulturo, da se mirno lahko reče, da je bilo v dobi, ko so nastale, kulturno središče Evrope pri srbskem carstvu. Freske v enaki popolnosti je dala ostali Evropi renesansa šele več stoletij pozneje. Na temelju teh in ostalih zgodovinskih spomenikov se more reči, da bi bila — če bi ne bilo Kosova in kosovske katastrofe — renesansa na Balkanu in ne v Italiji ter bi se kulturni razvoj Evrope razvijal iz kulturnega nasledstva Dušanovega carstva. Tudi to je zgodovina, in zavedati se moramo, da je ta zgodovina postala del naše skupne zgodovine. Zato mora biti srbsko carstvo nam prav tako sveto, kakor hočemo mi, da je Gospa sveta sveta Srbom in kot je Hrvatom sveto hrvatsko kraljestvo.

Potrebno je torej več širokogrudnosti in vpoštevanja žrtev drugih, več medsebojnega spoznavanja in manj nepremišljenega fanatizma, pa se bodo tudi zadnji dvomljivci izpreobrnili in v ideji jugoslovanstva, kakor je ista zamišljena po 6. januarju, videli edino garancijo za procvit naše bodočnosti.

Karadjordje v pismu na Napoleona leta 1810

Monarh! Vas se po pravici imenuje Veliki, ker se imajo mnogi narodi Vam zahvaliti za svoj današnji obstoj in blagostanje, a zlasti novo rojena Ilirija, v kateri žive naši sorojaki.«

(Sišić: Karadjordje, 1923.)

Dr. Ivon Štempihar, Jesenice:

Tretji prvi december

Lani me je počastil »Sokol« v Kranju z nalogo, da izvršim nagovor na slavnostni akademiji ob priliki praznika kraljevine, naroda in Sokolstva. Nalogo sem sprejel s tem večjim veseljem, ker mi je nudila spričo elementarne spremembe v našem notranje-političnem državnem življenju res hvaležno tvarino, temelječo v lastnem vkoreninjenem prepričanju, da Jugoslavija ni več quantité négligeable niti pred nami samimi.

Za motto sem si izbral baš 120 let stare besede Valentina Vodnika: »Duh stopa v Slovence Napoleonov, en zarod poganja prerojen, ves nov.« In ta motto sem spredel v refrain: En narod poganja, prerojen, ves nov. Vodi nas, Jugoslovane, duh Aleksandrov!

Obujam te spomine radi zadoščenja, ker mi je prošlo leto podalo zvrhano mero dokazov, da sem v dotičnem nagovoru zadel zmisel državne nacijonalno-politične smeri, ki jo je uvedla proklamacija 6. januarja, zakoličil pa zakon z dne 3. oktobra. Takrat, decembra 1929 je bilo še veliko strankarskega atavizma, takrat je ležala v zraku, dasi je dišal po ozonu razčiščenega položaja, še vedno debela proga iz strankarske prošlosti prešle nezaupnosti, skepse, čakanja na povratek prejšnjega. V polni zavesti, da branim program jugoslovanske **mladine**, sem poudarjal dejstvo **rasti novega naroda**, resnico **novega duha**, oboje pa kot prerogativo **mladine, ki si tega zaklada ne da več vzeti.**

Ena izmed predpravic mlade generacije je pravica, praznovati ta državni praznik kot tretji po časovnem teku. Praznovanj tega državnega praznika v eri SHS, tej kemični formuli politične nesposobnosti, mladi generaciji ni treba beležiti. Teh praznovanj ni v njenem spominu.

Mlada generacija se spominja s hvaležnostjo prvega decembra 1918, ko je dobila v svetovni vojni prelita jugoslovanska kri prvo materijelno zadoščenje v oficijelnem poudarku suverena-soborca. Mlada generacija se spominja z radostjo in zadoščenjem prvega decembra 1929, ko je vznikla iz tmine in zavrženosti mlada — Jugoslavija. Mlada generacija praznuje iz lastnega dognanja letošnji prvi december kot prvo obletnico dejanskega snovanja, graditve, okrepitve v srcu in mišicah, praznuje letos obet še večjega, vrednejšega dela v bodoče, praznuje svoj praznik.

Mlada generacija se zaveda, da je prišla njena ura, ker se čuti prosto predsodkov, ki so cepili prejšnji rod, ki so zagrinjali delo za splošnost v nesolidno barantanje, ki so spreminjali narod v mrtve figure na deski zasebnih interesov.

Mlada generacija nastopa za to državo z neizčrpnim optimizmom na osnovi resnične vrednosti in vsebine nesmrtnih gesel velike revolucije, se zgrinja okrog voditelja in njegove jugoslovanske zastave z voljo in navdušenjem za demokracijo resnice, javne vesti in nežigosanega jugoslovanstva.

Jugoslavija ima bodočnost, Jugoslavija je bodočnost; zato pripada — mladini.

Ob letošnjem prvem decembru velja tretjič: Jugoslavija — zdravo!

Dr. Beno Pehani, Kamnik

Popotnica v dvanajsto leto osvobojenja

Problem maloštevilnega naroda, ki je vrhu tega še pozno prišel do samostojnosti, je poleg gmotnih teženj še bolj in v prvi vrsti **problem nravnosti, značaja, volje.** Kajti tak narod zadeva žareči duh civilizacije in kulture več ali manj malo pripravljenega, a s polno sapo in naenkrat, da ga popade kot omotica, opojnost, vrtoglavica. Ako ni moralnega sidra in vesla volje, postane razbitina in lahka smet na visokih valovih svetovnega dogajanja. Tudi če se dokoplje do materijelnih dobrin, je to le začasno, raztečejo se mu izpod rok. Primer **nacionalizacija!**

Naš najvažnejši kapital

Našemu narodu je vsled tega naše ljudstvo naš najvažnejši kapital, kajti to so duše, duhovi. In duh je, ki vlada telo in vse kar postane telesno resnica, mora dozoreti preje v duhu. Ker se pa duh more izražati le po telesnem in v mejah telesnosti in nje sposobnosti, ne smemo zanemarjati kot sredstvo, toda le kot tako, nikakor tudi telesa in vse gmotnosti. Naš glavni kapital, ljudstvo, je pa treba obrazovati v prvi vrsti in to v duhu.

Slišimo in sami pravimo, da nismo imoviti. Toda resnično nismo toliko revni na denarju, kakor mislimo, saj ga imamo na videz preobilo za opičjo gizdavost in modne norosti, alkohol in nikotin in drugo prazno potrato. Naše **pravo pomanjkanje je v nravnosti, značaju, volji.** Na teh smo revni. Ker teh nimamo dovolj, nam manjka duševnega in duhovnega kapitala, one izobrazbe, ki ni le slepo nametan in mrtev kup šolskega nauka, brezoblična navlaka, ampak živ »obraz«, ki sam vidi in misli in organično iz vsega življenja sočno raste, ki je volja navzgor vedno do boljšega. In zato nam manjka tudi **vzajemnosti** in pravega bratskega narodnega občestva.

Naše najtežje rane

Od tod je široka množica našega ljudstva, neuka boljšega, primorana prijemati vedno le za najenostavnejša ročna opravila, ki jih vsled racionalizacije povsodi izpodriva stroj in so radi tega tudi najslabše plačana; in še je treba s trebuhom za kruhom po celem svetu.

Od tod nima naš obrtnik dovolj izobrazbe in volje in potuje leto za letom mnogo naših sirovin v tujino, kjer jih za dober zaslužek predelujejo in izdelujejo in nam za drag denar nazaj prodajajo. Tako živijo po predelovalni obrti v tujini od naših sirovin, to je od naše zemlje številni tisoči tujcev in sicer bolje kakor naši proizvajači.

Od tod se udaja marsikateri naš industrijec in pridobitnik najkratkovidnejšemu egoizmu v poslovnem pridobivanju in stremi večinoma le za naglim in velikim dobičkom. Preko najpotrebnejšh sredstev za to pridobivanje ne pozna kajkrat moraličnega in duševnega zanimanja in žrtve. Radi tega samevajo brez pomoči od te strani naše kulturne in prosvetne ustanove.

Od tod tudi večkrat brezglavica v naši proizvodnji in proizvodnja manjvredne kakovosti.

Od tod sameva naše priprosto ljudstvo brez usmiljenja in vzpodbude v duhovni nemoči in duševni bedi, da o gmotni niti ne govorimo ne, in se udaja v obupu zagate alkoholizmu in drugim pregreham.

Od tod tudi po kratkem razcvitu običajno **skorajšen propad naših velikaških rodbin.** Ob gmotnem bogastvu stopijo njih potomci duševno še revnejši kakor njih očetje v življenje in v prizadevanju prekriti notranjo praznino z razsipnim zunanjim življenjem, sledi njih notranji revščini kmalu še zunanja. Od tod tudi tolikokrat naše zgolj zunanje posnemanje tujih navad in razvad in naša potrata za ničevnosti.

Vzpodbude, spoznanja, volje in izobrazbe nam je treba pred vsem. Drugo bo prišlo. Ker pa onega nimamo dovolj, zato so danes še vedno tujci gospodarji v naših velebankah, pri naših rudah in plavžih, pri premogu in vodnih silah, v predilnicah, pivovarnah in sladkornih tovarnah, sploh v produkciji vseh umetelno izdelanih življenjskih in produkcijskih potrebščin. Čeravno je naša zemlja prostorna in bogata na že odkritih in še neodkritih oziroma neizrabljenih naravnih zakladih, vendar naše ljudstvo v tej ali oni obliki tlačani še naprej tujci. Naših naravnih zakladov ne dvigamo in naše delamožnosti ne oživljamo sami, ampak čakamo, da jih prevzame tujec in nas najame za sluge.

Z varčevanjem do res naših tovaren

Varčevati nam je treba! Ne varčuje pa že oni, ki kopiči le s tem, da brata odira. Tudi bo vse zvarčevano zaman, nam bo zopet izvito, ako ga ne uporabimo v prvi vrsti za prebujenje in gojenje duševne sile in za potrebno duhovno orodje, ker le tako bomo obvladali in sami ustvarjali gmotne prilike.

Kaj nas na primer danes ovira, da mi Jugoslovani ali Slovenci od danes naprej ne sklenemo autarkičen gospodarski krog? Da ne ustanovimo za vse naše potrebščine, kolikor so industrijski izdelki, na narodni (eventualno zadružni) podlagi **lastne, popolnoma naše tovarne** in da se preskrbujemo le iz teh naših tovarn, in da ne kupujemo nobenega tujega blaga razven neobhodnih sirovin? Kaj nam manjka? Denarja? Ne. Dobili bi ga, ako bi bili izvedbe zmožni. Duševne in duhovne sposobnosti, nravnostne moči, zanesljivosti začajev, energije volje nam manjka.

Obrazujmo torej naš živ kapital, naše ljudstvo, najprvo! Kajti brez duha ni vlade nad materijo. Ker smo maloštevilni, mora pri nas tem bolj nadomestiti **kvaliteta golo kvantiteto,** ki prve itak nikdar nadomestiti ne more. Vsak naših postani vznikel in klen.

Vsakdo naj ve, da mu pot do izobrazbe ni zaprta in da za to ni nikdar prepozno, da pa vodi le preko truda in samoobvladanja.

S prenovo posameznika do prenove naroda

Dosti se je že storilo. Toda še več in vedno več je treba storiti. Ne mirujmo, ne čakajmo, ne obotavljajmo se! Ves narod je treba prekvasiti, vsak mora vreti kakor mošt, ki v žlahtno vino zori. Najboljša vlada in najboljši zakoni nam ne morejo pomagati, ako si sami ne pomagamo. **Ne bo se prenovil narod, ako se ne prenovi posameznik.** Od vseh in vsakega je naša prebuditev odvisna. Inteligenci pa pripada, da vodi in daje vzgled.

Naša narodna volja in nje bitna oblika pa nam bodi le rast v človečnost, prav naša vsepolna **pot k Bogu.** Kajti vsak Slovenec in Jugoslovan naj ve, da se pravi prav živeti le, Boga vstvarjati. Boga, ki je vsenavzoč, ki je povsodi, ki nam je dan prav tudi v naši nam bitni narodnosti, ki noče potrtega vzdihovanja obupnih hlapcev, temveč vročega darovanja slobodnih src.

Maloštevilen narod smo. Osobito ako se vzamemo le Slovenci. Vsak glas odjekne pri nas glasneje, vsako gibanje se čuti močneje, vsak sunek nas globlje razburka. Radi tega se silneje ločujemo, bojujemo, sovražimo. To je naše zlo.

Ali da imamo novega duha, bo prav to tudi naša sreča. Vse dobro najde med nami lažje odmeva, tesneje stopi brat k bratu in bližje se najdemo v slogi, ljubezni, občestvu.

Predvsem je treba ljubezni

»To vam naročam, da se ljubite med seboj«. »Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako boste imeli ljubezen med seboj.« Na tem temelju bodimo složni, toda iskreni in izraziti, ne po hinavski in udani šabloni. Bodimo pravični; ne osebni, ampak stvarni. Sprejmimo iskrenost in poštenost ter ne delajmo si eden drugemu sile na duši, da se obvarujemo farizejskega kvasu, ki je hinavščina. Oni, ki ni po besedah toliko naš, pa je po duhu in volji in dejanjih, je bolj naš, kakor oni, ki je po besedah naš, ali ga ločijo od nas i duh i volja i dejanja. Ne bodimo formalni, ampak bistveni, ne le demokrati — ampak svobodni, ne le konfesionalni — ampak krščanski, ne le verni — ampak pobožni. Ne opredelujmo, ampak združujmo! Spopolnujoč eden drugega, vsak drugačen kot drugi in nihče drugačen kot drugi.

Spoštujmo tradicije

Kar smo našega podedovali od očetov in dedov, čuvajmo kakor našo srčno kri. Kajti brez krvi ni toplote, brez toplote ni lepote, brez lepote ni ljubezni, brez ljubezni ni nič. Spoštujmo naše kulturne svetinje in tradicije in ne uničujmo njih spomenike. Brez tradicije ni evolucije, je zgolj revolucija, razdejanje. Naroda, ki sam sebe ne spoštuje, ne poštujejo tudi drugi. Toda naš korak bodi usmerjen naprej. Za vzgled nam more biti Anglež, ki je obenem najkonservativnejši in najnaprednejši.

Ne zapirajmo se pa proti svetu in ne pretiravajmo samorodnosti naproti onemu, kar je ustvaril drug narod in nam je sorodno, skladno in plodno. Niti najkulturnejši narod ni ustvaril svoje kulture popolnoma sam, temveč gre plamen duha iz roke v roko. Kot maloštevilen narod se pa tim manj moremo izključiti iz izmenjevalnega prometa. Toda le edinstveno naše nam daje kulturno vrednost tudi za druge in za svetovno dogodivanje, pred obličjem božjim.

Samo močna Jugoslavija je naša rešitev

Enako kakor naše slovensko, nam bodi vsikdar ljubo in drago kulturno žitje **bratov Srbov in Hrvatov,** s katerimi nas **veže usoda nedeljivo v eno.** Gojenje medsebojne kulturne vzajemnosti nam bodi tudi srčna zadeva, kot dokaz našega priznanja in hvaležnosti vseh junaških žrtev ob osvobojenju. Kolikor smo si Slovenci za enkrat še kulturna celica, nam je **Jugoslavija že telo, brez katerega celica živeti ne more,** s katerim **je spojena neločljivo v biti ali ne biti. Kar je njihovo je naše in kar je naše je njihovo. Ako** uspevajo oni, uspevamo tudi mi, ako uspevamo mi, uspevajo tudi oni. Ne bojmo se za obstanek nam rodne samobitnosti, ako zrastemo v ožjo enoto, saj se na primer tudi še danes razlikujeta bistveno Bavarec od Prusa in Škot od Angleža kljub daljšemu in popolnejšemu sožitju. **Le složna in vzajemna ter po volji enotna in močna Jugoslavija pa nam zajamčuje naš lasten duševni razvoj.** Tudi le enotna in močna Jugoslavija bo mogla omiliti in zavarovati usodo naših nepozabljenih bratov preko meja.

Tudi na naše duri trkajo že danes **važni** in jutri že nujni državni, vseevropski, svetovni problemi. Bodimo složni, da moremo pristopiti k reševanju teh vprašanj z upom zmage. Sicer bi mogla napisati zgodovina o nas svoj »Mene tekel ufarsin«.

Kakor med seboj, odklanjamo tudi med narodi samogoltnost in slep šovinizem. Stremeče po višjih ciljih nas ne zvabijo provokacije v prepir in na stranpoti. Ako bo pa kdo napadel s silo obstanek našega bistva in svobodo naše rasti na naši zemlji, **tedaj bo spoznal, da sledimo na hip vsi našemu kralju-voditelju, čuvarju naše varnosti, pripravljeni, strašni, neugnanljivi in nespravljivi.** Toda mi ne ogrožamo in ne napadamo nikogar, naši cilji so miroljubni in pošteni. **Mir je naša nada.** Naša težnja je miren kulturen in gospodarski razvoj naše države in našega naroda na naši zemlji v složno vzajemno enoto.

V tem smislu kličemo našemu vladarju-voditelju:

Živel naš kralj!

Z vero v Boga za kralja in očetnjavo!

Ko mislite na **Miklavža** in na **Božič!**
Vam nudi 839
Nova založba r. z. z o. z.
v Ljubljani, Kongresni trg 19
najlepša darila
za otroke in odrasle.
Oglejte si naš najodličnejši lokal! Sortirano blago!
KNJIGE vseh vrst, domače in tuje, razno mladinsko slovstvo in slikanice, zlasti: V. Busch: Cipek in Capek — I. Hermann: Ivančkov sv. večer — za gimnazijce dr. J. Debevca: Vzori in boji — in mnogo drugih.
IZBRANA DARILA za šolo in dom: nalivna peresa, pisalne garniture v steklu in marmorju, pisemski papirji v mapah in kasetah, albumi za razglednice in slike, spominske knjige; za Vaše malčke tudi barvnike v najoriginalnejših ovojih.
DEKORATIVNE PREDMETE za pisarne v razni izberi, preproste in dragocene: nastavki, pepelniki, knjižni oporniki in nosači, kazala za čitanje.
Cankarjevi in Finžgarjevi zbrani spisi v krasni opremi.

Janko Samec:

Vez edinstva

O, kakor da je Bog v tkanino stkal
pod rdeči smeh jutránjega obzorja
belino svežo naših Alp pogorja,
ki sveti v zimskih dneh se ko kristal;

in da še k njim ljubeče pridodal
modrine sij Jadranskega je morja,
tako žari zastave Tvoje glorja,
o narod moj, ki si v svobodo vstal!

In sile ni in ne viharjev sence,
ki naj stori, da ne bi bilo res,
kar si je spletlo zmagoslavja vence!
Tlel večno v srcih bo ljubezni kres,
ki zlil Hrvate, Srbe in Slovence
v rodu je močnega enotno vez!

Od šumadinstva do jugoslovanstva

(Spominu Jovana Skerlića.)

Eden najsvetlejših primerov jugoslovanskega človeka, ki se je iz majhne, ozke atmosfere domačnosti in plemenske vezanosti razvil do širokih, svobodnih razgledov, s katerih se človek, na veke spojen s svojim narodom kot celoto, šele prav prebije do tvornega, božjega odnosa do vsega človeštva, je brez dvoma Jovan Skerlić, veliki srbski literarni kritik, zgodovinar in politični mislec, vodja vse predvojne srbske inteligence, ki je tragično umrl prav pred izbruhom svetovne vojne in mu tako ni bilo dano, da bi na lastne oči videl veliko, strahotno predigro, ki so ji sledili dnevi osvobojenja in ujedinjenja njegovega naroda.

Skerlić je bil doma iz Šumadije, iz uporne, neukrotljive, svojeglave Šumadije. Toda njegova navada ni bila, da bi se skliceval na svoje prednike in se ž njimi bahal. Pri marsikateri priliki pa vendarle ni mogel prikriti svojega ponosa, da je njegov rod izhajal od glasovitega Skerle in da so bili potomci ustašev. Ko je nekoč tožil, da je moral nekoga, ki ga je fizično napadel, vreči ob tla, se je takole opravičeval: »Vsa nesreča je bila od tod, ker ni vedel, da po mojih žilah teče hajduška kri.« Ta njegova globoka, trdna ukoreninjenost v zemlji in krvi, iz katere je bil, pa mu nikakor ni ovirala razvoja k širokim pogledom in čuvstvom, nasprotno, prav ta njegova bogata rasna dediščina, tista širina srca in toplo človečanstvo šumadinskega človeka, vse žive energije, ki so vrele v njem — vse to ga je gnalo do novih oblik in do večjih, širje odprtih izrazov.

Ponosen na svojo najožjo domovino, je bil prepričan, da je lepota njegove Šumadije uprav v tem, da se voljno vtaplja in proži roko vsem ostalim sestram — pokrajinam in da se ž njimi zliva najprej v celo Srbijo, potem pa v Jugoslavijo: popek, ki se ne odpre v cvet, cvet, ki ne dozori v poln plod, sta pač zgrešila najlepšo usodo, ki jima je mogla biti dodeljena. Bil je prepričan, da se morajo slavni jugoslovanski dnevi, ki še pridejo, pripisati na zadnje, še ne popisane strani naše celotne zgodovine, in da bo ta slava sijajnejša od katerekoli prejšnjih, ker bodo v nji poleg slave Huma, Zete in Raške blestele še avreole mučenikov iz zarote Zrinjskega in Frankopana in z Gosposvetskega polja. In tako se nihče ni v predvojnih letih tako zagrizeno in navdušeno vrgel na pospešeno realizacijo enotnega srbohrvatstva, te predhodne etape integralnega jugoslovanstva, v katero naj bi po Skerlićevem naziranju izželi svoje plodne sokove srbstvo, hrvatstvo, slovenstvo in vse druge sile na našem jugu.

Jovan Skerlić, ta izredna, genijalna osebnost, kakor jih malo premore jugoslovanska kulturna in politična zgodovina, je na ta način sijajen primer, kako se naj človek pri nas razvija od lepega k lepšemu, od dobrega k boljšemu, od slavnega k tistemu, kar je pozvano, da bo še slavnejše.

Slovanstvo - osnova našega nacionalnega probujenja

Ni mogoče pisati zgodovine jugoslovanske misli, ne da bi se pričelo z zgodovino razvoja slovanske misli med nami. Kajti slovanstvo je prebudilo nas in slovanska misel je dala vsebino naši nacionalni misli in obenem pokazala pot, ki privede naš narod k napredku in blagostanju.

Brez nacionalne zavesti in skoraj brez lastne književnosti je živel naš narod, ko še ni zavladala slovenska misel. Vsa slavna zgodovina naših očetov je bila pozabljena in naš jezik je živel samo še v kmečki hiši. Bil je v resnici le še jezik hlapcev in dekel.

Tedaj je **Herder** opozoril na slovanski svet in probudili so se prvi veliki oznanjevalci slovanske misli. Z elementarno silo je nato prodirala slovanska misel in kamor je padla le ena iskra tam je že tudi zaplapolala domovinska ljubezen. Po bliskovo je vse šlo in nakrat je bila probujena vsa inteligenca slovanskih narodov in samo še ena generacija in že je zajela slovanska misel tudi širše sloje slovanskih narodov. Slovanska misel je probudila nacionalno zavest slovanskih narodov in zato je slovanstvo **del nacionalnega programa vsakega slovanskega naroda.** In po pravici, kajti samo slovanska misel je rešila slovanske narode pred propadom in samo ob slovanski misli se je razbila od Jožefa II. zaukazana germanizacija.

Jadrno se je razvijala slovanska misel, najsilnejši dokaz, kako silno je bila utemeljena, kako zelo so čakala na njo srca slovanskih narodov.

Pred 135 leti je izdal Slovak Fortunat **Durych** prvi del svoje slovanske književnosti, ki se je začela tiskati leta 1793. v latinskem jeziku na Dunaju.

Pred 125 leti je izšla **Dobrovskega** »Slavina« v Pragi in nato drugi slovanski zbornik »Slovanka« (1814). Obe deli sicer v nemškem jeziku, a s slovanskim naslovom in v slovanskem duhu. Pred 100 leti je tiskal **Šafařík** v Budinu svojo »Geschichte der Slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten«, po 11 letih pa svoje znamenite »Slovanské starožitnosti«. Pred 95 leti pa daje v tisk že **Palacký** svoje epohalne »Dějiny«.

Vsaka teh knjig je bila znanstvena utemeljitev slovanstva, vsaka od njih je bila mogočen klic slovanskim narodom k probujenju, bila je »poslanica iz Češke na vse slovanske narode«, kakor se pravi v »Slavini«.

In ko je leta 1824. izdal **Kollár** svoje pesmi »Slave hči«, je zavladalo po vsem slovanskem svetu nepopisno navdušenje in njegove pesmi so se čitale ko prorokbe. To silno navdušenje je sicer pozneje v marsičem zvodenelo, toda imelo je ta velik in trajen uspeh, da je izvedlo narodno probudo in da so od tedaj začeli živeti slovanski narodi svoje nacionalno življenje.

Havliček je skušal pozneje dati slovanskemu programu novo vsebino in leta 1850. je v svojem »Slovanu« podal načrt, kakšna naj bo slovanska politika. Osemdeset let je minilo od te dobe in zato je Havličkov program danes zlasti zato zanimiv, ker kaže, kaj se je v teh osemdesetih letih doseglo in kaj moramo mi še izvršiti. Iz tega vzroka podajamo tudi Havličkov program v celoti.

Havličkov program:

Havliček zahteva:

1. Vsak šolan Slovan se naj nauči vsaj en slovanski jezik. Naša mladina naj se na najpriprostejši način nauči razumeti slovanske jezike;

2. ker mora biti emancipacija od nemške v vsakem pogledu naše geslo, se prizadevajmo, da se širi znanje francoskega in angleškega jezika;

3. časopisje bodi organizirano,

4. potreba je predvsem dobre organizacije in dobro prevdarjenega nacionalnega dela.

Če nas je do sedaj v prvi vrsti vodil instinkt in čut skupne nevarnosti, je potrebno sedaj, da se s polno zavestjo za svoj cilj organiziramo in da delamo s skupnimi sredstvi na to, da bomo organizirana celota. Zlasti pa, da ne bi bili ko do sedaj eno pleme ločeno od drugega, temveč da bi našli sredstva, s katerimi bi mogli obdržavati stalno zvezo med seboj, da bi se eden oziral na korake druzega in da ne bi nobeno pleme nič ne storilo brez vednosti in odobravanja drugega. Tu je v prvi vrsti mislil Havliček na češkoslovaško-jugoslovansko sodelovanje;

5. Ni pa zadosti, da bi mi slovanska plemena bili v stalni zvezi med seboj, temveč je potrebno, da smo v zvezi tudi z neslovanskimi narodi, s katerimi nas veže skupna usoda in skupen cilj. V tem pogledu priporoča Havliček zlasti sodelovanje z avstrijskimi Italijani in z Romuni, ne upira se pa niti sodelovanju z Madjari. Sodelovanja z Nemci ne omenja, ker je pač bi tedaj boj med Nemci in Čehi tako priostren, da se ni moglo niti teoretično misliti na sodelovanje med Nemci in Čehoslovaki.

Osemdeset let je minulo, odkar je Havliček podal ta svoj program in med tem so skoraj vsi slovanski narodi, razven lužiških Srbov, dosegli tudi svojo državno samostojnost, a velik del njegovega programa je še vedno neizpolnjen. Zlasti pa je še mnogo storiti za medsebojno spoznavanje slovanskih narodov in za organizacijo njih skupnega delovanja.

In to se naj izvede sedaj!

Reprezentanca radio-tovarne „INGELEN" Ljubljana
Telefon 3198 — Poštni predal 281 — Brzojavke Gleichrichter, Ljubljana

583

INGELEN

U3 TRIELEKTRONSKI APARAT
s priključkom na izmenični tok obsega valovne dolžine 20—200 m
Največja selektivnost pri zelo glasnem sprejemanju

U6 SESTCEVNI SUPERHETERODYNSKI
aparat s priključkom na izmenični tok. Sprejem valov od 12—2000 m brez izmenjave tuljav
Največja selektivnost, elegantna vnanjost, dveletna garancija

AMERIKA - AVSTRALIJA - EVROPA
NA KRATKIH, NORMALNIH IN DOLGIH VALOVIH
V ZVOČNIKU

Zahtevajte specijalne brošure — Pustite si aparat predvajati pri Vašem trgovcu!

Ivan Matelič:

Prvega decembra

V razbičanem času podrlo se trhlo drevo.
Pognalo biló korenine i v našo zemljó,
kjer je vzvalovalo živahno najmlajše živ-
življenje
in zarji v objem se pognalo je žarno plamtenje.

Tedaj razbohotila nova se rast,
ko senca nadležna od te trhlenine
telebnila z viška, zarila se v tla.
Neznana prej vzburila se nam je slast,
pogled se zamaknil je v zorne jasnine
in neukrotljiva prevzela nas sla.

A narod, to dete, zavajano, zdvajano,
kam bil je usmeril duševnost razmajano?
Napel je bil zlobne vse sile zli duh,
zavratni ta podpihovavec in oče potuh.

Ob skrajni že uri, ko je kraljeval razde-
dejavec,
še rešil, usmeril nam ladjo je v pravec
naš modri, odločni Vodnik, Krmilár.
Le kuj nas, prekuj nas, mogočni Ti naš
Kladivar!
Saj v nas je jeklen pogum, klena mladost,
le naj nas prešine sokolska krepost.

Mladina - ti glej!

Beseda starega učenika za narodni praznik.

Izdajstvo, samoljubje i mehkota,
trepet, domač razpor, neskrb, slepota,
i svojstvo, s kterim opicam smo v rodi;
do vsega gnus, kar s tujstva k nam
ne hodi:
to šiba naša je, ta nas stvorila
v nesrečno ljudstvo — a ne huja sila!

France Levstik.

Ko sem še deloval v šoli, sem ob slovesnejših prilikah imel navado, da sem gimnazijce višjih razredov opozarjal na naše narodne potrebe in rekel katero, kako bi nam bilo treba delati, da se izboljša naš položaj. Danes mi je zaprt pot v šolo in med mladino. Oddaljen in odmaknjen stojim ob strani našega življenjskega vrveža. A vedno mi še bije v prsih srce, ki želi narodno dobro. Iz starega idealizma so porojene te-le moje besede o priliki narodnega praznika našega.

Poleg Prešerna imam vedno v rokah tudi prvi zvezek Levstikovih pesmi, kupil sem ga v peti šoli. Silen mož je bil to, **Levstik.** Eden največjih poštenjakov v naši kulturni zgodovini. Deloval je v tisti lepi dobi, ko se je po čitalnicah in javnih taborih začela širiti narodna zavest med najširše kroge naroda našega. V ognjevitih člankih se je boril v »Napreju« in pozneje v »Slovenskem Narodu« zoper naše nasprotnike, zoper Nemce, nemškutarje, a z odkrito besedo je tudi povedal domačim mogotcem v obraz, kar jim je šlo.

Tako je v sonetu **»Naša nesreča«**, ki ga je objavil 1868. v »Mladiki« in čegar konec sem zgoraj napisal, povdaril, da si mi sami kopljemo grob, in je naštel jasno usodne napake naše. Polomili so peruti smelemu, junaškemu duhu Levstikovemu. Saj veste: kdor resnico gode, mu gosli na glavi razbijejo. Izmučen in razočaran je legel Levstik v grob, a stare napake naše, ki jih je tako junaško šibal, so ostale. Prihrula je nad nas vojna z vsemi svojimi grozotami, a stare naše napake so ostale vkljub prebridki vojskini šoli. Ob dnevu osvobojenja smo se pač vdali sladki omotici narodnega navdušenja, a že so začeli mešetariti za dobre službe in ostudno to mešetarenje je v veliko narodno kvar spravilo na površje razne ničvedeže in neznačajneže.

Kakor drugod je tudi pri nas nastal silen **socialen razdor.** Zazijalo je brezno. Na eno stran se je postavil brezobzirni kapitalizem, ki se koplje v denarju in sam ne ve, kako bi zapravljal. Na drugo stran so bili

---

Likovič Joža:

Domovina

Danes bo zopet zadonel slavnostni rog, zopet se bo oglasila spominska beseda o domovini. Božji hrami se bodo odprli, ozka cekvena okna bo oblil zlat blišč prižganih lestencev, zahvalne daritve se bodo obhajale širom očetnjave, zvonovi bodo dajali čast in hvalo božji milosti . . .

In ti, domovina?

Štirideset rodov je skozi stoletja koprnelo po tebi v bolestnem nepokoju. Žejni svobode so se prebili skozi železne okove, kri in ogenj, dokler jih nisi otela in zagrnila v svoj materinski plašč. Majka Slave! Morala si biti nema priča, ko so podjarmili bavarski grofi prijazna selišča tvojih miroljubnih sinov. Videla si Hune, ko so gnali tod pesjanska krdela; za njimi so pridrli rumenolasi sinovi Arminija ter s svinčenim želodom pustošili plodna polja. Nato so začeli naskakovati Langobardi goriška Brda, sv. Janez Devinski je hrabro odganjal vsiljive laške prekupčevalce, dokler ni Serenissima z zlatom odprla starih tržaških vrat . . . Med tem je razbil turški blisk sijajne dvore cara Lazarja, veličastna srbska slava je pobledela. Tužna majka! Kakor uboga vdova, oropana biserov in lepote, si se odmaknila s svojim revnim narodom v gore, čula si le še smrtne krike najboljših sinov, ki so padali v obupni borbi za tebe in svobodo. Zrla si v mučeni obraz kmečkega kralja Gubca, ovenčanega z ognjeno krono; stala si ob smrtni uri hrvaških plemenitašev, doživela si strahotno ponižanje in obupne čase. Kolikokrat si s tugo zaznala, da se je zanesel bratski spor med peščico borcev . . Mrak in težka slutnja smrti sta legla na našo zemljo. Samo zlato dno Jadranskega morja se je še vabljivo svetlikalo in mikalo široka turška jadra z Levante, ki jih je ljubosumna Serenissima le s težavo odganjala izpred benečanskih palač.

Majka Slave! Zakaj si nas privezala ravno na to zemljo, za katero neprestano lomijo narodi svoja bojna kopja. Zakaj žene neznosna sila tujce v naše kraje, zakaj je že toliko ljudstev strohnelo v naši zemljici, na Posavju, na Grobniškem polju nad Trsatom, v Šumadiji, ob Bregalnici. Koliko krvi in solza se je potočilo po teh dolinah, slednja bilka je orosena s krvavo srago. Meč in kuga sta opustošila cvetoče dežele. Domovina! Zakaj si nas priklenila med te gore, na žitna polja, na morske stene . . . Tvoji sinovi so morali služiti po dvorih španskih grandov, vzgajali so se po carigrajskih kasarnah za grozovite janičarje; šli so kot najemniki na azijatske obale ter se borili v tujih vojskah zoper neznane rodove. Kraljica morja je ljubimkala s tvojimi mornarji, s šibami in krvavimi zlatniki jih je plačevala, metala v temnice na lagunah ter zakovala na orjaške galere. Tvoje hčere so bile onečaščene in prodane kakor ničvredno blago v turške hiše, na ciprske otoke in v Kairo . . . Le redki sinovi so mogli širiti slavo in čast tvoje veličine. Bili so učenjaki v severnih prestolnih mestih, božanski umetniki, veleumi, slavljeni vojskovodje . . . Toda svet je cenil samo dela njihovih rok, skušal je pa zabrisati sled njihovega pokoljenja. Smeli so biti sinovi kogarkoli, potomci propadajočega naroda, magari izrodek osovražene židovske družine, samo sinovi tvoje krvi niso smeli biti!

Potem je prišla pomlad narodov.

Majka Slave! Zopet stojiš pred nami poveličana in slavna, vsa naša in nerazdružljiva. Železna vrata na Donavi varujejo tvoje bogastvo, zlata carigrajska vrata se ti odpirajo in kažejo pot v bogate jutrove dežele. Morje leži pred tvojim pragom kakor široko okno, za katerim se razprostira solnčni svet. Mesec se srebri na tvojih vodah in skritih jezerih, megle skrivajo gorske velikane in zdrave gozde, kjer še ni zapela sekira smrtne pesmi

Bodi slavljena in spoštovana, majka Slave! Naj te čuva Bogorodica Pomagalka na Brezjah, češčena kot nazaretska Devica na belem Trsatu! Mati čudodelna in Morska zvezda na jadrih senjskih pomorščakov, tajinstveno znamenje na ikonostasih pravoslavnih samostanov, skrivnostno pribežališče kraj zlatih carigrajskih vrat, Marija, jutranja zarja nad zemljo Slovanov . . . Naj te varuje sv. Jurij, ves zelen in mlad, naj te vodita sv. solunska brata, naj te blagoslovi sv. Sava, božja zvezda nad Balkanom.

Domovina! Kdo je, ki bi te izruval iz naših src, kajti meč Gospodov in Gedeonov je z nami, danes in vekomaj!

pomaknjeni reveži, duševni in ročni delavci, ki hirajo in le z največjim naporom skušajo vztrajati v trdi življenjski borbi. Srednji stan, stan poštenih uradnikov, odličnih trgovcev, obrtnikov in meščanov pa je bil vržen ob tla. Uničen je bil oni stan, ki je tvoril najtrdnejšo podlago našega narodnega življenja, stan, ki je toliko žrtvoval za vse narodne potrebe, ki je rad kupoval knjige, ki je podpiral velikodušno književnika, kiparja in slikarja, igralca in pevca.

In v takih razmerah životarimo danes. Odkod naj pride rešitev in izboljšanje? Od starega drevesa, ki je vse mahasto, lišajasto, v čegar deblo se je zaril pogubni črv, ne moreš pričakovati sadu. Od starcev rodu, ki jim je vse jedro pokvaril egoizem, materializem, ne upaj rešitve iz bede in težav današnjega socialnega položaja. Rešitev nam prinese le — mladina.

Fantje! Za velik praznik se vernik porazgovori z dušo. Za narodni praznik pa se vi porazgovorite s svojo narodno vestjo. Pojdite vase, a študirajte zlasti naše napake. Iz naše zgodovine in iz razmer sedanje dobe skušajte v prvi vrsti dognati, kaj so zagrešili stari in kako greše njih mlajši. Niso Grki brez razloga nad vhodom v Delfsko proročišče napisali zlatega reka: Spoznavaj samega sebe! Bodi to tudi vaše in naše geslo. Spoznati se, zlasti napake svoje, pa tudi napake naroda svojega, pa junaško v boj zoper vse, kar je slabega, v boj za vse dobro, v boj za pravice ponižanih in teptanih!

Tako bodi! Fantje naprej!

Podkrajec.

30 letnica »Juga«

1. januarja 1930. l. bo ravno 30 let, odkar je začel na Dunaju izhajati v slovenskem jeziku »Jug«. Z njim se je pričelo ono silno jugoslovansko gibanje med akademsko omladino, ki je že pred svetovno vojno pridobilo slovensko inteligenco za jugoslovansko misel. Zato mislimo, da je primerneje, da se na dan zedinjenja spominjamo tega jubileja mesto šele 1. januarja, ki je pravi jubilejni dan »Juga«.

Dr. Niko Županič

Duša »Juga« in njegov ustanovitelj je bil dr. Niko Županič, poleg njega pa je bil glavni sotrudnik njegov rojak Fran Derganc, sedanji primarij. »Jug« je odkrival Slovencem zgodovino Balkana ter jih seznanjal s težnjami bratov v Srbiji in na Hrvatskem. V svojih političnih člankih, ki jih je po večini pisal dr. N. Županič, se je ostro zavzemal za slovansko politiko na Balkanu in propagiral skupnost vseh Jugoslovanov. Poleg tega pa je tudi ostro posegal v domače slovenske politične razmere ter zlasti proti vladajočemu medsebojnemu boju, ki ga je povzročala v Sloveniji delitev na na »liberalce« in »klerikalce«. V članku »Pax vobiscum« citira najprej Zupanič znani Prešernov verz:

Slovenec že mori Slovenca brata,
Kako strašna slepota je človeka,

in Ketejev:

Tako se brata prepirata,
A majka umira,

ter nadaljuje: Na slovenski zemlji besni ljut strankarski boj, ki je bil doslej omejen samo na Kranjsko, zatem pa je zadel tudi mirne brate na obeh straneh meje. Ljudstvo se je združilo v dva valova, ki se razbijata drug ob drugega. Živci trepečejo ko strune, na katerih igra strast svojo igro zaslepljenosti. Kako more ostati miren rodoljub, ki gleda od strani nepristransko ta boj, boj v katerem zaslepljeni narod ne vidi in ne sluti, kako se kopičijo nad njim težki oblaki in kako gineva zemlja pod njim. Slovenska duša, kje si? Ali je Bog ustvaril Slovence samo zato, da poginejo?... Umira narodna zavest in narodna delavnost, umira že tudi narod sam... In vse to samo zato, ker trošijo sinovi Slovenije v medsebojnem boju vse narodne moči. V svoji zaslepljenosti nočejo niti videti niti slišati, da čez mejo siloma prodirajo najbolj ljuti narodni nasprotniki, Nemci in Italijani, da tujec gospodari nad slovensko zemljo in njenimi zakladi ter brez srca žene slovenski svet v vedno večjo bedo... Boj, ki ga bijejo slovenske stranke na Kranjskem se imenuje »kulturni boj«, boj za za kulturne ideale. Za iste ideje se bore tudi drugi narodi že več kot 100 let in to narodi, ki stoje na visoki kulturni stopnji, narodi, ki gospodarijo nad svetom in pred katerimi se tresejo drugi narodi. Pa vendar se jim ni posrečilo, da bi po več stoletni borbi izvojevali ta boj. Kako ga pa naj izvojujemo mi pritlikavi Slovenci in s kakim orožjem..... Strankarska strast je narod tako zaslepila, da vidi v svojem bližnjem samo hudiča ali samo angelja, nikakor pa ne tega, kar je, človeka z vsemi svojimi dobrimi in slabimi stranmi... Onemogočeno je vsako kulturno delo, vsak napredek, ker vse narodne moči absorbira kulturni boj...«

V tem smislu je že večkrat Jug nastopil proti medsebojnemu boju in opozarjal na skupen narodni cilj, ki zahteva zbližanje z Jugoslovani, zlasti s Srbi in Hrvati. Ko je izbruhnila leta 1902. vstaja v Macedoniji, je izdal Županič v nemškem jeziku obširno brošuro: »Mazedonien und das türkische Problem«. V tem delu je podrobneje obrazložil macedonsko vprašanje. Njegova knjiga je bila naravnost odkritje in je postavila vse macedonsko vprašanje v čisto novo luč. Od kritike je doživela največje priznanje.

Po dovršitvi svojih študij je poslušal dr. N. Županič antropologijo pri Baukeju v Münchenu, nato dovršil antropološki praktikum pri profesorju Schlagenhaufenu v Zürichu in profesorju Kolmannu v Bazlu, ter je bil leta 1906. imenovan za prefekta na Terezijanski akademiji na Dunaju. Nato je emigriral v Srbijo na poziv nacijonalistične omladine »Slovenskega Juga« ter je bil imenovan za kustosa historijsko-umetnostnega muzeja v Beogradu, nato pa premeščen l. 1914 v etnografski muzej.

Z izbruhom svetovne vojne je razvil Županič takoj silno propagando za osvoboditev in zedinjenje jugoslovanskega naroda in po njegovi zaslugi je Nikola Pašić stavil v znano niško deklaracijo srbske skupščine, da je cilj vojne, osvoboditi vse Srbe, Hrvate in Slovence.

Nato je bil član londonskega »Jugoslovanskega odbora«, kjer je uspešno izglajeval razna nasprotja, ki so nastala med člani. Jugoslovanski odbor ga je tudi poslal na propagando v Ameriko, kjer je zbiral dobrovoljce. Na mirovni konferenci je bil član delegacije SHS, nato se je vrnil v domovino, stopil v radikalno stranko in je bil leta 1924. minister v Pašićevi volilni vladi.

Dr. Niko Županič se je tudi uspešno udejstvoval na znanstvenem in publicističnem polju in napisal celo vrsto del, izmed katerih bi omenili: Jugoslovanska romantika (1902), Mazedonien und das türkische Problem (1903), Ilirija (1907), Sistem historične antropologije balkanskih narodov (1908), Misli o fizioetnologiji (1909), Trojanci in Arijevci (1911), Slovensko časnikarstvo (1911), Žužemberčani in Marindolci (1912), Altserbien und die albanische Frage (1912), Pontijski Bolgari (1913), Hrvati kod Atine (1914), The strategical significance of Serbia (1915), O Slovencih (1915), Slovenija vstani! (1916), Les premiers habitants des pays Yougoslaves (1919), Ave Ilirija (1919), Etnogeneza Jugoslovena (1920), Narodna radikalna stranka (1921), Bela Srbija (1922), Tragom za Pelazgima (1922), Dragotin Kete (1922), Pellegrino di San Daniele, umetnik naše krvi (1923), Srbi, Plinija in Ptolemeja (1924), Prvobitni Hrvati (1925).

Med prvimi, ki so se borili za osvoboditev jugoslovenskega naroda in za priključitev Slovencev k jugu, je bil dr. Niko Zupanič in ob 30-letnici njegovega »Juga« ter na njegov rojstni dan (1. 12. 1874) mu bodi izrečeno to priznanje.

Jugoslovanski odbor

Pariška pisarna Jugoslovanskega odbora za časa pariških mirovnih pogajanj.
V prvi vrsti: notar Tomo Šorli, Mde. Copeland, sedanja lektorica na ljubljanski univerzi, ki se je pridobila zlasti po Wilsonovem prihodu v Pariz največjih zaslug za našo stvar, nato je dr. Hinko Trinajstič, dr. Trumbič, dr. Gustav Gregorin in zadnji v prvi vrsti dr. De Giulli, sedaj pri našem varšavskem poslaništvu.

Ko je izbruhnila svetovna vojna, so bili postavljeni Jugoslovani Avstro-Ogrske pred nad vse težaven in usoden položaj. Vedeli so, da je svetovna vojna po besedah nemškega kancelarja Bethmann Hollwega boj germanstva proti slovanstvu in da se torej bori vsak Jugoslovan proti lastni svobodi, če se bori na strani osrednjih držav. Avstrijski zakon pa je zahteval od njih, da se bore na strani Avstro-Ogrske in proti Srbiji, ki je že z niško deklaracijo izjavila, da je namen njene borbe tudi ta, da osvobodi vse Srbe, Hrvate in Slovence. Vsled sile razmer in deloma tudi vse stoletne tradicije, so se jugoslovanski vojaki v avstrijski vojski tudi res borili za Avstrijo. Vsled tega so smatrali zavezniki vse avstrijske narode za svoje sovražnike in niso ločili Jugoslovanov od drugih avstrijskih narodov. Nastala je vsled tega nujna potreba, da se prepriča zapadni svet, da služijo jugoslovanski vojaki le primorani v avstrijski vojski in da je v svojem srcu jugoslovanski narod na strani antante. To težko nalogo je imel izvesti jugoslovanski odbor, t. j. organizacija jugoslovanskih emigrantov v tujini. Z izjavami članov jugoslovanskega zbora naj bi se nadalje dokazalo, da vlada med zastopniki Srbov in Jugoslovanov bivše Avstro-Ogrske popolna enotnost v naziranju in da vsi hočejo skupno državo. To svojo težko nalogo je jugoslovanski odbor tudi izvršil.

Kmalu po izbruhu svetovne vojne so se pričeli zbirati v tujini jugoslovanski emigrantje. V začetku leta 1915. se je vršil v Trstu sestanek jugoslovanskih in zlasti slovenskih politikov, na katerem se je sklenilo, da se pooblaste nekateri slovenski politiki (dr. Gregorin, dr. Mandić) in dr. Trinajstić, da zastopajo Slovence v jugoslovanskem odboru.

Početkom maja je bil že zbran v Parizu ves jugoslovanski odbor in dne 6. maja je že izročil tedanjemu francoskemu zunanjemu ministru Delcasseju in ruskemu veleposlaniku Izvolskemu **spomenico Jugoslovanov.** V tej spomenici se poudarja, da tvorijo vse jugoslovanske dežele (med njimi so omenjene tudi Istra, Trst, istrska otočja in Goriška) narodnostno celoto in da so tudi v zemljepisnem in gospodarskem pogledu ena celota. Vse te zemlje se imajo zediniti z neodvisno srbsko državo. Takoj nato so obiskali zastopniki jugoslovanskega odbora tudi vse vplivne francoske in zavezniške politike ter jih skušali pridobiti za jugoslovansko stvar. To je bilo nad vse težavno, ker na eni strani zavezniški politiki sploh niso poznali razmer na jugoslovanskem jugu, na drugi strani je bil takrat že skoraj sklenjen londonski pakt med zavezniki in Italijo in na tretji strani tudi ni bilo med člani jugoslovanskega odbora popolne soglasnosti glede bodoče ureditve Jugoslavije. Hrvatsko-srbsko razmerje je tudi takrat že metalo tupatam svoje temne sence. Da bi dosegel večji uspeh, se je jugoslovanski odbor preselil 28. maja iz Pariza v London.

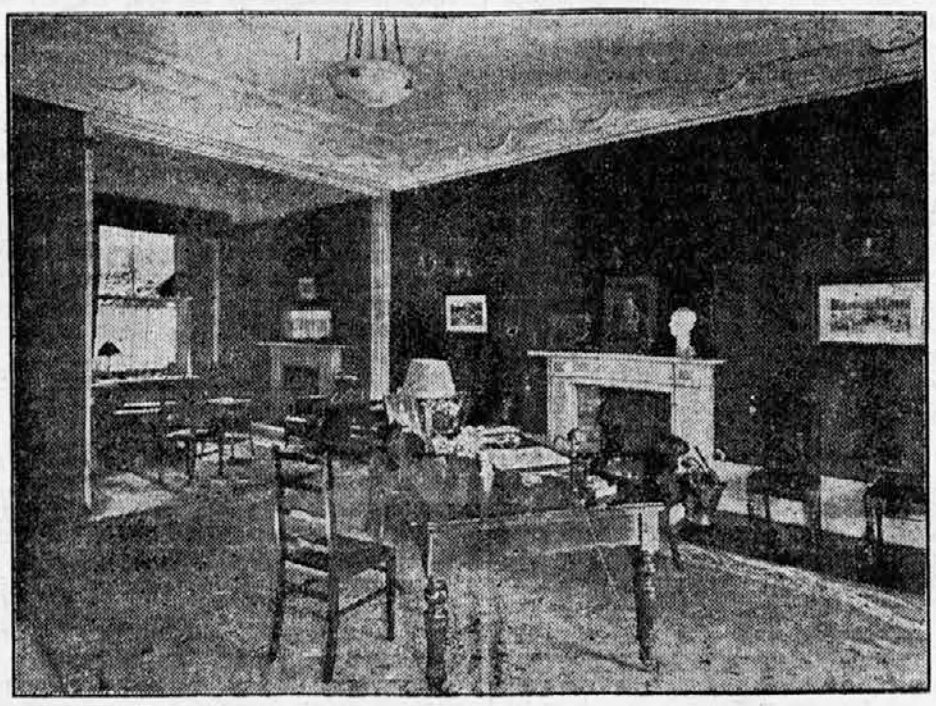

Sprejemnica v Jugoslovanskem odboru

Dr. Gustav Gregorin,
član londonskega Jugoslovanskega odbora in eden najbolj zaslužnih predvojnih voditeljev primorskih Slovencev. Osobite zasluge si je pridobil za »Edinost«, ki jo je iz najtežjih časov in z velikimi osebnimi denarnimi žrtvami dvignil tako, da je bila »Edinost« ob izbruhu vojne največji in najbolj razširjen slovenski dnevnik, ki je izhajal dvakrat na dan.

Poleg propagande pa je imel jugoslovanski odbor še to nalogo, da izvrši osnovni načrt našega zjedinjenja in naše državne organizacije. Ta jugoslovanski program in krfska deklaracija sta najvažnejša dokumenta jugoslovanske emigracije.

Predsednik jugoslovanskega odbora je bil dr. Ante Trumbić. Drugih funkcijonarjev J. O. ni imel, temveč je samo predsednik poveril posamezne člane s posebnimi nalogami. Po abecednem redu so bili ti Jugoslovani člani odbora:

Dr. Ante Bianchini, zdravnik iz Chicaga, dalje Dalmatinec dr. Ivo Dedžulji, Dalmatinec dr. Julius Gazari, dr. Gustav Gregorin, dr. don Niko Gršković, predsednik hrvatske lige v Clevelandu, zagrebški odvetnik dr. Hinko Hinković, tržaški žurnalist dr. Josip Jedlovski, znani žurnalist Milan Milanović iz Istre, sedanji šef Presbiroja, znameniti jugoslovanski kipar Ivan Meštrović, Dubrovčan dr. Mice Mičić, dr. Frank Popočnjak iz Hrvatskega Primorja, svetovno slavni znanstvenik Mihajlo Pupin iz Newyorka, Hercegovac dr. Nikola Stojanović, član bosanskega sabora, znani reški časnikar in patrijot Franjo Supilo, urednik sušaškega »Novega Lista« dr. Trinajstić, srbsko-bosanski nacijonalist Dušan Vasiljević in dr. Niko Zupanič, o katerem govorimo na drugem mestu. Pozneje se jugoslovanski odbor še razširi, zlasti po umiku srbske vojske skozi Albanijo.

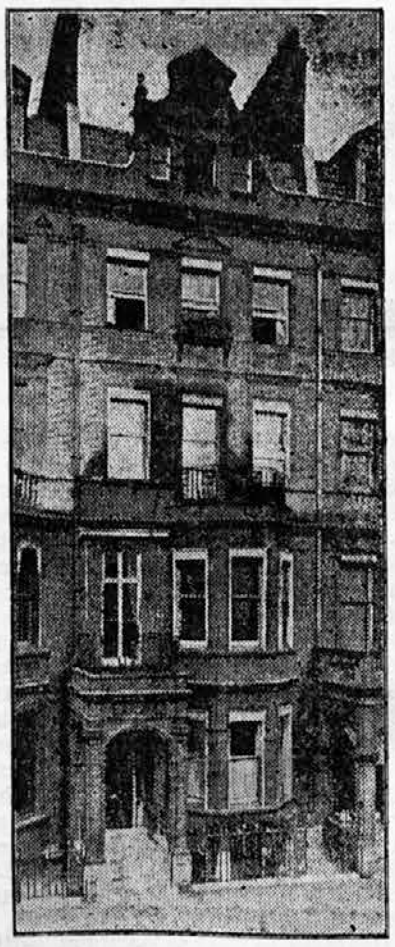

Hiša na Ashburn Place, št. 20 v Londonu, kjer je bil nastanjen Jugoslovanski odbor.

„Jugoslovan“
se naroča v Ljubljani v Gradišču 4 (poleg Nunske cerkve), telefon št. 30-68.

Balkanska unija bi depolitizirala Balkan

Važne izjave našega zunanjega ministra dr. Marinkovića poljskemu novinarju - „Kdor veruje v bodočnost balkanskih narodov, mora verovati tudi v balkansko unijo“ - Ovire, ki so na poti vstvaritvi te ideje, niso materijalne, temveč le psihološke narave

Beograd, 29. novembra. l. »Slovo Poljske« in »Dzenik Poznanjski« sta objavila intervjuv, ki ga je dovolil jugoslovinski zunanji minister dr. Voja Marinković poljskemu novinarju dr. Batolskemu. Minister Marinković je na vprašanje, kaj je vzrok, da se v zadnjem času vedno več govori o potrebi, da se realizira ideja balkanske unije, odgovoril:

»Ni dvoma, da bi bila realizacija zbližanja in prijateljskega sodelovanja med balkanskimi narodi potrebna in koristna za vse narode na Balkanu kot tudi za stvari miru. Pa ni treba takoj misliti na kako določeno formo unije ali zveze. **Dovolj bi bilo, če bi med balkanskimi narodi nastali vsaj takšni odnošaji, kakršni vladajo med skandinavskimi narodi ali da pokažem na bližji primer — med Jugoslavijo in Grčijo. In vsi oni, ki verujejo v bodočnost balkanskih narodov, morajo verovati tudi v to, da mora nekega dne do tega priti.«**

»Kakšne zapreke obstojajo na tem potu?«

»Materijelnih zaprek ni. Glavna zapreka je psihologija narodov. To je v tem, da obstojajo še zelo močne struje pri poedinih balkanskih narodih, ki so prepričane, da je v interesu narodov in koristnejša drugačna politika.«

»Kakšno vlogo igra pri tem manjšinsko vprašanje in kako se bo dalo to vprašanje rešiti?«

»Ko ne bi igrali svoje vloge že omenjeni momenti psihološke narave, bi ne bilo za rešitev manjšinskega in vseh drugih vprašanj nikakih težav. **Vsa ta vprašanja, v kolikor se stavijo kot zapreka pri ustvarjanju unije, so samo pretekst, ki se uporablja, da bi ne bilo treba načelno nastopiti proti uniji in to preko dejstva, da obstojajo pri vseh balkanskih narodih močne struje, ki iskreno želijo to unijo.«**

Moja nadaljna vprašanja, je zapisal novinar, so se nanašala na eventuelno mednarodno orijentacijo bodoče balkanske unije, posebno pa na evropske države, na katere bi ta unija eventuelno navezala tesnejše stike in sodelovanje. Gospod minister je odgovoril na ta vprašanja:

»Eventuelno zbližanje balkanskih narodov bo imelo za mednarodno politiko to korist, **da bi bil Balkan »depolitiziran«.** Nihče se ne bi več interesiral za prilike med balkanskimi narodi in ne bi obstojala več nikaka bojazen, da bi se mogla na Balkanu pojaviti nevarnost za evropski mir, prav tako, kakor se sedaj ne brigamo za odnošaje med Italijo in Portugalsko ali med Švedsko in Norveško.

Resnica je, da imamo tudi sedaj posla s pretirano in v znatni meri neupravičeno bojaznijo, ker do sedaj balkanski narodi niso niti najmanj zakrivili, da se jim je dala ta reputacija. Bili so drugi faktorji, ki so imeli svoje interese na Balkonu. S strani balkanskih narodov bi ne bil nikoli ogrožen evropski mir. Oni so za to preveč slabi. Po medsebojnem zbližanju bodo balkanski narodi občutili potrebo in željo sodelovanja z vsemi drugimi državami, v prvi vrsti s svojimi sosedi. **A to sodelovanje bi bilo mogoče z vsemi onimi, ki bi lojalno želeli to zbližanje in nezavisnost balkanskih narodov.«**

»Kakšne bi bile gospodarske posledice unije?«

»V okviru kratkega razgovora se ne dajo obrazložiti gospodarske posledice takega zbližanja. Vsekako je gotovo, da bi bile te posledice zelo koristne tako za balkanske narode kakor tudi za druge, ki bi z njimi živeli v gospodarskih odnošajih.«

»Kakšne vezi obstojajo med pokretoma za Panbalkansko unijo in za Panevropo?«

»Težnje za bližje sodelovanje, ali ako hočete, za unijo Balkana imajo svoj izvor v isti ideji, iz katere izhaja težnja, da se ustvari panevropska organizacija. Te težnje se med seboj izpopolnjujejo«, je zaključil gospod minister.

Padec Vaugoinove vlade v Avstriji

Dr. Ender Vaugoinov naslednik - Sestava nove vlade se pričakuje že tekom današnjega dne

Dunaj, 29. novembra. d. Danes popoldne se je sestal ministrski svet, na katerem je zvezni kancelar Vaugoin poročal o poteku dosedanjih pogajanj med krščanskimi socijalci in med Schobrovim blokom za stvoritev parlamentarne večine. **Po kratki debati je bilo sklenjeno soglasno, da kabinet poda ostavko. Zvezni kancelar Vaugoin je takoj odšel k predsedniku republike Miklasu in mu predložil svojo demisijo, ki jo je predsednik tudi sprejel** in hkrati Vaugoinov kabinet poveril z nadaljnim vodstvom vladnih poslov, dokler ne bo imenovana nova vlada. Hkrati je bil brzojavno poklican na Dunaj vorarlberški deželni glavar dr. Ender, ki je bil pozvan, da sestavi kabinet. Deželnega glavarja dr. Enderja je že v začetku tedna krščansko-socijalni klub in kasneje tudi zvezni predsednik Miklas pozval, da prevzame to misijo. Dr. Ender se je nekaj časa obotavljal, danes pa je končno načelno pristal k temu, da prevzame to misijo. Stavil pa je nekatere pogoje, v prvi vrsti na krščansko-socijalni klub. Med drugim je zahteval dr. Ender, da se ves krščansko-socijalni klub postavi na njegovo stran. Ta zahteva je naperjena proti dunajskemu radikalnemu krilu kluba, ki je vsem kancelarjem do sedaj povzročalo težave. **Razen tega hoče dr. Ender večino vseh meščanskih strank, ne samo krščanskih socijalcev in Schobrovega bloka, temveč tudi domovinski blok.** Pripravljen je, če bi bilo treba, domovinskemu bloku reservirati tudi kakšno nevtralno ministrstvo. Ta zahteva pa je naletela na odpor krščanskih socijalcev in Schobrovega bloka. Na drugi strani tudi krščansko-socijalni klub postavlja svoje pogoje, ki se v glavnem nanašajo na to, da postane Vaugoin kandidat za vojno ministrstvo. Prav tako pa zahteva Schobrov blok med drugim, da se likvidira zadeva Strafella in drugi sklepi Vaugoinovega kabineta. Dr. Ender se nahaja tačas v Bregenzu na Vorarlberškem in bo še jutri dopoldne dospel na Dunaj. Upajo, da se bodo pogajanja za sestavo vlade jutri končala.

Angl. glasovi o aktivnosti Litvinova in Mussolinija

Litvinov hoče dati vsej sovjetski zunanji politiki nove smernice — Italija ustvarja protiutež francoskemu vplivu na Balkanu in vzhodu

London, 29. novembra. n. Vsi listi pišejo o aktivnosti Litvinova in Mussolinija. Sestanek Litvinova z Grandijem v Milanu, dohod Tefvika Ruždi beja v Rim in končno pot Litvinova v Berlin ter njegova posvetovanja s Curtiusom so predmet vsestranskih komentarjev v angleškem tisku. O sestanku Litvinova s Curtiusom doznava »Times«, da sta oba državnika razpravljala o splošnem političnem položaju. **V berlinskih dobro poučenih krogih trde, da si Litvinov prizadeva dati sovjetski zunanji politiki nove smernice, tako da bi bila sovjetska Rusija aktivna pri reševanju vseh mednarodnih vprašanj.** — Rimski poročevalec »Morningposta« piše o sestanku Ruždi beja z Mussolinijem in Grandijem ter trdi, **da si hoče Italija danes ustvariti neodvisno pozicijo na bližnjem Vzhodu, da tako postavi protiutež francoskemu vplivu na Balkanu in na Vzhodu.** »Morningpost« dalje trdi, da stoji italijanska zunanja politika pred odločnim preokretom, kajti Mussolini si prizadeva izkoristiti akcijo Moskve v ta namen, **da preokrene položaj v srednji Evropi v svojo korist in dovede do odločne akcije za revizijo mirovnih pogodb.** »Times« pravi, da Mussolini sporazumno z Litvinovim želi zbrati v en blok prijatelje Moskve in Rima. To so po vrsti vse poražene države v srednji in vzhodni Evropi.

Mednarodni kongres agronomov v Rimu

Uspešni nastopi naših odposlancev dr. Rittiga in dr. Prohaske

Beograd, 29. novembra. AA. Na mednarodnem kongresu agronomov v Rimu je govoril o priliki otvoritve kongresa profesor zagrebške poljedelske fakultete dr. Rittig v jugoslovanskem jeziku. Naglasil je, da jugoslovanski agronomi vedo, da v sodelovanju z agronomi vseh **držav prevzemajo v tem času največjo odgovornost in dolžnost, da delajo, ker se ta stvar tiče kupne moči poljedelcev in velike disharmonije, ki vlada pri poljedelcih v pogledu proizvodnje in konsuma.** Zato jugoslovanska delegacija izreka zahvalo italijanskim agronomom, da so ta kongres tako lepo pripravili in ga sklicali. Dr. Rittig je bil izvoljen za enega izmed podpredsednikov kongresa. Drugi naš delegat g. dr. Prohaska je vzel besedo tekom razprave in kongres je usvojil njegov predlog, da se razprostira mednarodna federacija tehničnih agronomov samo na udruženja, katerih člani imajo kvalifikacijo absolventov visokih šol. Dr. Prohaska je med drugim dejal: Moj kolega prof. dr. Rittig je dejal že o priliki otvoritve kongresa, da znamo mi dostojno ceniti veliki pomen agrarizma v vseh državah posebno v tem času. Rekel je, da je treba imeti pred očmi veliko razliko med proizvodnjo in potrošnjo pri poljedelcih in njihovo kupovno močjo. Moj cenjeni drug, italijanski delegat Angelini, čigar govor je bil tako globok in lep, in drugi tovariši so izjavili, da delo tehničnih agronomov ni samo agrarnega pomena, temveč tudi socijalnega in naučnega. Jugoslovanska delegacija je mišljenja, da v federaciji v interesu profesije ne morejo biti drugi razen priznanih agrarcev, kakor je to tudi pri drugih organizacijah, tako pravnikov, filozofov in drugih, ki so dobili kvalifikacije na univerzah ali drugih visokih šolah. Menim, da je cela jugoslovanska delegacija bila prepričana, da bomo tu srečali samo take agronome. Če bi imeli projekt statutov prej, nego smo potovali sem, bi vam mogel povedati, kar sem hotel predložiti, ali ker smo dobili statute šele predvčerajšnjim v Rimu, morem povedati samo to, kar bom predlagal svoji lastni organizaciji. Nadejam se, da boste imeli priliko, da pozneje slišite predloge naše organizacije. Zdaj lahko ponovim samo besede g. Rittiga o naši veliki pažnji za delo kongresa in našem velikem interesu zanj, zahvaljujoč se italijanskim kolegom, da so kongres pripravili.

Pozneje je bil predlog g. dr. Prohaske, kot že omenjeno, sprejet.

Dine ministra dr. Marinkovića

Beograd, 29. novembra. l. Zunanji minister Marinković je priredil včeraj v novo urejenih salonih zunanjega ministrstva dine, na katerega so bili povabljeni princ Pavle, princesa Olga, ministrski predsednik general Živković, minister Frangeš, Šverljuga in še nekatere druge osebnosti ter ves diplomatski zbor.

Nov velik korak k elektrifikaciji Dravske banovine

Stroji za proizvodnjo elektrike v rudniku Velenje se izpopolnijo z novimi mogočnimi napravami

Beograd, 29. novembra. l. Ministrstvo gozdov in rudnikov se v zadnjem času mnogo bavi z vprašanjem elektrifikacije naše države v zvezi s pridelovanjem premoga iz državnih rudnikov. Proučujejo se možnosti, da se razširijo elektrifikacije rudnikov z nabavo novih električnih strojev. V zvezi s tem se bodo najprej izpopolnili in pomnožili stroji za proizvodnjo elektrike v rudniku Velenje. Stroji se bodo nabavili na račun reparacij, in sicer za Velenje dva parna kotla s po 700 m² ogrevne površine in en turboagregat po 5250 kv odnosno 7140 HP, in ostale potrebščine. Velenje ima sedaj dva agregata po 1000 kv, od katerih eden dela, drugega pa imajo v rezervi. Z nabavo novega turboagregata bi se v Velenju produciralo preko 7000 kv elektrike. Dobave in investicije so določene za dobo desetih mesecev. Dotlej se morajo izvršiti tudi vsa ostala dela kot tudi n. pr. gradnja nove centrale. Ministrstvo je že prejelo ponudbe nekaterih nemških tvrdk, ki bi nabavile te stroje. Čim bodo izvedena ta dela, bo rudnik Velenje odstopil električno energijo upravi Dravske banovine po že določeni pogodbi, ki je bila sklenjena med državo in bansko upravo. S tem bo storjen velik korak k elektrifikaciji Dravske banovine.

Resna rudarska kriza v Angliji

Angleška rudarska zveza napoveduje splošno stavko

London, 29. novembra. AA. Snoči je konferenca rudarskih delegatov nenadoma odklonila krajevne sporazume v vprašanju razporedbe delovnika in zapretila delodajalcem s stavko. Vlada je takoj započela energično akcijo, da prepreči izbruh stavke. Prihodnja seja rudarske zveze bo v četrtek. Novi premogovni zakon, ki stopi v veljavo v ponedeljek, dovoljuje razporedbo delovnika po okrajih, daje pa rudarski zvezi pravico, da omenjeno razporedbo odkloni.

Te pravice se je rudarska zveza poslužila kljub temu, da je prišlo v raznih krajih Northwalesa, Cumberlanda, Northstaffordshira, Leicerstershira in Bristola med rudarji in delodajalci do sporazuma. Rudarska zveza je tako sklenila proti svetu svojih uradnikov. Obenem pa je napovedala ostro borbo proti nameravanemu znižanju plač in podaljšanju delovnega časa.

Ko je bil ta sklep znan, sta se trgovinski minister Graham in tajnik za rude Shinwell takoj sestala z zastopniki rudarjev in delodajalcev. Vlada je nato poslala v okraje, ki so prizadeti po sklepu rudarske zveze, brzojavke, v katerih izraža upanje, da se bo na osnovi doseženega sporazuma delo nadaljevalo, dokler se ne sestane rudarska zveza.

Rudarska zveza je brzojavno pozvala delavstvo, naj nadaljuje delo na osnovi sedem in pol urnega delovnika po najboljših pogojih do prihodnje seje rudarske zveze.

Tajnik rudarske zveze Cook je izrazil upanje, da bo kljub sklepu rudarske zveze prišlo do sporazuma in da bo nevarnost stavke odstranjena.

Glasilo delavske stranke »Daily Herald« pravi, da bo vlada skušala doseči splošen sporazum.

Na poziv vlade se bodo vršili v raznih krajih shodi, na katerih bodo sklepali o premirju med delodajalci in delojemalci do četrtka, ko se sestanejo delegati rudarske zveze.

Prvi in drugi podstarešina pri Nj. Vel. kralju

Beograd, 29. novembra. l. Prvega podstarešino SKJ g. Gangla in drugega podstarešino g. Paunkovića je predvčerajšnjim ob 19. uri sprejel Nj. Vel. v daljšo avdijenco. Ob tej priliki sta podstarešini izročila Nj. Vel. in prvemu starešini SKJ Nj. Vis. prestolonasledniku Petru knjigo, ki jo je izdal Sokol in ki ima naslov »Jugoslovansko Sokolstvo«.

Novi romunski poslanik v Parizu

Bukarešta, 29. novembra. n. Romunski poslanik v Parizu Cessiani je odpoklican ter dobi v Romuniji važno funkcijo. Za novega poslanika v Parizu bo imenovan glavni urednik »Epoce« Filipescu.

Seja VZS

Beograd, 29. novembra. AA. Vrhovni zakonodajni svet je delal danes od 16. do 19. ure. Na seji je bila končana razprava o zakonskem predlogu o obrtnih in strokovnih šolah ter o zakonskem predlogu o geološkem institutu ter pravilnikih iz resora ministrstva za socijalno politiko in narodno zdravje. Prihodnja seja se bo vršila v torek 2. decembra. Na dnevnem redu bo zakonski načrt o izkoriščanju vodnih sil.

Seja upravnega odbora Udruženja sodnikov

Beograd, 29. novembra. l. Včeraj je bila seja upravnega odbora Udruženja sodnikov kraljevine Jugoslavije. Vodil jo je podpredsednik g. Koščec. Razpravljali so o stanovskih vprašanjih. Sodnike Dravske banovine je zastopal sodnik dr. Kravina.

Sokolski proglas za praznik ujedinjenja

Poslednji pri uživanju in prvi pri dolžnosti in žrtvovanju — Za čisto sokolstvo, ki izključuje trgovino z jugoslovanstvom — Narod naj veruje v lastno moč in moralno življenje

Vsem bratom in sestram!

Na dan 1. decembra, ko Sokolstvo Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije slavi naš državni in svoj sokolski praznik, so zbrana okrog sokolskih praporov čista sokolska srca ,iz katerih plamti ogenj sokolske ljubezni napram vzvišeni sokolski ideji in napram naši državi, ki se v tej nepopisni ljubezni dviga k novemu življenju, okrašenem s čednostmi našega delavnega, poštenega in junaškega jugoslovanskega naroda.

Poziv našega kralja nam kaže pravo pot do združitve vseh zdravih narodnih sil za veliko bodočnost naše domovine. Ta poziv je odmev naših sokolskih src, ki so prežeta s sokolskimi načeli. Ta načela pa ne propovedujemo samo z besedami, ampak jih tudi izvajamo v svojem delu in življenju, ker vemo, da ne more nihče nesebičnejše in uspešnejše služiti narodu in državi kakor ravno oni, ki odkrito in moško polagajo prisego zvestobe sokolski ideji, kakor ravno oni, ki se zaklinjajo, da bodo zadnji pri uživanju, a prvi v službi in v požrtvovalnosti.

Mi hočemo čisto Sokolstvo, ki izključuje vsako zlorabljanje te velike slovanske ustanove in ki v naši državi odstranjuje vsako trgovanje z jugoslovanstvom. Prišla je doba duševnega in srčnega preporoda vsega naroda po zapovedih nacijonalne zavesti in kulturnega človečanstva. Tej veliki nalogi služi naše sokolstvo z vzgojo trajno čistih značajev, z vzgajanjem čuta odgovornosti za vsako prevzeto delo in z mislijo na njegove posledice. Pri tem delu hočemo vztrajati, hitet samo naprej po strmi in naporni poti v službi narodove časti in slave domovine.

V duhu besed našega kralja, ki nam jih je govoril na Vidov dan tega leta, mi, jugoslovanski Sokoli, smo in hočemo ostati vez z veliko vseslovansko sokolsko zajednico. Ta zajednica ima svoj temelj v ideji Tyrševe genijalnosti, pa zato verujemo v njeno moč in njeno zmago povsod na svetu, kjer bijejo iskrena slovanska sokolska srca! Kjer žive ideali, tam se vije venec zmage Resnici in Pravici!

Naše nacijonalno-vzgojno delo mora odstraniti z lica našega naroda žalostno dejstvo, da je v nekaterih krajih naše države skoraj izginil vsak smisel za narodni jezik in skoraj za vse, kar je domače in narodno. V težnji za svetovnim prestižem pozabljamo, da zamoremo priti do svetovnega imena samo potom lastnega naroda in samo z njegovo močjo, a nikakor ne s tem, da oslabljamo in podcenjujemo njege posebnosti in krasote. Kdor se sam ne spoštuje, tega ne bo nihče spoštoval!

To nam nalaga naša nacijonalna zavest in naša dolžnost je, da varujemo ne samo samostojnost naše države, ampak tudi samostojnost duševnega življenja in značaja svojega naroda, da ga ne bi zastrupila bolezen tujine. Ako nimamo nezavisnosti in samostojnosti v samih sebi, je nimamo nikjer! Svoboda živi samo v notranjem življenju, sicer svobode ni!

Naša naloga je, da budimo narodno zavest in ljubezen do materinskega jezika in do narodnega duha. In kakor nam je treba miru in reda za naše fizično življenje in delo, ravno tako nam je treba samozavesti, ponosa i možatosti za ohranitev nacijonalne samobitnosti. Samo tako se ustvarja nov in svetel lik Jugoslovana, ki si mora na vsem svetu pridobiti mesto, ki odgovarja visoko kulturno razvitemu narodu.

Mi, jugoslovanski Sokoli, iznašamo na svetlo ogromna bogastva naše zemlje in naših duš in v tej službi, v kateri izčrpujemo vse svoje moralne in materialne sile, se počutimo srečne in vesele.

In danes — ko praznujemo svoj in državni praznik — pozivamo ves narod, da veruje v lastno moč; pozivamo ga v sokolsko rodbino. Z borbo svojih idealov za zmago kreposti in čednosti služimo veličini naroda. Sokolstvo je ščit svetosti domovine. Na tem ščitu je urezan meč borbe in oljčna vejica miru.

Vsem vam naš bratski pozdrav! Zdravo!

Savez Sokola kraljevine Jugoslavije.

RAZSTAVA miklavževih praktičnih daril dne 1. decembra od pol 9. do pol 1. ure popoldne in od pol 3. ure do 8. ure zvečer v vseh spodnjih in zgornjih prostorih tvrdke P. MAGDIČ, modna in športna trgovina Ljubljana, Aleksandrova cesta 1 847

Imenovanja

Beograd, 29. novembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja so na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev postavljeni pri banski upravi Dravske banovine za načelnika upravnega oddelka banske uprave v 3 a-I *dr. Leon Stare*, dozdaj v 3-I; za policijskega svetnika uprave policije v Ljubljani v 4-I *Viktor Kokalj*, policijski svetnik iste uprave v 5-I; za policijskega svetnika uprave policije v Ljubljani v 4-I *August Del Linc*, policijski svetnik iste uprave v 5-I; za banskega svetnika pri banski upravi Dravske banovine v 5-I *dr. L. Bogataj*, policijski svetnik iste grupe in kategorije; za tajnika sreskega načelstva sreza Radovljica v 5-I *dr. Janko Vidic;* za sreskega podnačelnika sreza Murska Sobota v 5-I *dr. Franc Kratina*, sreski podnačelnik v 6-I; za tajnika banske uprave Dravske banovine v 6-I *Ivan Legat*, pristav iste banske uprave.

Beograd, 29. novembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev so postavljeni za upravnega pisarniškega uradnika v 1-III *Emil Kratohvil*, za upravnega pisarniškega uradnika sreza Kočevje v 1-III *Viktor Erkel*, upravni pisarniški uradnik istega načelstva v 2-III, za upravnega pisarniškega uradnika sreskega načelstva sreza Celja v 1-III *F. Kocjan*, upravni pisarniški uradnik istega sreza v 2-III, za upravnega pisarniškega uradnika v 1-III sreza Celje *Josip Zadnikar*, upravni pisarniški uradnik v 2-III, za upravnega pisarniškega uradnika sreskega načelstva sreza Litija v 1-III *Franc Pleničar*, upravni pisarniški uradnik v 2-III za upravnega pisarniškega uradnika sreza Maribor levi breg v 1-III *Albert Krepej*, upravni pisarniški uradnik v 2-III.

Beograd, 29. novembra. l. Po uredbi pravosodnega ministrstva so bili premeščeni: višji kancelijski komisar II-2 *Fortunat Stanovšek* s sreskega sodišča v Laškem k sreskemu sodišču v Konjicah. Za kanclijskega oficijala II-3 pri sreskem sodišču v Marenbergu je bil postavljen *Ivan Uršič*, za kanclista III-3 pri sreskem sodišču v Laškem pa *Bernard Supanc*.

Napredovanja profesorjev

Beograd, 29. novembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog ministra prosvete v soglasju s predsednikom ministrskega sveta so povišani tile profesorji: v I-3 iz I-4 a *Ljudevit Vazzaz*, na moškem učiteljišču v Ljubljani, in *dr. Josip Demšar*, na moškem učiteljišču v Ljubljani; v I-6 iz I-7 *Albin Zalaznik* na I. gimnaziji v Ljubljani in *dr. Franc Sušnik* na realni gimnaziji v Mariboru.

VREMENSKA NAPOVED.

Dunaj, 29. novembra. d. Večerna vremenska napoved za jutri: Menjaje se oblačno. Padavine, po nekaterih krajih megleno z južnim vetrom. Toplo. Južni veter splošno ponehava.

JUTRI VSI NA
NOVINARSKI
KONCERT
V UNIONU

Sokolstvo

SOKOLSKI GLASNIK

Izšla je 30. štev. Sokolskega Glasnika, kot slavnostna številka k 1. decembru, z bogato vsebino na 16 straneh. Na uvodnem mestu prinaša proglas Saveza, ki ga priobčujemo danes v našem listu. Nadaljna vsebina je: »Država« spesnil E. Gangl; Sokolske misli na dan državnega ujedinjenja (A. Brozović); Sokolski ideali (I. Vidic); Sursum corda! (V. Bogičević); Prisluškujmo utripanju srca svojega naroda in ustvarjajmo izrazito svoje Sokolstvo (dr. M. Gradojević); Sokol in treznost (dr. V. Besarović); Opomin (Dj. Brzaković); Desetletnica lužiško-srbskega Sokolstva (V. Bučar); Cilj sokolskih teženj (J. Kren); Sredstvo in svrha (H. Macanović); Sokolska Jugoslavija (dr. F. Marušić); Telesna vzgoja — temelj Sokolstva (V. Ladenhauser); Naša inteligenca in Sokolstvo (J. Poharc); Sokolstvo in banovinska pomoč (Br. Živković); Vprašanje sokolskih prednjakov-načelnikov (M. Vojinović); Kako naj oživimo delo zamrlih sokolskih društev na selu (A. Tadić); V čem je naša moč (I. Bendiš); Naprej, niti korak nazaj! (statistika, grafično podana od V. Šv.); Šola vojska in selo v svetlu sokolske ideologije in organizacija (D. Bogunović); Brat dr. Jindrich Vaniček odstopil (slika). Razen tega so objavljene še številne vesti iz saveza, žup in društev, pod črto pa: O češkoslovaških legijonarjih (prof. J. Nikšić), Mlajšim Sokolom o žrtvi in delu (dr. F. Ilešić); Oj ta magnezija! (M. Sušnik).

Sokolski Savez nam je dal s to številko lepo darilo k 1. decembru. V lepih člankih obravnavajo naši najodličnejši sokolski delavci in publicisti vse važne zadeve naše organizacije. Želeti bi bilo, da te članke prečitajo vsi Sokoli, da ne bodo ostali me, ki je padlo na nerodovitna tla.

SOKOLSKO PREDAVANJE

Sokolsko društvo Ljubljana III je priredilo v sredo 26. t. m. predavanje, na katerem je poročal starosta brat Danilo Šaplja o organizaciji in pravilih sokolskih društev. Predavanja se je udeležilo nad 150 članov in članic ter mnogo drugega občinstva tako, da je bila prostrana dvorana gostilne Fortuna na Vodovodni cesti do zadnjega kotička napolnjena.

Predavanju je prisostvoval tudi komandant tukajšnjega artiljerijskega polka, pukovnik Rad. *Jovanović* s številnimi častniki in podčastniki, kar je navzoče članstvo pozdravilo z velikim navdušenjem. Poslušalci so z vidnim zanimanjem sledili izvajanjem predavatelja in dokazali s svojo številno navzočnostjo, da si vzvišena Sokolska ideja pridobiva tal tudi v Bežigrajskem okraju.

Filmski kritiki za neodvisnost. Že pred tedni smo zabeležili konflikt med predstavniki nemške filmske industrije in filmsko kritiko. Zdaj je imela Zveza filmskih poročevalcev v Nemčiji svoj kongres, na katerem je sprejela jasno in ostro formulirano resolucijo: da smatra ohranitev stvarne filmske kritike za eno svojih sindikalnih nalog in da bo vsak poizkus od strani filmske industrije, ogrožati svobodo filmskega poročevanja, parirala na način, ki bo to svobodo enkrat za vselej zagotovil.

Igra v radiu. S pojavom radia je igralska umetnost zašla pred nov problem: ustvariti nov način igralske iluzije, ki se mora odreči vsem vidnim podobam in gestam in ki mora namesto tega v igri glasu in govora poiskati novih učinkovitih sredstev (Hörspiel). V Parizu se je pod vodstvom znanega dramatika Tristana Bernarda ustanovila družba igralcev, ki se bo povsem posvetila tej najnovejši umetnostni panogi.

Kranj

Proslava ujedinjenja v Stražišču. Sokolsko društvo v Stražišču priredi danes slavnostno akademijo v proslavo državnega ujedinjenja. Na programu so telovadne, godbene in pevske točke.

Službene vesti. Dosedanji komisar pri srezkem načelstvu v Kranju g. Bogomir Dev je že odpotoval na svoje novo mesto v Tomislav grad v Primorski banovini, kjer mu želimo obilo sreče. Njegovi številni prijatelji so mu pred odhodom priredili lep in prisrčen poslovilni večer. — V I. 4a je pomaknjen profesor na tukajšnji realni gimnaziji g. Franc Stopar.

Naš ožji rojak v ljubljanskem radiju. Na predvečer ujedinjenja drevi ob 20. uri bo pel v ljubljanskem radiju naš rojak, koncertni baritonist g. Marijan Rus. Na programu ima pesmi domačih in tujih skladateljev.

Zaobljuba Sokolov. V ponedeljek bo ob 11. uri v telovadnici Narodnega doma svečana seja sokolske društvene uprave in svečana zaobljuba v letošnjem letu pristopivšega članstva.

Film »Za čast domovine«. Gledališki oder Narodne čitalnice in Prosvetni odsek Sokola predvajata danes v nedeljo ob 4., 6. in pol 9. uri ter v ponedeljek ob pol 9. uri v proslavo ujedinjenja naš prvi nacionalni velefilm »Za čast domovine«.

Tržič

Sokolsko društvo proslavi danes državni praznik ob 5. uri popoldne v svoji telovadnici. Svečana akademija vsega članstva je skrbno pripravljena. Spored je zelo pester. Sodeluje tudi salonski orkester. Pridite vsi člani in prijatelji društva, da dostojno proslavimo naš narodni praznik. Drugi dan na 1. decembra se vrši ob 11. uri dopoldne v telovadnici slavnostna seja uprave in zaprisega novega članstva.

Andrejev sejem je bil jako slabo obiskan.

Šah

Z ozirom na bližajoči se poset dr. Aljehina v Jugoslaviji bo marsikoga zanimal kratek življenjepis svetovnega šahovskega prvaka.

Dr. Aljehin je bil rojen l. 1892. v Moskvi. V šahovsko javnost je stopil kot 17letni mladenič, ko si je l. 1909. osvojil v tedanjem Petrogradu naslov ruskega amaterskega prvaka. V internacijonalno areno je stopil l. 1912. z zmago v Stockholmu. Tudi naslednje leto je iz Scheveningena odnesel prvo nagrado. Nato pa mu je svetovna vojna prekinila polet navzgor.

Po vojni se je ustavil v Parizu, kjer si je tudi pridobil doktorat iz juridičnih ved. Postal je tudi francoski državljan. Njegovi uspehi na internacionalnih turnirjih so kolikor toliko vsakemu šahistu znani. Omenim naj samo sijajno zmago v Baden-Badenu 1925. l. Višek svojih uspehov pa je dosegel, ko je novembra l. 1927. porazil doslej skoro nepremagljivega Capablanco. Osvojil si je tako naslov svetovnega šahovskega prvaka. Poslej je le redko igral za javnost, toda takrat s tem večjo sigurnostjo. V San Remu ni izgubil niti ene partije, samo 3 remiziral in to v zelo močni konkurenci.

Dr. Aljehin pa ni samo mojster v praktični igri, on je tudi sijajen teoretik. Razen tega je najboljši igralec na slepo. L. 1924. je v New Yorku prekosil rekord pokojnega Retija, s tem da je odigral na slepo 26 partij z rezultatom +16, —5 remis 5. Naslednje leto je v Parizu igral z 28 nasprotniki tudi na slepo, toda s slabšim rezultatom. V dokaz, kako precizno igra dr. Aljehin tudi v slepi partiji, prinašamo iz omenjene produkcije na slepo v Parizu sledečo partijo:

Vladna kriza na Poljskem

Varšava, 29. novembra. d. Polkovnik Slavek je že včeraj sestavljal svoj novi kabinet. Dosedanji notranji minister Skladkovski je odstopil. Zunanjemu ministru naj bi se pridelil sedanji minister brez portfelja polkovnik Beck kot državni tajnik in zaupnik maršala Pilsudskega. Po drugi verziji bi baje Zaleski imel oditi v London za poslanika, polkovnik Beck pa bi prevzel zunanje ministrstvo.

Varšava, 29. novembra. d. O vzrokih odstopa maršala Pilsudskega poročajo še: Maršal Pilsudski se namerava posvetiti konkretnim pripravam za revizijo ustave. Potem pa bi hotel nastopiti daljši odmor in oditi na potovanje. Kabinet odstopi šele tedaj, ko bo sestavljen Slavekov kabinet.

Varšava, 29. novembra. AA. Poljski premijer maršal Pilsudski je iz zdravstvenih ozirov podal ostavko. Ostavko je podala tudi celokupna vlada.

Znaki bližnje krize Tardieujeve vlade

Pariz, 29. novembra. d. Pri včerajšnjem glasovanju o predlogu za nezaupnico vladi je opozicija napram glasovanju od 14. t. m. pridobila 9 glasov. Glasovanja se je vzdržalo 29 poslancev napram 11 na dan 14. t. m. Ta porast izvira predvsem odtod, ker so se republikanske skupine levičarjev in radikalnih levičarjev vzdržale glasovanja. Te skupine tvorijo levo krilo vladne večine. Opažati pa je tudi druga znamenja skorajšnje krize kabineta g. Tardieuja.

Finančna diktatura v Nemčiji

Berlin, 29. novembra. d. Državni kancelar dr. Brüning je imel danes dopoldne v državnem zboru posvetovanja s strankarskimi voditelji. Tudi socijalne demokrate je državni kancelar sprejel. Kancelar se je pogajal s pruskim ministrskim predsednikom Braunom, dalje z voditeljem pruske deželnozborske frakcije centruma in z drugimi. Državni kancelar je pri teh pogovorih sporočil, da namerava vlada finančno reformo izvesti s pomočjo zasilnih naredb. Te nove zasilne naredbe na podlagi čl. 48. ustave bodo izdane že v ponedeljek ali najkasneje v torek. Zasilna naredba bo obsegala vse predloge razen tistih, ki imajo značaj spremembe ustave. Pri teh gre za načrt zakona o znižanju pokojnin in za načrt zakona o stroških za personal. Zakon o omejitvi izdatkov bo pa tako preurejen, da ne bo tangiral značaja spremembe ustave. Oba zakonska načrta, ki bi pomenila spremembo ustave, bosta predložena parlamentu v rešitev.

Obletnica albanske neodvisnosti

Tirana, 29. novembra. AA. Na dan obletnice albanske neodvisnosti so bila velika civilna in vojaška slavja po vsej državi. Kralj Zogu je sprejel visoke dostojanstvenike in zastopnike tujih držav. Kasneje je prisostvoval otvoritvi nove zgradbe poslaništva Združenih držav v Tirani. Ameriški poslanik Herman Bernstein je prečital poslanico predsednika Združenih držav Hooverja, ki v njej želi Albaniji napredek in procvit.

Francoski socijalisti in revizija mirovnih pogodb

Pariz, 29. novembra. d. Predsednik socijalistične parlamentarne frakcije Leon Blum zavzema danes v socijalističnem »Populaire« načelno stališče do vprašanja revizije mirovnih pogodb. Izjavlja, da smatrajo francoski socijalisti danes revizijo mirovnih pogodb ali spremembo teritorijalnega status quo za preuranjeno, neoportuno in zato za nevarno. Še mnogo neprevidnejše in navarnejše bi pa bilo, če bi smatrali revizijo za večno kot neizvedljivo in če bi hoteli proti reviziji za vse večne čase s silo nastopati.

Sovjeti ne verujejo v razorožitev

Berlin, 29. novembra. AA. Listi poročajo iz Kovna, da je ruski vojni komisar Vorošilov govoril v Moskvi na delavskem zborovanju o mednarodnem položaju sovjetske unije. Govornik je trdil, da so pogajanja v Ženevi pokazala, da ni misliti na razorožitev. Zato mora sovjetska unija okrepiti rdečo vojsko in jo tako opremiti, da lahko brani Rusijo pred vsakim napadom.

Nova vest o neredih v Rusiji

Bukarešta, 29. novembra. AA. Po poročilih iz bivše Besarabije je 10 milj od bivše besarabske meje izbruhnila v več okrožjih Južne Rusije revolucija. Kmetje so baje zažgali žito, ki so ga prišli sovjeti iskat. (Reuter).

Poleti veleletala »Do X«

Lisabon, 29. novembra. AA. Posadka veleletala »Do X« je sklenila na sestanku s kapetanom Chrystiansom in graditeljem Dornierjem, da odpotuje z letalom, ako bo vreme ugodno, v soboto v Cadiz. Tu bo ostalo letalo 14 dni zastran temeljitega pregleda. V Južno Ameriko ali v Združene države bo »Do X« poletel januarja 1931. Medtem se bo letalo vrnilo v Lisabon, kjer se udeleži raznih letalskih prireditev.

Južnoalbanske kraje je zadela velika potresna katastrofa

Rim, 29. novembra. AA. Ker prihajajo nova poročila o izredno veliki škodi in razdejanju, ki ga je povzročil potres, je predsednik vlade odredil, naj se odpošljejo v porušene kraje vojaški šotori armadnega zbora v Bariju.

Sofija, 29. novembra. AA. Snoči so čutili dosti močan potres v Džumaji in okolici. Ljudskih žrtev in materijelne škode ni. Ljudstvo je prestalo mnogo strahu.

Slab uspeh ženevske gospodarske konference

Ženeva, 29. novembra. AA. Razprave konference za carinsko premirje so končane. Zaključni protokol je podpisalo 24 držav. Anglija in Litva bosta o tem kasneje sklepali. Predsednik konference Nizozemec Colyn je ocenil v svojem zaključnem govoru uspeh konference prav pesimistično. Cilj, ki je bil postavljen meseca marca o občem carinskem miru, ni bil dosežen. Največji optimist ne more trditi, da bi bila konferenca uspela.

Nov dom za najbednejše med bednimi

Zanimiva zgodovina gradu Novo Celje v Savinjski dolini, ki ga je nedavno kupila Dravska banovina in ga preuredila v umobolnico

Prelepa je Savinjska dolina, kdor jo je enkrat obiskal, jo ne pozabi nikoli. Prijazna dolina skriva v sebi marsikaj, kar je že zapadlo v pozabljenje, toda marsikaj je še ohrajenega. Gori od sivih mrkih velikanov Savinjskih planin, pa doli do prijaznega, belega Celja te pozdravlja na svojem potu bistra Savinja, po kateri nosi dolina tudi svoje ime. Tod so se podili divji Kelti, tukaj so Rimljani stavili svoja bivališča, in na spodnjem koncu doline so postavili ponosno Celejo. Vse polno je po dolini raztresenih zgodovinskih spomenikov in ostankov, vse polno pa je tudi raznih srednjeveških gradov, ki pričajo o slavi nekdanjih prednikov. Tukaj je tudi grad Žovnek, kjer je tekla zibelka celjskim grofom. S Savinjsko dolino je v ozki zvezi tudi slovenska in jugoslovanska zgodovina. Najznamenitejši izmed gradom, ki jih je v dolini vse polno, so Žovnek, Stari grad, Vrbovec pri Nazarjih in Novo Celje, Brunberg tudi »Plumberg« imenovan, kakor pravi ljudstvo tam okoli.

V pičli pol uri te pripelje počasni »savinjčan« do savinjske metropole Žalca. Trg je za dolino gospodarsko in trgovsko središče, ki je posebno živahen ob hmeljski seziji, kjer se kar tre ob dobri letini in visokih cenah hmelja prodajalcev pa tudi kupcev. Savinjski Žalec postane ob takih prilikah pravi Žatec.

Malo pred Žalcem uzreš na levi strani mogočen, monumentalen grad — Novo Celje. Približno na tem mestu je stal pred več stoletji grad Brunberg, čigar ustanovitelj je bil knez Pribina, ki se je na željo frankovskega kralja Ludovika pokristjanil. Za plačilo pa je dobil v najem ozemlje v Savinjski dolini. Okoli leta 830 so zgradili njegovi podložniki gori omenjeni grad. Imenovali so ga Brunberg po imenu Bruno, ki ga je dobil pri krstu Pribina. Kot lastniki gradu se v raznih kronikah in zgodovinskih spisih omenjajo Leyserji, okoli leta 1580 pa savinjski plemenitaši Schrottenbachi. Za njimi pa so bile posestniki gradu rodovine Regally, Stich ter še drugi manj znani in pl. Miglio. Baron Miglio je tudi pokopan v sloviti romarski cerkvi v Petrovčah. O njem se pripoveduje med narodom še danes pravljica, ki je vklesana tudi v nagrobni spomenik v petrovški cerkvi. Še danes blesti na desnici Marijinega kipa v Petrovčah krasen prstan. Ako bi ga skušal kdo sneti, bi se prst zlomil.

Po smrti barona Miglia je postal lastnik gradu grof Gaisruck. Okoli leta 1760 je grof postavil nov grad — Novo Celje, ki je zidan popolnoma v slogu dunajskega Schönbrunna.

Zanimiva je tudi kupna pogodba med takratno cesarico Marijo Terezijo in grofom Gaisruck. Ta listina se je še do nedavna nahajala v izvirniku v gradu samem ter lastnoročno podpisana od Marije Terezije.

Leta 1863 je postal lestnik gradu grof Salm, ki je pozneje prodal posestvo in grad baronu Turkoviču.

V gradu se je nahajala krasna zbirka umetniških slik in drugih umetnin, ki jih je deloma vzel s seboj pri prodaji grof Salm, deloma pa jih je kupil sedaj zagrebški muzej in privatniki.

Pred meseci je grad in posestvo, kolikor ga je še ostalo, kupila od barona Turkoviča Dravska banovina. Grad bodo sedaj moderno preuredili, da bo služil za umobolnico, ki bo že s prihodnjim letom začela poslovati.

Tako bodo sedaj našli v gradu, ki je tako tesno zvezan z zgodovino Savinjske doline, zadnje prebivališče najbednejši med bednimi.

S. Terčak.

Seja novomeške občine

V sredo 26. novembra ob 5. uri popoldne se je vršila v mestni posvetovalnici sedma seja mestnega občinskega zastopa. Po odobritvi zapisnika zadnje seje se je kot prva točka obravnaval **prevzem javne ženske bolnice v Novem mestu.** Slična javna bolnica je v Krškem in se vzdržuje sama ter je ob dobrem gospodarstvu še celo aktivna. Župan dr. Režek se je po knjigah novomeške ženske bolnice prepričal, da je bil tudi ta zavod skozi vsa leta aktiven. Tako je imel v zadnjih treh letih sledeči prebitek: leta 1927. 9101 Din, leta 1928. 25.914 Din, leta 1929. 5377 Din. Obisk v tej bolnici je bil v zadnjih letih sledeči: leta 1927. 1234 bolniki, 1928. 1181, 1929. 1082 in od 1. oktobra t. l. 902 bolnika. Porodnic je bilo letos do 1. oktobra 78.

Bolnica je bila doslej last novomeškega zdravstvenega okrožja, ki pa se je pred kratkim delilo v tri okrožja: Novo mesto samo, Šmihel—Stopiče in ostale občine okrožja. Po štatutih je bolnica sedaj prešla v last mestne občine, ki naj se izjavi, ali jo prevzame ali ne. Upravni svetnik bolničnega odbora dr. Česnik je orisal solnčne in senčne strani tega velikega premoženja, ki je mrtev kapital, in predlagal, naj bi mestna občina ne prevzela tega bremena, temveč ga prepustila banovini, ki bi bolnico lažje upravljala. Opozoril je, da znaša letošnji proračun bolnice 802.300 Din, ki so kriti le s 501.875 Din. Treba bo zavod oskrbeti z izolirnico, s porodnišnico in oskrbnikovim stanovanjem, kar bo najlažje, ako se dvigne bolnica za eno nadstropje. To bo stalo najmanj milijon dinarjev. Sedanji upravni odbor je mnogo storil za bolnico. Prvič od njenega obstoja je preslikal, popravil je streho, postavil nova gospodarska poslopja in dokupil dve veliki njivi. To vse predstavlja krasno premoženje, ki ga občinski svetovalec Jože Pavčič ni bil voljan prepustiti banovini in je zagovarjal svoj predlog, naj občina vsaj za eno leto poskusi, ali se ji bolnica izplača ali ne. Njegov predlog je bil sprejet s 13 glasovi in ženska javna bolnica je s tem last mestne občine.

Trg kraljeviča Petra je kot glavni trg nujno potreben primerne regulacije, da bo nosil ono lice, ki mu kot dolenjski metropoli pripada. Po obstoječem načrtu, ki ga je izdelala Ljubljanska gradbena družba, bi ostala oblika sedanjega trga skoro nespremenjena. Določila bi se enotna stavbna črta, ki je predpogoj enotne arhitektonske krivine. Cestišče in široki hodniki ob stavbah bi bili tlakovani z granitoidom. Konec trga ob mostu bi bil arhitektonsko zaprt, gorenji konec pa bi krasile arkade in vodnjak. Vse to bi gradili postopoma. Občinski odbor je s predlogom soglašal in poveril izvršitev detajlnih načrtov gospodarskemu odseku.

Pereče vprašanje je **javna občinska hiralnica,** ki naj bi stala na prostoru bivšega šolskega kuratorija, zdaj last usmiljenih bratov v Kandiji. Ubožni odsek se poveri, da vodi s konventom tozdevna odkupninska pogajanja.

Na prošnjo Josipa Kosa iz Kandije za podelitev koncesije za začasno prevažanje oseb na progi Novo mesto—Karlovac se mestni zastop izreče za krajevno potrebo. — Ivan Osolnik nik prosi za pravico javnosti za svojo javno tehtnico. Občinski odbor je proti vsaki taki podelitvi in pridrži isto pravico le sebi oziroma svoj tehtnici. — Prošnja županstva občine Koprivnik za podelitev dveh novih letnih sejmov se zavrne. — Šentpeterskemu županiku Francu Vovku, ki je za sodiščem sezidal lično vilo, se za javne svrhe porabljeni svet plača ista odškodnina kot se je že drugim pred njim. — Stavbeni odsek naj izvrši ogled steze od mlina Franca in Marije Kovačič v Šmihelu št. 28 do šmihelskega pokopališča, kar vse je še na mestnem občinskem svetu, ter naj poroča na prihodnji seji, da se steza v smislu prošnje proglasi za javno občinsko pot. Glede nagrade katehetskih ur na dekliški osnovni šoli se sklene, da občina kot upravna edinica ne plača nobenih katehetskih ur, pač pa naj jih plača krajevni šolski odbor. — V zadnji občinski seji za Gortanovo ulico krščena ulica nad kandijskim kolodvorom se preimenuje v Volčičevo ulico, bivša tesarska ulica pa naj bo v večen spomin na zgodovinski dan, ko so bile naše tradicijonalne in s slavo ovenčane plemenske zastave zamenjane za jugoslovanske, imenovana »Ulica 6. septembra«.

V tajni seji se sklene, da pregleda stroškovnik d. d. »Novobor« za inštalacijska dela pri sesalki v Stopičah vodovodni odsek, ki pritegne strokovnjaka. — Pomladek rdečega križa na meščanski šoli v Novem mestu otvori 17. decembra dijaško kuhinjo, ki bo nudila oddaljenim in predvsem revnim dijakom poceni in tudi brezplačno hrano. Doslej se je priglasilo štirideset dijakov in dijakinj iz meščanske šole in iz gimnazije. Kuhinjo bo vodil strokovni učtelj Karel Šterbenk, ki si je tozadevno pridobil že na meščanski šoli v Tržiču na Gorenjskem mnogo izkušenj. Mestna občina bo dijaško kuhinjo opremila z vsem potrebnim inventarjem in pridejala za prvo silo do novega leta še 2000 Din v gotovini. Lumpertu Francu, ki že skozi 30 let čisti novomeške ulice, se z novim letom poviša plača na 1000 Din mesečno. Nato so zavrnili še nekaj prošenj za podporo in ob sedmih zvečer je bila seja zaključena. — V kratkem pride na vrsto proračunska seja.

Ali Prekmurje res ni nacionalno zavedno

Murska Sobota, 28. novembra.

V zadnjem času se je začela velika debata po ljubljanskih in drugih novinah o tem, ali je Prekmurje narodno zavedno. Kakor se pa vidi iz člankov raznih piscev, imajo prav čudno mnenje o Prekmurju in Prekmurcih sploh. Vidi se iz več člankov, da mnogi, ki pišejo o prekmurskem nacijonalizmu, sploh ne poznajo Prekmurja, marveč si ustvarjajo svoje mnenje gotovo iz čtiva različnih novin in revij. Tu pa sedaj hočemo podati, kaj misli prekmurski narod sam o sebi in kaj o tistih, ki pišejo o njegovem nacijonalizmu.

Prekmurski narod je ponižen, potrpežljiv do skrajnosti, toda nezaupen. Ni čuda, da je potrpežljiv in ponižen, saj je bil več kot tisoč let pod madžarskim robstvom, kar bi pa kdo ugovarjal, češ kako je to mogoče, da je imel tuj narod na njegatolik upliv. Toda tega ni povzročil samo madžarski narod, ampak madžar. grofje, ki so ga imeli pod svojim tlačanstvom. Ravno ta potrpežljivost je privedla Prekmurce tako lepa je bila ta slovenščina, si jo lahko še mali narod nezaupen proti svoji gospodi, ki so jim obljubljali različne dobrote, a izpolnili niso nikoli in nobene. Slovenski jezik so popolnoma prelevili z madžarskim pravopisom. Kako lepa je bila ta slovenščina si jo lahko še danes ogleda vsak, naj le vzame v roke novine »Düsevni liszt« in takoj bo videl, s kakšno juho so hranili Madžari ta mali slovenski ostanek. Da, ostanek! Saj so prekmurski Slovenci ostali sami od onega velikega slovenskega naroda, ki je bival v panonski nižini in se potujčil. Prekmurski narod se je tisočletja boril in upiral potujčevanju, ko so prihajali v te kraje nemški predikantje, a pozneje mongolski narod Madžari, da ne bi izgubili svojega jezika — svoje materinščine — slovenščine. Sedaj pa, ko diha ta narod svobodo v svoji, od nekdaj tako zaželjeni domovini, pridejo ljudje in si upajo narodu v obraz povedati, da so ti ljudje antinacijonalni.

Že 12. avgusta 1919 je zadihala Prekmurju svoboda in še danes se očita narodu, ki je toliko pretrpel in se boril za obstoj svoje materinščine, da je nenacijonalen. Od dneva, ko so vkorakale jugoslovanske čete v Prekmurje, so se prirejali razni shodi, kot v Murski Soboti, Rogaševci, Bogojini, Beltincih, Črensovcih in drugod, kjer so serazpravljale potrebe dežele na katerih je bila priborjena slovenska gimnazija, in ki so jo obljubili že Madžari, a samo obljubljali. Kako so Prekmurci nenarodni »nazadnjaški«, se je posebno videlo na proslavi desetletnice osvobojenega Prekmurja, ki se je vršila pred letom po vsem okraju.

Ob proslavi osvobojenega Prekmurja se je zbralo v Murski Soboti, Dolnji Lendavi in Črensovcih vse, kar je le moglo apustiti svoj dom. Tu je narod pokazal, ali je narodno čuteč. Na proslavo ni prišel nihče prisiljeno, nihče plačano, a vendar se je zbrala nad desettisočglava množica, ki je radostno vzklikala pozdrave domovini in Nj. Vel. kralju. Neskaljena radost je vladala v teh srcih, ki si sedaj ustanavljajo razna prosvetna društva, postavljajo šole ter domove in zavetišča mlademu, toda mogočnemu Sokolu kraljevine Jugoslavije, vse to, da pridejo ljudje in jim očitajo, da so nenarodni. V tem ravno tiči ono, kar razburja nekatere uradnike »prišleke«, da trdijo o narodu, ki tako dela za povzdigo svoje kulture, da so nenarodni, a da bi se kateri spomnil in namesto zabavljal čez nje delal in ustvarjal, to so bele vrane.

Zato naj nikar človek ne sodi po tem, kaj prinašajo razni časopisi, ki so morda v naši narodni državi neprijateljski tej majhni kopici ljudstva. Nihče naj prenaglo ne sodi. To ljudstvo se razlikuje od ostalega slovenskega ljudstva po šegah in navadah ter originalni govorici — dijalektu namreč, — a po duši so Jugoslovani, kakršnih se redko najde. Naj vsak prej pogleda na sedanji napredek, na kulturne ustanove, dvig gospodarstva, pa noben ne bo upal očitati temu ljudstvu, da je nazadnjaško, še manj mu pa bo očital, da je njegov patrijotizem hladen.

Jugoslavija je za vse Prekmurce svetinja, ki jo drži pokoncu naš mogočni kralj iz velike rodovine Karadjordjevičev. Prekmurci se globoko zavedajo, da brez Jugoslavije sploh ne morejo obstojati, zato jo tudi tako ljubijo. Upajo pa tudi, da jim sobrati ne morejo očitati antipatrijotizma, če jim ga pa hočejo, naj rajši pogledajo prej svoje srce.

Lec.—

Izšel je v knjižici celotni:

Zakon o glavni kontroli

Dobi se po **10 Din** (brez poštnine) **v tiskarni „Merkur“, Ljubljana, Gregorčičeva ulica št. 23** ali **v upravništvu „Jugoslovana“, Ljubljana, Gradišče**

Za povzdiga tujskega prometa na Bledu

Javne naprave.

Bled, november.

Kraljeva banska uprava je lansko leto popravila in asfaltirala cesto, ki pelje s kolodvora del, se bodo začele asfaltirati ceste. Na inicijagostilne Juretič in okrog hriba bledca, dalje čili številni avtomobili. Sprehajališča bodo lepša, ki bodo privabila tujce še v večjem, da Lesce preko blejskega mostu do kavarne »Toplice« na Bledu. S tem je bilo ustreženo številnim tujcem, ki so sicer hvalili prirodne krasote Bleda in bližnje okolice, vendar pa so tudi iznašali številne pritožbe radi prahu in blata, kar ni nikakor povoljno vplivalo na razvoj tujskega prometa.

V najbližji bodočnosti se bodo pričela dela za izvedbo kanalizacije, ki bo stala dva in pol milijona dinarjev. Načrt je napravil inž. Klopčar, ki predvideva kanalizacijo iz Grada mimo hotela Jekler po Aleksandrovem šetališču in dalje na Mlino in od tod v Savo. Ko bo gotovo to delo, se bodo začele asfaltirati ceste. Na inicijativo banske uprave se je že pred meseci jelo kopati cesto iz postaje Bled jezero na Rečico. Ker je v okolici kolodvora velik promet, jo bodo najprej betonirali, nato pa še asfaltirali. S tem delom bodo do vile lesnega trgovca g. Krkoča v kratkem končali. Do naslednje letne sezone bodo asfaltirali ceste na Rečico, mimo trgovine Burja in vile Papler do Flegarije in gostilne Juretič in okrog hriba Bledca, dalje Cankarjevo in Prešernovo cesto do hotela Union, kjer teče že asfaltirana Ljubljanska cesta do Toplic. Nadalje bodo asfaltirali Vidovdansko cesto, ki pelje na Mlino in cesto Aleksandrovega šetališča po klancu navzgor mimo hotela Jekler do pensiona Vovk.

Z asfaltiranjem omenjenih cest se bo zelo veliko pripomoglo tujskemu prometu na Bledu. Do sedaj se je skoraj sleherni tujec popotnik pritoževal nad oblaki prahu, ki so ga povzročili številni avtomobili. Sprehajališča bodo lepša in bodo privabila tujce še v večjem številu, da bodo prišli občudovat prirodne krasote Bleda bodo prišli občudovat prirodne krasote Bleda.

Društvo »Zarja« na Bledu je popravilo cesto na Kuhovnico, ki leži nad postajo, odkoder je baje najlepši razgled po Bledu. Napravljena bo razgledna terasa in restavracija, ki bo nudila tujcem prvo okrepčilo. Priporočljivo je, da bi se napravilo podobno tudi na Blejski Straži. Obstoječe kegljišče naj bi se popravilo, napravila kaka lopa in okrepčevalnica za tujce. Postavilo naj bi se več klopi, ki bi bile obrnjene v smeri jezera, ne pa obratno, kar je opaziti na cesti, ki pelje s kolodvora Bled jezero proti Zdraviliškemu domu. Vsak truden popotnik rad sede na klop ter istočasno uživa razgled po jezeru, ne pa da gleda goščo dreves! Nad vse potrebna je gradnja javnih stranišč, osobito v krajih, ki so oddaljeni od hotelov in kavarn. Lastniki vil, penzijonov in hotelov naj bi si v doglednem času nabavili tudi peči, kakršnekoli že, saj jim treba računati, da se bo slej ko prej uvedla zimska sezija, ki jim bo nudila tudi mnogo dobička. V ta namen naj bi popravili in preuredili sobe; znano je, da so baš blejske stavbe zidane večinoma za poletno bivanje. Napravila naj bi se dvojna-zimska okna in vrata, s čimer bo hitro več kurjenih sob na Bledu. Za smuške mednarodne prireditve, ki se bodo vršile koncem januarja in začetkom februarja na Bledu in v Bohinju, vlada že sedaj največje zanimanje. Računa se na okrog 2000 gostov, ki bi gotovo rajši prenočili na Bledu, kot pa da bi se vozili v najrazličnejše kraje domov ali drugam in si tako iskali prenočišča.

Na žalost največji blejski hoteli ne bodo mogli nuditi letos veliko sob. Toplice so razdejane. Stavba se bo podaljšala in dvignila tako, da bo imela 5 do 6 nadstropij in bo opremljena s centralno kurjavo. Tudi vila Adrija bo renovirana in dvignjena za eno nadstropje. Kazina je podrta; za novo napravljajo že fundament in železobetonske pokončne stebre, ki bo služila svojemu namenu šele v letni seziji. Prostori Park-hotela so natrpani s kavarniškim inventarjem in dr. Hotel Jekler so jeli že tudi povečavati.

Treba bo še marsikaj napraviti, kar bo v skladu s povzdigo tujskega prometa na Bledu.

Slovenci, ki potujete v Zagreb,
obiščite gostilno **»Pri Staroj Harmici«**, Radičeva 1, tik Jelačić trga. — Vodi jo družina Černe, katera je imela nad 150 let staro gostilno na Sveti Gori ri Gorici.

Novo mesto

Zopet škrlatinka. Soproga tukajšnjega gimnazijskega sluge ga. Gartner je nenadno obolela na škrlatinki. Njene tri hčerke Mili, Dana in Nada so šele pred kratkim prebolele to hudo bolezen in se vrnile iz bolnice, ko je ista bolezen mater položila na bolniško posteljo.

Gozdne nesreče. Posestnik Anton Godec iz Gotne vasi je v gozdu podiral drevje. Pri klestenju suhe veje mu je sekira odletela v levo koleno in ga precej ranila. Ostal je v domači oskrbi. Njegov hlapček Danilo Uršič mu je pri delu pomagal. Ko sta žagala še stoječ hrast, je dečku pretisnilo prste desne roke.

Ubilo ga je. 48-letni posestnik in občinski odbornik Janez Cimermančič iz Jurne vasi in njegov 17-letni sin sta vozila v sredo iz poganških gozdov hlode na žago lesnega trgovca Martina Malenška v Črmošnjice. Na križišču ob državni cesti sta uprežena konja obtičala z vozom v jarku. Moža sta spregla konje, dobila drug voz in se pripravljala, da preložita hlode. Stari Cimermančič je odpel verigo, v tistem trenutku pa so se trije težki hlodi zrušili z voza in pokopali pod seboj nesrečnega moža. Bil je na mestu mrtev. Njegov sin je pravočasno odskočil in je odnesel le majhne poškodbe na nogi. Ponesrečenca so včeraj položili k zadnjemu počitku v domači Jurni vasi. Lani mu je umrla žena in zdaj je ostalo šest otrok brez staršev. Najstarejši sin ima komaj dobrih 17 let.

Umrl je po daljšem bolehanju znani čevljarski mojster Franc Picelj, star okoli 70 let.

RADIJSKA ODDAJNA POSTAJA LJUBLJANA

RADIO, kot si ga želite

namreč visok v kvaliteti in nizek v ceni

Naša **REKLAMNA PRODAJA,** ki traja od 10. novembra do 30. decembra 1930, obsega sledeče radijske sprejemne naprave:

400 Detektorskih aparatov, kompletnih z vsemi potrebščinami, ki so za poslušanje potrebne, za naplačilo Din 80·—, ter petkratno mesečno plačilo po . Din 45·—

300 1-elektronskih aparatov, kompletnih z elektronko, baterijami, antenskim materijalom ter 1 slušalko, za naplačilo Din 100·— ter osemkratno mes. plačilo po 75·—

200 3-elektronskih aparatov „Reinartz“, kompletnih z elektronkami, akumulatorjem 18 ah, anodno baterijo 90 Volt, finim zvočnikom ter antenskim materijalom, za naplačilo Din 240·— ter desetkratno mesečno plačilo po . . . . . Din 180·—

100 4-elektronskih aparatov „Reinartz“ z visokofrekvenčno elektronko z zamreženo anodo ter akumulatorjem 36 ah, anodno baterijo 120 Volt, izbornim angleškim zvočnikom Amplion AC 27 ter antenskim materijalom, za naplačilo Din 380·— ter dvanajstkratno mesečno plačilo po . . . . . Din 280·—

789 Poslužite se ugodne prilike ter si naročite takoj Vaš aparat

RADIO LJUBLJANA

Ljubljana, Miklošičeva 5 **Maribor, Aleksandrova 44**

172
Manufaktura
Ljubljana, Aleksandrova c. 8
Tri besede so, ki Vam povedo vse: Moda, solidnost, najnižja cena
Mi Vam povemo še četrto: Na obroke
Posetite nas v trgovini

Dnevne vesti

Novinarski dan

Vse leto, po dnevi in po noči služi novinar samo javnosti. Le enkrat na leto opozarja na sebe in sicer na 1. december, ko se vrši tradicionelni in vedno sijajno obiskani novinarski koncert.

Prav je, da se vrši novinarski koncert ravno na dan našega zjedinjenja, kajti nihče se ni tako trudil, da je prišlo do tega zjedinjenja, ko ravno jugoslovanski časnikar. Od Cigaleta, Levstika, Jurčiča in Tomšiča dalje so bili slovenski žurnalisti vedno v službi narodne misli. Ko je marsikaterikrat druge že objelo malodušje, so oni še vedno visoko dvigali prapor nacionalne misli in dosegli, da je zopet zavladalo staro navdušenje. In niso klonili z duhom, pa čeprav so le prepogosto doživeli najtežja razočaranja.

Slovenska javnost je vedno znala ceniti to nesebično delo slovenskih časnikarjev in zato je bila novinarska prireditev vedno tista, ki je združila vse sloje, vse stanove in vse skupine. Novinarska prireditev je bila dejansko vedno dokaz našega zjedinjenja in to bo tudi letos.

Zato na prvi december na novinarsko prireditev, na manifestacijo Ljubljane za naše osvobojenje in zjedinjenje!

P. N. NAROČNIKOM!

Današnji številki smo priložili poštne položnice. Cenjene naročnike prosimo, da nam naročnino nakažejo čim preje, ker nam s tem olajšajo delo. Uprava.

— **Pogreb Velje Vukičevića.** Včeraj zjutraj so pokopali Veljo Vukičevića. Iz hiše žalosti so ga spremili številni prijatelji. Krsto so nesli bivši ministri Vukičevićevega kabineta iz hiše do voza. Pokopan je bil brez govorov in glasbe v največji tišini in skromnosti, kakor je to bila njegova zadnja želja.

— **Karlovški župan umrl.** Karlovškemu županu Gustavu Modrušu je med sejo v petek postalo nenadoma slabo. Prepeljali so ga v Zagreb, kjer je v soboto zjutraj umrl. Zadela ga je kap.

— **Smrt bivšega zagrebškega velikega župana.** V petek zjutraj je umrl v Zagrebu bivši veliki župan Mile Kramarić. Bolehal je dolgo na težki bolezni, ki ga je priklenila že pred meseci na posteljo.

Najbolj pošteno Vas postreže z zimskimi oblačili
J. MAČEK
Ljubljana, Aleksandrova cesta 12.

— **Izredni občni zbor ljubljanske podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva** bo 13. decembra ob 20. pri Kajfežu v Florjanski ulici. Dnevni red: volitev predsednika, podpredsednika in ostalega odbora ter slučajnosti. Ker bo občni zbor izredno važen, pričakuje odbor obilno udeležbo.

— **Srebrno poroko** obhajata danes v krogu svoje rodbine g. Slavko Juh, višji sodni oficijal, s soprogo Tončko. Obema od srca čestitamo!

— **Sodniški izpit** sta napravila dr. Lojze Campa, uslužben na višjem deželnem sodišču in g. Pureber Joško, sodniški pripravnik v Novem mestu.

— **Šopek duhtečih vijolic** je bil v pismu, ki ga je včeraj poslal uredniku »Jugoslovana« g. Blaž Zupan iz Laškega. Hvala! Želimo mu, da bi bilo vreme še dolgo tako, da bi jih še pred snegom nabrala v svojem vrtu.

— **Tečaj za čevljarsko prikrojevanje v Ljubljani,** ki ga priredi kraljevska banska uprava, referat za pospeševanje obrti v Ljubljani, se prične v torek 2. decembra t. l. ob 18. uri na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. Kdor se še ni prijavil, naj se osebno zglasi pri otvoritvi tečaja pri g. učitelju Steinmannu.

Za soboslikarska,
pleskarska in črkoslikarska dela se priporoča
524 Tone Malgaj
družba z o. z., LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 6

— **Akademski klub gradbenikov v Ljubljani** si je na svojem VI. rednem občnem zboru dne 22. t. m ozvolil sledeči odbor: Predsednik: Bleiweis Jana; podpredsednik: Prezelj Marjan; tajnik I.: Čadež Vladimir; tajnik II.: Dobrič Nikola; blagajnik: Kranjčič Franc; knjižničar: Podgornik Rudolf; delegata v A. D. J. T.: Megušar Maks, Podgornik Rudolf; revizorji: ing. Fakin Milan, ing. Globočnik Stojan, ing. Pust Srečko, cand. ing. Jankovič Nikola.

— **Poziv dedičem, volilojemnikom in upnikom inozemskega državljana.** Martin Bevk, neoženjeni čevljar v Lausanni (Švica), švicarski državljan, je avgusta 1925 umrl. Je sin Petra in Terezije roj. Bosič, rojen 6. novembra 1873 v Verbljanah, p. Studenec pri Ljubljani. Sporočilo poslednje volje se ni našlo. Vsi dedači, volilojemniki in upniki, ki so državljani kraljevine Jugoslavije ali v tuzemstvu živeči tujci, naj se prijavijo švicarskemu konzulatu v Zagrebu.

Gojzerce!
Nov patentiran način izdelave.
Garantirano nepremočljivi.
Oblika po želji in meri.
DETAJLNA PRODAJA »PRI POLLAKU«
Dunajska cesta, 28 — Dvorišče

POZOR STARŠI!
Najkoristnejša darila
Miklavža.
Otroške oblekce, suknje in perilo iz lastne tovarne »Triglav« Vam nudi v veliki izberi
JOSIP OLUP, LJUBLJANA
Stari trg 2, na vogalu
282

Zimsko perilo
rokavice, volnene nogavice, čepice, pletenine in drugo priporoča
I. URBANČIČ
831 Miklošičeva cesta 20

— **Velika afera v Skoplju.** V Skoplju so odkrili velike sleparije z izvlečki zemljiške knjige. Policija je ugotovila, da so krožile v prometu ponarejene listine, s katerimi so postale lastnice občinskega zemljišča razne zasebne osebe. Končno so ugotovili, da je listine spravil v promet neki bivši uradnik. Preiskava se nadaljuje.

— **»Kako postanem dober godec?«** To knjižico pošlje tvrdka Meinel & Herold v Mariboru štev. 113 vsakemu prijatelju glasbe, začetniku ali izurjenemu godcu. Zahtevajte jo takoj potom navadne dopisnice. 823

— **Fotoaparate kupite najboljše pri Fr. P. Zajec,** optik, Ljubljana, Stari trg 9. 838

— **Krzno se dobi najboljše in poceni pri** tvrdki I. Knechtl, krznar, Ljubljana, Sv. Petra

— **Obledele obleke barva v različnih barvah in plisira tovarna Josip Reich.** 6602

SEDAJ V JESENI SE POJAVLJA PROTIN.
Protin je posledica nasedb sečne kisline in žlindrinih zaostankov preosnove v členkih. **Radenska zdravilna voda** čudovito razkraja te strupene zaostanke v členkih ter jih s pomnoženo diurezo odvaja iz telesa. Kdor trpi na protinu, odnosno se hoče tega ubraniti, naj pije redno 819
Radensko zdravilno vodo

— **Znatno znižanje cen tudi pri nas?** Vsi sloji, poljedelski in industrijski, si uspešno prizadevajo, da prilagodijo svoje naprave najmodernejšim zahtevam. Začenjajo se združitve, postavljajo se novi stroji, in vsi mislijo, da se zamore težavni gospodarski položaj odpraviti le na ta način. Vsi ti napori so brezuspešni, dokler ne dovedejo do znatnega znižanja cen. Tudi vodstvo domače tovarne »Petovia« d. d., kjer se izdelujejo povsod znani »Humanik«-čevlji, je spremenilo svoj obrat. Nove delovne metode in času primerni dogovori s svojim delavstvom so dovedli proizvajanje do najvišje mogoče stopnje. »Humanik«-čevlji, ki so že dosedaj bili po pravici označeni kot dobri, se niso le bistveno zboljšali, ampak se tudi zamorejo prodajati po nedosegljivo nizkih cenah in so s tem postali najcenejši jugoslovanski kvalitetni čevlji. 840

— **Vreme.** Zopet se je vreme zboljšalo in celo solnce je posijalo. Vlaga je znašala včeraj v Ljubljani 76%, v Mariboru 92, v Zagrebu 95, v Beogradu pa 68%. Največja je bila v Zagrebu in Mariboru. Najmanjša pa v Sarajevu (65%). Brez vetra je bilo samo v Mostarju in v Zagrebu. Drugod so pihali južni vetrovi. — Oblačnost je znašala v Ljubljani 8, v Mariboru tudi 8, v Zagrebu 8 in v Beogradu 5. Največja je bila v Mostarju (10), najmanjša pa na Rabu (3). Najvišja temperatura je bila v Ljubljani 16·3, najnižja pa 13·1 stopinj C. Najnižja temperatura v Mariboru je bila 10, v Mostarju 9, v Zagrebu 5, v Beogradu in Sarajevu 10 in v Skoplju —3 stopinje C.

Ljubljana

Nedelja, 30. novembra: Andrej. Pravoslavni: 17. novembra, Hrabroslav.

Ponedeljek, 1. decembra: narodni praznik. Pravoslavni: 18. novembra, dan ujedinjenja.

Torek, 2. decembra: Bibijana. Pravoslavni: 19. novembra, Tihomir.

Nočno službo imata danes lekarni Trnkoszy na Destnem trgu in Ramor na Miklošičevi cesti, jutri v ponedeljek lekarne Kmet na Dunajski cesti, Leustek na Resljevi cesti in Bohinec na Rimski cesti, v torek pa lekarni Piccoli na Dunajski cesti in Bakarčič na Sv. Jakobu trgu.

*

■ **Vstopnice za novinarski koncert** dobite še danes dopoldne v Matični knjigarni, jutri jih pa bodo prodajali od 5. ure popoldne naprej do začetka koncerta, že mnogo prej pa bodo razprodane, kakor doslej vsako leto, zato jih kupite še danes.

■ **Državni konservatorij v Ljubljani** proslavi praznik ujedinjenja danes v nedeljo 30. t. m. od 11. do 12. ure dop. v Filharmonični dvorani. Ravnateljstvo vabi stariše gojencev in ljubitelje glasbe, da posetijo to produkcijo. — Vstop prost.

■ **Razstava Strahlove zbirke slik in starinskega pohištva** je odprta dnevno od devetih do petih v veliki dvorani Narodne galerije v Narodnem domu.

Koks za kovače in centralne kurjave
iz angleškega premoga
75 Din za 100 kg
franko plinarna nudi
745 Ljubljanska mestna plinarna.

Damske zimske plašče
s kožuhovino ali brez od 290 Din, otroške v vseh velikostih od 160 Din naprej v veliki izbiri priporoča
F. I. Goričar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29
799 Oglejte si blago in cene v naših izložbah!

F. Fajdiga sin
Ljubljana, Sv. Petra cesta 17
Zaloga pohištva in tapetniških izdelkov

■ **Šolska kuhinja Nj. Vel. kraljice Marije** je morala veliko število učencev, ki so prosili za brezplačno opoldansko kosilo, radi prenapolnjenosti odkloniti. Da se pomore dijaštvu, se obračamo s tem na one rodbine, ki bi bile pripravljene dati siromašnim učencem brezplačen obed, s prošnjo, da to store. Informacije daje šolska poliklinika, Resljeva cesta 10, vsak dan od pol 9. do 10. ure.

■ **Promenadni koncert muzike 40. peš. p. »Triglavskog« danes ob 11. v »Zvezdi«. Spored:** 1. Čerin: »Prijetna pomlad«, marš; 2. Strauss: »Princ Metuzalem«, uvertura; 3. Offenbach: »Hofmannove pripovedke«; 4. Leopold: »Praha«; 5. Morena: »Telefunken«, potpuri; 6. Parma: »Pozdrav Gorenjski«, valček; 7. Sousa: »Križarji«, marš. Dirigent višji kapelnik dr. J. Čerin.

■ **Odprta noč in dan so groba vrata!** — V Ljubljani so umrli od 22. do 29. t. m.: Frančiška Gregorčič, žena žel. uslužbenca, 49 let, Staničeva ul. 6; Marija Cvar, poštna uradnica v p., 44 let, Celovška cesta 89; Marija Fidelija Žurej, usmiljenka, 74 let, Vidovdanska cesta 5; Ema Payer, poštarica v p., 73 let, Poljanska cesta 16; Lud. Hari, sin posestnika, 16 let, Vidovdanska cesta 9; Živka Draksler, hči trg. sotrudnika, 3 mesece, Černetova ulica 25. — V Bolnici: Albina Erjavec, zasebnica, 25 let, Koseze 56; Alojzij Plevnik, prodajalka, 29 let, Moste; Cvetka Jarc, hči poljedelca, 8 mesecev, Mestni log 53; Rudolf Pirc, sin hišnice, 5 mesecev, Brest 4; Filip Čarman, sin kočarja, 8 mesecev, Žlebe 30; Milka Pustovrh, hči strojevodje, 9 let, Rakek 167; Ivan Mišič, žel. vlakovodja, 42 let, Rimske Toplice; Bogomir Troha, inženjer, 26 let, Rimska cesta 12; Valentin Kolar, sin sluge, 5 let, Vič, d. na Brdo 144; Jožefa Gajeta, vdova žel. uslužbenca, 70 let, Apihova ul. 23; Marija Avbelj, dninarica, 16 let, Konj 9; Franc Grailand, dijak, 12 let, Rožna ul. 39, Antonija Simčič, žena šolskega upravitelja, 19 let, Orešje, šola.

Tekstilbazar d. z o. z.
Ljubljana, Krekov trg št. 10
nudi po zelo ugodni ceni vsakovrstno manufakturno blago najboljše kvalitete za dame in gospode 447

■ **Klub Primork** prosi za siromašne primorske rudarje v Srbiji vse one, ki imajo moško, tudi strgano obleko, da blagovolijo javiti g. Maši Gromovi, Dolenjska cesta 14, ki pošlje ponje. Eventuelne denarne prispevke sprejema g. dr. Guštinova, Bleiweisova cesta 22.

■ **Rdeči križ v opernem gledališču.** Krajevni odbor Rdečega križa ponovi v ponedeljek 1. decembra ob 15. uri v operi predstavo »Čarobna košara« in »Sestrin varuh« za šolsko mladino pri globoko znižanih dramskih cenah. Ker je čisti dobiček namenjen za počitniško kolonijo za revne ljubljanske šolske otroke, smo prepričani, da bo šolska mladina pri izredno znižanih cenah napolnila operno gledališče. Predprodaja vstopnic je pri blagajni v operi.

■ **Knjižnica Delavske zbornice** bo odprta v nedeljo 30. novembra od 10. do 12. ure dopoldne, na državni praznik bo zaprta. O praznikih 7. in 8. decembra knjižnica ne bo poslovala. Izposodite si knjige med tednom!

Solidna postrežba! Najboljše blago!
Obleke, suknje, raglani, ulstri 811
domačega lastnega izdelka
JOS. ROJINA, LJUBLJANA

Vsakovrstne ure, zlatnina in srebrnina po nizki ceni pri 762
L. Vilhar, urar
Ljubljana, Sv. Petra cesta 36

■ **Predavanje v Pravniku.** Z rednimi zimskimi predavanji prične društvo »Pravnik« prihodnji teden. Poleg izdajanja društvenega glasila so »Pravnikova« predavanja znak društvenega delovanja, obenem pa tudi izraz pravniškega udejstvovanja društva na znanstvenem polju. Zato vabimo vse članstvo, da predavanja pridno obiskuje. S tem se društvo v veliki meri oddolži predavateljem za nemali trud, ki ga imajo s prireditvijo predavanj in obenem dokaže, da ta trud ni bil zaman. K predavanjem vabimo še prav posebno tudi akademsko mladino. Pred novim letom bo troje predavanj. Vršila se bodo ob sredah ob 6. zvečer, in sicer v pravosodni palači ljubljanski, dvorana št. 79. Prvo predavanje bo v sredo 3. decembra, predaval bo g. univ. prof. dr. Aleksander Bilimović o Karlu Bücherju in njegovem znanstvenem delu.

RESTRAVRACIJA »ZVEZDA«. Vsako soboto in nedeljo domače koline. — Se priporočata Fran in Roza Krapež.

■ **Nesreča s sekiro.** Včeraj je bil prepeljan v bolnico 2-letni Štrukelj Mirko, sinček logarja v Pajkovem v občini Bloke. Igral se je s svojim 4-letnim bratom, ki ga je po nesreči vsekal s sekiro v nogo.

■ **Največji svetovni cirkus Kludsky** je prišel tudi v Ljubljano. Nahaja se že nekaj tednov na veliki turneji po Jugoslaviji. Nastanil se je v Tivoliju. V petek 5. decembra bo prva gala-predstava, nakar opozarjamo že danes Ljubljančane. V Ljubljani bo cirkus ostal samo 4 dni. Že včeraj je vzbujal avto cirkusa Kludsky v Ljubljani na najprometnejših ulicah veliko pozornost. Kakšna bo ta šele, ko bodo prišli za avtom še levi, sloni in druge eksotične živali, katerih ima, kakor znano, ta cirkus izredno mnogo.

Celje

* **Kako bomo Sokoli najlepše praznovali državni in sokolski praznik 1. decembra.** Ob 9. uri je v župni cerkvi svečana sv. maša, istočasno se vrše po šolah interne šolske proslave. Ob 10. uri se zberemo v telovadnici mestne narodne šole, kjer bo svečana seja društvene uprave, govor staroste o pomenu Sokolstva za narod in državo, sprejem in zabljuba novega članstva, kateremu je potekla šestmesečna poskusna doba, zaobljuba celokupnega naraščaja in dece. Ob tej priliki se razdele naraščaju spominski znaki na vsesokolski zlet v Beogradu z likom I. starešine SKJ. Nj. Vis. Peterčka, članstvu pa sprejemnice. V odmorih svira sokolski dijaški orkester. Vdeležba pri proslavi v telovadnici je za vse članstvo obvezna. Prav z veseljem pa bodemo pozdravili v svoji sredi tudi ostalo občinstvo. Zvečer ob 20. uri je v Celjskem domu koncert narodne koroške pesmi združenih pevskih zborov. Čisti dobiček je namenjen kulturnim potrebam koroških bratov. Vsak Sokol naj smatra vdeležbo na tem koncertu za svojo dolžnost. Zdravo! Sokolsko društvo.

* *Sokoli!* **Pozivamo celokupno članstvo, da se v kroju udeleži v ponedeljek 1. decembra na praznik Ujedinjenja slavnostne službe božje v župni cerkvi ob 9. uri. Zbirališče ob 8'30 v mestni telovadnici. — Sokolsko društvo Celje.**

* **Pomagajte!** Državni krajevni zaščiti dece in mladine v Celju so naklonili za božičnico naslednji tukajšnji denarni zavodi: Mestna hranilnica 2500 Din, Ljudska posojilnica 500 Din, Celjska posojilnica 300 Din in Hrvatska štedionica 200 Din. Srčna hvala blagim dobrotnikom! Prosimo vse ostale, do katerih smo se obrnili s prošnjo, da prispevajo k naši akciji za božičnico, da blagovolijo to čim preje storiti in pomagajo našim revčkom napraviti božično veselje.

* *Iz srednješolske službe.* **Profesor na državi. real. gimnaziji v Celju g. Mlinar Ivan je napredoval v 8. I., profesor g. Neimarović Ante pa je premeščen iz Celja v Varaždin.**

* *Veliki koncert koroških narodnih pesmi,* **ki se vrši jutri 1. decembra na praznik ujedinjenja v veliki dvorani Celjskega doma ob 20. uri zvečer, je zelo važna narodna prireditev, katere čisti dobiček je namenjen v narodno-obrambne svrhe. Naj noben narodni Celjan ne manjka na tem koncertu.**

* *Skavtsko predavanje.* **V torek 2. decembra bo ob 20. uri predaval v Narodnem domu g. ravnatelj Kunaver iz Ljubljane o skavtizmu. Predavanje spremlja 100 skioptičnih slik. Vstop prost. — Nocoj proslavijo celjski skavti 10-letnico njih društva v Celju z velikim taborskim ognjem na Jožefovem hribu. Za novega starešino so si izbrali g. prof. Pavliča.**

* *Lastniki vinogradov v občini Celje okolica* **so dolžni prijaviti do 10. XII. 1930 pri občinskem uradu količino pridelanega grozdja in količino napravljenega vina.**

* **Izvrstno domačo hrano dobite v Javni kuhinji v Celju,** vogal Razlagove, Vrvarske in Kolenčeve ulice (zgradba Delavske zbornice). A hrana (težaška) kosilo in večerja Din 8·50, B hrana (uradniška) kosilo in večerja Din 12·50, C hrana (z močnato jedjo) kosilo in večerja 14·50 Din. Najboljše naše priporočilo so naši zadovoljni abonenti. Prepričajte se sami! 842

Slikar Lužiških Srbov

Pri nas je za najmanjši in najnesrečnejši slovanski narod, za Lužiške Srbe, ki žive kot zadnji ostanki nekdanjega mogočnega rodu Polabcev v Nemčiji, popolnoma obkroženi od germanskega življa, malo, skoraj bi rekel — pre-

Slikar Ante Trstenjak

malo zanimanja. Do novejše dobe se o njih pri nas ni pisalo, le kdaj pa kdaj smo slučajno kje čitali njihovo ime. Zaključek svetovne vojne, ki jim kljub vsem prizadevanjem ni mogel prinesti svobode, jih je po svoji trpki usodi globlje vtisnil v naše misli in v poslednjih letih je bilo že več slovenskih kulturnih delavcev med njimi v njihovi lepi Lužici, Lužičani pa so bili pri nas.

Med tistimi, ki so se napotili k njim, je tudi naš akademični slikar Ante Trstenjak, rojen leta 1894. v Ljutomerskih goricah. Toda on ni obiskal Lužiških Srbov, da bi proučeval njihove narodnostne, politične, kulturne, scoijalne in gospodarske razmere, stopil je k njim zato, da nam jih naslika v njihovih slikovitih narodnih nošah, ki so posebno pri ženskah tako pestre, kakor nikjer drugje, čeprav vsi skupaj ne štejejo niti 200.000 duš. In prav to je zamikalo Trstenjaka. Kot student akademije za likovno umetnost v Pragi, je posetil leta 1922. neko tamkajšnjo lužiško-srbsko razstavo in — sklep je bil storjen. »Tja pojdem, da jih naslikam!« si je dejal.

Toda pot usode mu takrat še ni odprla vhoda v zasanjano deželo. Zanesla ga je iz Prage v obsenski Babilon, v Pariz, Meko vseh slikarjev. In čudno, prav tam se mu je še silneje vzbudila želja po Lužici in njeni idilični romantiki. Po čudnih ovinkih je v Parizu namreč zašel med družbo »Prijateljev Lužiških Srbov«, kjer sta mu gospa de Vaux Phalipeau in znani antropolog princ de Medicis še sama navduševala za nameravano pot. Obljubljala sta mu tudi podporo, ki je pa, žal, ni dočakal.

Lužičanka

Je pa Ante Trstenjak tak človek, da si ne da izbiti iz glave, kar si je kdaj vanjo zabil. In v začetku septembra leta 1928. je že bil v glavnem mestu Gornje Lužice, v Budyšinu (Bautzen), čeprav so mu bili žepi bolj polni pajčevine nego — denarja. Toda kdor si sam pomaga, temu tudi Bog pomore. Ante Trstenjak se je kot Slovenec, sin drugega najmanjšega slovanskega naroda, seznanil že takoj spočetka z vsemi lužiškimi voditelji. Bil je iskreno in bratsko sprejet, posebno še, ker je imel priporočilo agilnega društva »Českoslov. Lužicki spolek Adolf Černy v Praze« In šlo je. Iz Budyšina je naš slikar prepotoval vso Gornjo Lužico, skoraj od vasi do vasi, in zbiral motive za svoje platno. Ko je tu dokončal svoje delo, se je pa napotil še v Dolnjo Lužico in v njeno glavno mesto Khočebuz (Cottbus). Tako je Trstenjak naslikal skoraj vse narodne noše Lužiških Srbov, reprodukcije njegovih slik pa je pozneje izdalo lužiškosrbsko dijaštvo v večbarvnem tisku v obliki razglednic, ki jih danes najdete po vsej Lužici in po vsem slovanskem svetu.

Ante Trstenjak pa ni slikal samo narodnih noš, napravil je tudi nekaj krajinskih motivov in portretov. Za Lužiško banko v Budyšinu je naslikal velik triptik: »Lužiški narod se klanja svojim velikim in zaslužnim možem«, ki je zares krasna umetnina. Med portreti pa naj omenim že osivelega velikega Lužičana dr. Mucko, predsednika »Mačice Serbske« dr. Hermana itd. Kljub vsem materijalnim težavam in spričo velike draginje v Nemčiji, je Trstenjak napravil veliko in posetil potem Lužico še enkrat.

Trstenjak pa ni slikal samo zase in za Lužiške Srbe, s svojimi razstavami narodnih noš in tamkajšnjih motivov je nastopil v Budyšinu, Pragi, Kraljevem Gradcu in drugod in ocene so bile vse dobre, tako nemške kakor češke itd. Pri teh razstavah ga ni navdajala toliko želja, da bi pokazal svetu svojo umetnost, temveč da bi opozoril ž njimi na Lužiške Srbe in njihovo lepo Lužico. To mu je tudi uspelo in s tem je storil veliko propagandno delo, za katero mu moramo biti odkrito hvaležni. Njegovi lužiškosrbski motivi krasijo danes tudi dvorane velikega prezidenta T. G. Masaryka in češkoslovaškega prosvetnega ministrstva v Pragi. Tako je s svojim delom združil tri slovanske brate: Slovence, Čehe in Lužiške Srbe.

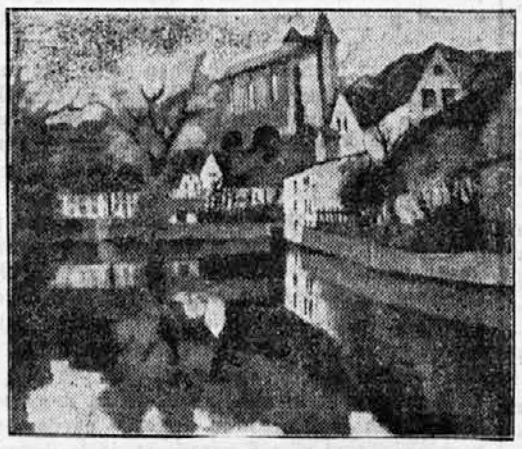

Motiv iz Budyšina.

Sedaj živi slikar Lužiških Srbov začasno v Mariboru, od koder pripravlja razstavo svojih lepih narodnih noš in motivov v Zagrebu, Ljubljani, Mariboru in eventuelno tudi v Beogradu. Zamišljene so za Božič in začetek prihodnjega leta. Po teh razstavah bo ubral zopet po svetu, kam, še sam ne vé. Vleče ga v Prago, v Budyšin, v Pariz in Bog sam vedi še kam. Nemirna bohemska prleška duša pač nima nikjer obstanka.

R. R.

Zanimiva knjiga o Lužiških Srbih

Vekoslav Bučar, Kod lužičkih Srba. Potopis. 38 slika. Ljubljana 1930. Samozaložba. Tiskala Učiteljska tiskarna. Cena broširani knjigi Din 16, v platno vezani Din 25.

Te dni je izšla prva večja informativna knjiga v našem jeziku o najmanjši slovanski veji — o Lužiških Srbih. Je to potopis znanega sokolskega delavca br. Vekoslava Bučarja, ki je lansko leto v študijske svrhe prepotoval vso Lužico. Rezultat tega njegovega potovanja je pričujoča knjiga, v kateri nam pisec na zelo simpatičen način opisuje Lužiške Srbe, njihovo zgodovino, ter politično in kulturno življenje. Seznanja nas z voditelji tega malega bratskega naroda, pa tudi s preprostim ljudstvom.

V izredno znimivem pripovedovanju nas pelje iz Berlina preko Draždan v kulturno središče Lužiških Srbov — v Budyšin, kjer nas vodi skozi vse njihove ustanove: knjigarno, tiskarno, etnografski muzej itd. V duhu prisostvujemo javnemu nastopu lužiškega sokolstva, pevskim vajam, kramljamo s kmetskim prebivalstvom in se seznanjamo z lepimi vasmi na vzhodu in zapadu saške Gornje Lužice. Od tu nas vodi v prusko Lužico in dalje v Dolnjo, pa preko Choćebuza (Cottbus) na sever v čarobne slovanske Benetke — srbska Blota (Spreewald). In vse to je izredno lepo prepleteno s piščevimi osebnimi vtisi in komentarji.

Potopisu je pridejan članek »Na skupščini lužiško-srbskega dijaštva«, v katerem nam pisec nazorno opisuje njihove dijaške razmere. Za lažje razumevanje celotnega dela pa je pridejan informativen uvod. Knjigo krasi 38 slik: geografska karta, portreti, panorame, posnetki narodnih noš in drugo.

Stil je preprost, pripovedovanje kramljajoče. Zato je knjiga, ki je pisana srbohrvatsko, prav lahko razumljiva vsakomur. Želeti bi bilo, da bi to zanimivo knjigo čitalo čimveč ljudi in se preko nje seznanilo z Lužiškimi Srbi, ki nikakor nočejo utoniti v ogromnem nemškem morju. Ako bo knjiga našemu slovanskemu Benjaminu pridobila čimveč prijateljev, bo pisateljev namen dosežen.

Knjigo, ki obsega 176 strani, najtopleje priporočamo. Naroča se pri avtorju ali pa pri Jugoslovenski Sokolski Matici v Ljubljani, Narodni dom.

M. K.

Ivan Matelič:

Most

Od Balta do Adrije zida se most,
se ve, pametneje bi bilo prekop.
Zapletla tako se je ta le norost:
na mostu utonil je delavcev trop.

Ivan Podlesnik:

Oskar Wilde

† 30. novembra 1900

Rojen je bil l. 1854. v Dublinu. Oče je bil priznan zdravnik, mati pisateljica in strastna zagovornica Ircev v njih bojih z Angleži. Obiskoval je šolo Portora v Euniskilenu, potem Trinity College v Dublinu in Magdallen College v Oxfordu, kjer je l. 1878. končal svoj študij in se popolnoma posvetil pisateljevanju. L. 1881. je izdal prvo svoje delo, zvezek pesmi. Potem so sledile nekatere drame, ki se pa niso obdržale. L. 1891. je izšel njegov znameniti, na vse kulturne jezike prevedeni roman »The Picture of Dorian Gray«. Temu so sledile »Pravljice« in nekatere razprave o umetnosti. Potem zopet razne komedije in veseloigre, ki so se obdržale do danes na vseh svetovnih odrih. Vmes je bila tudi njegova znamenita »Salome«. L. 1895.—1896. je pisal v ječi »Epistola« (De profundis). Ko je prišel iz ječe, je napisal še dve razpravi o razmerah v angleških ječah in svojo znamenito »Balado iz ječe v Reading«. To je bilo njegovo zadnje delo. V skromnem pariškem hotelu je na četrtek opoldne dne 30. novembra 1900 izdihnil. Samo par prijateljev ga je deževnega dne spremljalo na pokopališče v Bangnex, odkoder je bil šele čez leta prepeljan na pokopališče »Père Lachaise«, kjer še zdaj počiva in kjer bo te dni njegov grob ves obsut s cvetjem.

*

Že kot mladenič si je postavil Wilde tale cilj: »Ničesar nočem vedeti o neuspehih, sramoti, revščini, bridkosti, obupu in solzah. Izogibati se hočem besedam, ki jih izgovarjajo usta v trpljenju in tudi potom, ki so s trnjem posejana. Bežati hočem od besedi, ki preklinjajo, izogibati se hočem samoponiževanju, ki kaznuje, in bedi, ki sipa pepel na glavo. Tudi bedi, ki se odeva v raševino. Pelina v pijači življenja nočem pokušati. Samo lepoti hočem živeti in svojo zvezdo iskati. Ko bom to zvezdo našel, ne bom pustil, da bi bila sobna svetiljka, temveč na nebesni obok do nje se bom vzpenjal. Trpljenje in bolest ne spadata v mojo življenjsko stavbo, za nju ni prostora v moji filozofiji.«

Vse to je dosegel. Šele 25 let star je bil že priznan pesnik. V Londonu so se trli oboževalci in oboževalke krog njega. Dajal je ton v vseh vprašanjih okusa in elegance. V Parizu so ga tako slavili, kot pred njim še nobenega drugega inozemskega pesnika. Na vseh angleških odrih so igrali njegove komedije, o katerih je dejal Andrè Gide, da so slabe... Toda ljudje so se zabavali. Njegovi dohodki so dosegali letno do 300.000 zlatih kron.

Tem uspehom in slavi je sledil strašen padec. L. 1895. je bil ta ljubljenec sreče obsojen na dveletno prisilno delo v kaznilnici radi spolne perverznosti. Kot zločinca so ga v verige vklenjenega odpeljali iz Londona v kaznilnico. Vse so mu prodali. Njegovim gledališkim delom so bila naenkrat zaprta vrata vseh gledališč. Žena se je ločila od njega. Očetovstvo nad dvema sinovoma mu je bilo odvzeto. Skoraj vsi prijatelji so ga zapustili... V ječi je mnogo trpel. Tam je pisal takole: »Bil sem reprezentant umetnosti in kulture svojega časa. To sem sam spoznal že na pragu svoje moške dobe in sem svoje tovariše prisilil, da so to pripoznali. Malo je ljudi, ki bi za čas svojega življenja zavzemali tako odlično stopnjo, kot sem jo jaz... Bogovi so mi podarili skoraj vse. Genijalnost, bleščeče ime, visoko socijalno stopnjo, slavo, blesk, intelektualni pogum. Umetnost sem napravil za filozofijo in filozofijo za umetnost. Živel sem izključno samo zabavi. Sadove vseh dreves, ki so rastli na solčni strani življenja, sem užival... Dne 15. novembra 1895. so me iz Londona semkaj poslali. Od dveh do pol treh popoldne tega dne sem moral v kazneniški obleki in z oklepi na rokah stati na železniškem tiru postaje v Clapham Junction. Izpostavljen sem bil pogledom sveta. Med vsemi mogočimi zavrženci sem bil najbolj grotesken. Ko so me ljudje videli, so me zasmehovali. Z vsakim novim vlakom, ki je prišel, se je število gledalcev pomnožilo. Ko so zvedeli, kdo sem, so me še bolj zasmehovali. Pol ure tistega sivega novemberskega dne sem bil obkrožen od samih zasmehovalcev. Še eno celo leto potem, ko se je to zgodilo, sem vsak dan ob tisti uri dolgo jokal. To pa ni tako tragično, kot se Ti bo morda zdelo. Onim, ki sede v ječi, so solze samo en del vsakdanje izkušnje. En dan v ječi brez solza, je dan, ko postane srce trdo. To ni srečen dan... Svoje ime, stališče, srečo, svobodo, premoženje — vse vem izgubil. Beraško reven kaznjenec sem bil. Toda še mi je ostal ljubek zaklad: moja dva sinova. Naenkrat pa mi je postava vzela tudi ta dva. Ta udarec je bil zame tako omamljiv, da nisem vedel ne kje, ne kam. Vrgel sem se na kolena, sklonil glavo, jokal in govoril: Otrokovo telo je kot Gospodovo telo; jaz ju nisem vreden! — Ta trenutek me je, vsaj zdi se mi, rešil. Takrat sem spoznal, da meni ne preostaja drugo, nego vse sprejeti. Od tega časa — brezdvomno se bo to zdelo čudno — sem bil bolj srečen. Našel sem svojo dušo v njenem poslednjem bistvu. V mnogih ozirih sem bil prej njen sovražnik, toda našel sem, da je čakala name. Če pride človek s svojo dušo v dotiko, ga ona napravi podobnega otroku, kar mora biti po Gospodovih besedah... Trpljenje je sredstvo, po katerem eksistiramo, ker je edino sredstvo, po katerem se zavedamo naše eksistence. Trpljenje je zelo dolg trenotek, ki se ne da odmeriti po letnih časih. Mi moremo samo njegova občutja zabeležiti in knjižiti njega povratke. Za nas ne koraka čas naprej, on se suče krog ene središne točke — bolesti... Trpljenje je rana, ki začne krvaveti, če se je dotakne druga roka, kot roka ljubezni; toda še takrat krvavi iznova, četudi ne od bolesti... kjer je trpljenje, tam je posvečena zemlja... Za bolestjo se skriva vedno bolest. Še bolje pa bi se reklo: za bolestjo se skriva vedno duša. Dušo zaničevati v njenem trpljenju, to je nekaj strašnega... Ali se spominjaš, da si mi enkrat rekel, da je edina nepopolnost, ki jo moreš najti v popolni simboliki evangelija, v tem, da je Jezusa izdal tujec iz Keriotha, ne pa njegov ljubljenec Janez — ker le ljudje, ki nas ljubijo, morejo postati naši izdajalci. Koliko resnice, koliko tragične resnice je v teh Tvojih besedah! Človek, ki ga ljubimo, nas izda s poljubom...«

Tako je prišlo veliko spoznanje skozi trpljenje.

Tri leta potem, ko je prišel iz ječe, je umrl v Parizu. Duševno strt se je udal pijači in perverzni strasti. Trpljenje ječe vseeno še ni zamorilo v tem »prepozno rojenem Grku« — kot se je sam imenoval — strasti po uživanju. Med redkimi pogrebci je stopal tudi *Lord Alfred Douglas*, ki je bil dolgo časa domnevan kot povzročitelj strašnega padca Oscar Wilde-ja.

Filmi tedna

O obeh filmih, o katerih mislimo govoriti, smo sicer že med tednom prinesli kratke beležke, vendar pa bomo zaradi njune posebne aktualnosti z ozirom na naš problem kina in nacionalne kulturne vzgoje izpregovorili še v tejle naši redni tedenski kroniki. S filmom **Za čast domovine** smo doživeli srečanje s prvim jugoslovanskim filmom in to v naših razmerah nikakor ni majhen dogodek. Film v pogledu režije in fotografije sicer ni izčrpal vseh možnosti — kat takega si pač tudi nihče ni upal pričakovati — toda nazorno nam je podal veličasten, zanimiv kos naše najnovejše zgodovine in zaradi tega dejstva je bilo predvajanje tega filma pomemben kulturni dogodek. Naš domači film bo v svojih prvih početkih pač moral hoditi taka pota: njegova naloga bo najprej, da nam na projektiranem platnu zbere podobe velikih dejanj naše nacionalne zgodovine, da nam zbere revije naših brez konca pestrih pokrajinskih lepot, naših ljudskih noš in različnih načinov življenja — in od tod, od filmskih žurnalov in revij, bo razvoj lahko polagoma šel do ustvarjanja naše domače filmske umetnosti in kulture. S filmom Za čast domovine je bil storjen pogumen, mogočen korak.

Približno iste dni pa smo imeli priliko, poslušati nemški zvočni film, ki bi ga smeli mirne duše zamolčati — tako povprečen in klavrn, tako kakor jajce jajcu podoben je bil vsej tej nemški operetni filmski produkciji, in kolikor je bila morda posrečena scena z Gašperčkovim teatrom, toliko nasilno pokvečen je bil sam konec filma — mirne duše bi ga smeli zamolčati, če ne bi imel ta skozinskoz nemški film tistega jugoslovanskega vložka, s katerim je podjetje še posebej delalo reklamo. Tega nastopa naše rojakinje Lubejeve s srbohrvatsko (!) pesmijo — pela je brez efekta nekakšen šlager »Ljubav je kao tonfilm« — ne moremo dovolj ostro odkloniti in pograjati; prvič zaradi tega, ker je bil njen nastop tako nasilno, tako neorgansko vrinjen v povsem tujo zgodbo in ga je nemška režija izmaličila tako daleč, da je bil slovenski, jugoslovanski človek, ki je sedel pred platnom in kateremu je bil nastop vendar namenjen kot nekakšna slaščica in atrakcija, naravnost žaljen in da se je vsak količkaj čuteč gledalec s studom odvrnil od te reči; drugič pa zaradi tega, ker slutimo, da bo nemška filmska produkcija, ki že čuti odpor proti njeni invaziji v slovanske dežele, s temi mizernimi, smešno-bednimi reklamnimi sredstvi skušala varovati svoj prestiž pred slovanskimi občinstvi in da ta žalitev ni samo enkraten lapsus, temveč metoda, ki jo je nemški zvočni film vzel v svoj program.

Iz vseh teh razlogov vnovič protestiramo proti takemu drznemu načinu javne žalitve našega naroda in upamo, da bodo v bodoče take stvari nemogoče.

Kurzi češkega jezika

»Jugoslov.-Čehoslov. Liga« v Ljubljani smatra za svojo poglavitno nalogo, da skrbi za to, da se zlasti med mladino razširi znanje češkega jezika in se ji s tem odpro vrata v bogato zakladnico češke književnosti. V to svrho prireja tečaje za učenje češkega jezika. Kakor prejšnja leta, tako je tudi letos poskrbela, da so se skoraj na vseh ljubljanskih srednjih šolah osnovali kurzi češkega jezika. V tem svojem stremljenju je našla popolno razumevanje in vsestransko podporo, tako pri prosvetni upravi, kakor tudi pri ravnateljstvih v vseh šolskih zavodih. Bodi jim za naklonjenost in podporo izrečena iskrena zahvala.

Letos obstoje ti-le tečaji:

1. *Začetniški kurz za odrasle* na Št. Jakobski šoli vsako sredo od 18.—19. ure. Pouk se je začel 12. novembra.

2. *Nadaljevalni kurz* za odrasle na istem zavodu vsak petek od 18.—19. ure. Pouk se je začel 14. novembra.

3. *Začetniški kurz za dijake* na gimnaziji na Poljanah. Vsak ponedeljek od 15'30. do 16.30. ure. Pouk se je pričel 17. novembra.

4. *Nadaljevalni kurz* na istem zavodu vsak ponedeljek od 16'30 do 17'30. Pouk se je pričel 17. novembra.

5. Začetniški kurz na realki v Vegovi ul. vsak četrtek od 17. do 18. ure. Pouk se je pričel 20. novembra.

6. Začetniški kurz za bogoslovce vsako sredo od 17. do 18. ure. Pouk se je pričel 19. novembra.

7. Dijakinje dekliške realne gimnazije posečajo tečaj češkega jezika kot hospitantinje na vseučilišču vsako soboto od pol 16. do pol 17. ure. V vseh navedenih kurzih poučuje gospod dr. profesor Vaclav Burjan.

8. Začetniški kurz na ženskem učiteljišču vsako soboto od tričetrt na 14. do tričetrt na 15. Pouk se je pričel 15. novembra.

9. Začetniški kurz na moškem učiteljišču vsak ponedeljek od tričetrt na 14. do tričetrt na 15. ure. Pouk se je pričel 17. novembra.

10. Nadaljevalni tečaj za dijake in dijakinje na učiteljišču vsak četrtek od tričetrt na 14. do tričetrt na 15. ure. Pouk se je pričel 20. novembra.

11. Začetniški kurz 2) na realki v Vegovi ul. vsak torek od 17. do 18. ure. Pouk se je pričel 19. novembra.

12. Začetniški kruz na humanistični gimnaziji v Tomanovi ulici vsako sredo od 17. do 18. ure. Pouk se je pričel 18. novembra.

Te tečaje poseča 350 oseb, kar je gotovo izredno lepo število. V prvi polovici meseca decembra povabi »Jugoslov.-Čehoslov. Liga« vse posetnike čeških tečajev na skupni sestanek v predavalno dvorano Delavske zbornice, kjer jih pozdravita društveni predsednik in češkoslovaški konzul in kjer bo imel eden izmed odbornikov primerno predavanje s skioptičnimi slikami. Koncem šolskega leta od zaključku pouka poskrbi Liga, da dobe vsi oni, ki bodo najbolj marljivi v učenju češkega jezika, primerna darila v obliki krasnih leposlovnih knjig.

Georg Fink

Nepoznano ime, kot je bilo neznano Remarque-vov, dokler ni izšel njegov roman »Im Westen nichts neues«. Pred letom dni sem opozoril v »Slovencu« na prvo delo Georg Finka roman »Mich hungert«. Pred letom dni je izšel ta roman, do danes pa je preveden že na 12 jezikov, v Nemčiji so dosegle njega naklade že visoko število, ki se bliža 100.000. Tudi pri nas se to delo (kot mi je znano iz knjižnic) mnogo čita. To je avtobiografičen roman, v katerem popisuje pisatelj svojo žalostno mladost, preživeto v nižinah Berlina. V tistih nižinah, kjer ni nič lepo in nič greh, ampak samo mrak, ki leži po podzemskih kleteh, na srcih in duših. Tudi jok in smeh sta samo eno. Ta roman je nastal takole: 24letni mladenič Georg Fink, ki dotedaj še ni objavil nobene svoje stvari (morda je tudi napisal ni), je pisal roman svojega življenja v prostem času na koščke papirja, ki so mu prišli pod roke. Tudi papir za ovijanje sladkorja je bil med njimi. Ko je te svoje zapiske končal, jih je nesel berlinskemu pisatelju Kurtu Münzerju, ter ga prosil, da naj jih prečita. Kurt Münzer je začuden vprašal mladeniča, zakaj je prinesel ravno njemu ta rokopis. Fink mu je nato povedal, da zato, ker ne pozna nobenega drugega pisatelja, kot samo njega (po njegovih delih seveda) in ker ga ljubi. Münzer je začel zapiske prebirati in se je od strani do strani bolj čudil. Čez par dni pa je dobil od Finka pismo, v katerem mu je isti poročal, da mu rokopis podari in prepusti njegovi uvidevnosti, da napravi ž njim kar hoče. On pa pojde v svet. Münzer je roman pregledal in ga našel zrelega. Poslal ga je enemu in drugemu založništvu, toda navzlic njegovi priznanosti v literarnem svetu, so mu založništva vračala rokopis. Šele po dveh letih romanja od založništva do založništva, se je Cassierer Verlag v Berlinu odločil, da izda roman. Uspeh! Malo manjši kot pri Remarque-u. V enem letu 12 prevodov. Medtem je Münzer poizvedoval po Finku in po dolgem času se mu je posrečilo iztakniti Finka v Švici, kjer je bil zaposlen v neki trgovski pisarni. — Taka je ta resnična povest. Zelo žalostna pa je povest v romanu. Münzer pripoveduje, da so nad tem delom jokali zreli možje.

Takoj ko sem to delo prečital, sem mislil, da se pod Finkom skriva Kurt Münzer, ta nedosežni feljtonist in romanopisec. V slogu in dušah ljudi je mnogo Münzerjevega. To moje mnenje mi je kmalu potem ovrgel sam Kurt Münzer.

Po enoletnem presledku je izšel zdaj drugi Finkov roman »Hast du dich verlaufen?« (Ali si se zatekel?). Fink je star sedaj 28 let. Toda, če človek to njegovo delo prečita, dobi vtis, da je vse to pisal zrel človek, človek tisočerih izkušenj in dolge poti velikega trpljenja. V tem delu ne govori Fink nič o sebi, temveč ustvarja osebe, ki so tako živo realne in tako ostro črtane, kot da so tesane iz kamenja. Tudi v tem delu se nam kaže Berlin še v strašnejših nižinah, kot v Finkovem prvem delu. Pri čitanju »Mich hungert« so zalivale solze oči čitatelja, pri čitanju tega romana pa zastaja človeku srce. Groza je. Težko, kot je težko življenje, je to delo. Samo na kakih 100 straneh popisuje Fink življenje nižin v Hamburgu. Toda na teh 100 straneh je več Hamburga, kot ga je v desetih delih o Hamburgu. Čudno je eno pri Finku. To je namreč čudno, da zna dati vsem ljudem, ki jih opisuje, poteze, ki jih napravljajo simpatične ali vzbude sočutje. Pa naj so to očetje, ki pošiljajo svoje otroke na ceste beračit, zato, da priberačeni denar zapijejo in zakurbajo: pa naj so to matere, ki prodajajo svoje hčere; naj so to tatovi, lumpje, ubijalci itd. v vseh nam Fink pokaže dušo in v tej duši nekaj, kar človek vzljubi. Je res tako tudi s temi navideznimi izvržki, kot pravi H. Jobst v svojem »Der Einsame« o ljudeh: »Ničesar mi ne reci zoper ljudi. Ljudje so kot voda. Samo zato se gre, kje to vodo preizkusiš. Valove meče, plitka in globoka je, po svoje plodna in neplodna, mlaka in morje, pa tudi polna čudežev — če moreš pogledati na nje dno, na — nje dno...«

Znameniti pisatelj triologije »Petrograd-Varšava-Moskva« Schalom Asch je obhajal pred kratkim svojo 50letnico. Ob tej priliki je napisal: »Jaz mislim, da bi moral vsak, ki hoče postati pisatelj in predočevati usodo ljudi, hoditi nekaj časa v šolo stradanja... Leta stradanja so mene bolj obogatela kot sita leta.« Georg Fink je v svojem romanu »Mich hungert« povedal strašne stvari o svojem stradanju. Cela njegova mladost je bilo samo stradanje kruha in ljubezni. Ena sama je bila, ki ga je ljubila — mati. Veliko srce pa malo kruha. Naj bi ga uspehi, ki mu jih bosta prinesla ta dva njegova romana, ne napravili revnega.

Ivan Podlesnik.

Karol May: Old Surehand

Potopisna povest. Priredil Anton Debeljak, I. in II. del. V Ljubljani 1930. Izdala Tiskovna zadruga. Strani 628. Cena broširanima knjigama Din 96, vezanima Din 128.

Osrednja knjižnica mesta Prage je pred malo meseci priredila veliko dvorano za otroško čitalnico. Prva statistika o živahnem posetu 8—15-letnih je ugotovila, da dekleta največ zahtevajo pravljice, dečki pa pustolovščine, *v prvi vrsti Karla Maya.* Kipling je radi svojih razmišljevanj dosti manj privlačen ko Mayer »Old Surehand«, ki ga je pravkar izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani, bo toliko prijetnejši, ker je prireditelj iztrebil dolgovezne filozofske pomenke. Knjiga slikovitih postav, resnih in šaljivih oseb, nenavadnih dogodkov, ki se razvijajo po visokih ameriških gorah, po ravnih savanah kakor tudi po žejni puščavi, to pa med zvermi, sovražnimi indijanskimi plemeni, med belokožnimi potepuhi in plemenitimi značaji, v neštetih nevarnosti — bo držala pri mladih in starih pozornost napeto vse do zadnje strani, ko Vam bo žal, da je že konec. Zato pripravlja ista založba že Mayevo delo o rdečekožnem gentlemanu Vinetuju. Old Surehand je izšel v jako okusni opremi in je prav pripravno miklavževo ali božično darilo za odraslejšo mladino.

Maribor in njegovo ozemlje v luči brezobzirne resnice

Naloge v prošlosti — Maribor in Ljubljana — Nacijonalno, kulturno, socijalno in gospodarsko stanje — Pota v bodočnost

Včasih je že tako, da se doseže popolen uspeh samo z neprikrito besedo. In mnenja smo, da bo vsak, ki prebere ta članek o Mariboru in njegovemu položaju, tudi če se ne bi strinjal z vsako podrobnostjo, pritrdil, da je treba nekaj storiti za Maribor in Ljubljano. Jasno je, da sedanjega stanja ni kriva le Ljubljana, temveč tudi Maribor sam, če pa je v članku povdarjeno predvsem to, kar bi morala storiti Ljubljana, potem se naj smatra to v tem zmislu, da se močnejšemu v prvi vrsti mora očitati in tudi vsled tega, ker mora od njega v prvi vrsti priti rešitev. Vsi, ki ne soglašajo z ostroto sodbe, pa naj prevdarijo to-le: kadar je stanje že tako žalostno, da se ponemčujejo otroci, ki so obiskovali slovenske šole, takrat ni več mesta za mehkobo in sentimentalnost, temveč le za odkrito besedo. Naša severna meja izgublja na moči in zato je odpomoč nujna. Vse, kar tej odpomoči služi, je treba podvzeti in začetek dela za severno mejo naj pomeni ta članek. — Uredništvo.

Slovenci smo v malih bojih in sporih in v svojem neprogramatičnem, po improvizaciji od danes do jutri usmerjenem življenju vedno pozabljali na razjasnitev velikih domačih problemov in na opredelitev nalog, ki so nas čakale, zato so nas vsi veliki zgodovinski dogodki vedno zatekli nepripravljene; opozarjam samo na usodni letnici 1848 in 1918! Iz vsega tega pa se, žal, nismo prav ničesar naučili.

Tudi po vojni se, kakor poprej, izogibljemo vseh problemov, kjer bi si morali iskreno in brezobzirno pogledati v oči in si izprašati vest, da bi potem brez samoprevare vedeli, kako je z nami in v nas. Med te probleme pa spada brez dvoma tudi vprašanje položaja Maribora in Spodnje Štajerske in njunega odnosa do Ljubljane kot slovenskega političnega, kulturnega in gospodarskega središča. Kajti potrebno je, da si brez sentimentalnosti, pa tudi brez krinke in hlimbe ter brez vsakega štajerskega in kranjskega lokalnega patrijotizma, razjasnimo položaj in pomen Maribora in pokrajine v slovenski prošlosti, sedanjosti in bodočnosti.

V teku dvanajstih let po osvobojenju so se iz Maribora in bivše Spodnje Štajerske često oglasili nezadovoljneži, ki so Ljubljani očitali centralizem in nerazumevanje za naše severno ozemlje in njihova vprašanja, ljubljanski glasovi pa so tožili o mariborskem in štajerskem separatizmu. Ta borba je bila nekajkrat celo žolčljiva preko mej objektivnosti tako s te, kakor z one strani. Problema pa ni rešila in položaja ne zboljšala. In vendar bi to bilo nujno potrebno za oba dela in za ves slovenski narod. Vzrok temu je, da se Ljubljana nikdar ni prav zavedala in se tudi danes še ne zaveda pomena in vloge Maribora in njegovega ozemlja, Maribor pa vidi - deloma po krivdi Ljubljane same — v naši naravni in dejanski prestolnici samo svojega močnejšega in zato nevarnega konkurenta, ki mu hoče vzeti še tisto, kar si je s težko muko sam priboril in mu ne privošči razvoja in pomena.

Vse to ni današnjega ali sploh le povojnega datuma; korenine segajo v davno preteklost, ko jim je dajala hraniva še zgodovinska fevdalna delitev Notranje Avstrije na male dežele. To hranivo je pa bilo tujega, neslovenskega izvora; posluževala se ga je tista dunajska notranjepolitična državniška metoda, katere vodilno geslo je bilo »Divide et impera!« Od nje je prešel umetno vcepljeni lokalni patrijotizem tudi na slovenski element, in zopet naglašam, ne brez krivde Ljubljane in Kranjske, ki se je v najusodnejših dneh predvojnih let zagrizena v svoje strankarske boje skoraj docela izneverila svojemu tedanjemu najvišjemu poslanstvu: **biti resnična voditeljica in zaščitnica vseh obrobnih Slovencev na Spodnjem Štajerskem, v Prekmurju, na Koroškem, Goriškem, Tržaškem in v Istri.** Vse, kar je Ljubljana tedaj storila, je bila v njej koncentrirana akcija Ciril-Metodove Družbe. Politične stranke in druge slične institucije zdaleka niso izvršile svoje dolžnosti in z druge strani vemo, da so bili v stari liberalni Ljubljani odlični, vplivni in odgovorni slovenski voditelji, ki so se bali razvoja slovenskega Trsta in slovenske Gorice. Skoraj edino, kar so pošiljali Štajerski, Koroški in Primorski, **je bil intolerantni, bratomorni boj med »liberalci« in »klerikalci«.**

Če ne bi tega in v toliki meri bilo, bi Spodnja Štajerska nikdar ne bila toliko trpela zaradi nemčurstva, kakor, žal, je! In vendar sta bila Maribor in Spodnja Štajerska tedaj tisto ozemlje, na katerem so se — v njuno škodo in v korist slovenske Ljubljane — lomili silni valovi germanizacije s kompaktnega nemškega severa. Ko bi bilo kdaj omagalo to ozemlje, **bi se bila zrušila tudi slovenska Ljubljana in ž njo vsa Kranjska in niti današnje Slovenije nikdar ne bi bilo.** Maribor je tedaj s Spodnjo Štajersko v prošlosti vršil enako misijo v slovenskem narodnem oziru, kakor jo je v kulturnem in krščanskem slovanski Balkan za Evropo, ko jo je s svojim golim telesom ščitil pred turškim in muslimanskim azijatizmom.

Da je pri tem spričo nezadostnega razumevanja slabel, da je tonil v morju nemčurstva in narodnega odpadništva na korist tistega nemštva, ki je na vsak način hotelo do Adrije, ni njegova krivda, in vsak očitek bi v tem oziru bil velika krivica in skoraj žalitev. Kljub temu pa se je Maribor l. 1918. od vseh štirih slovenskih mejnikov, o katerih govori Oton Župančič v znanem sonetu, **edini sam, brez vsake tuje pomoči in celo ob nerazumevanju tistih, ki bi bili dolžni za vse naše ozemlje enako skrbeti, osvobodil in pridružil veliki in svobodni Jugoslaviji ter s tem rešil usodo in čast Slovencev.** Kajti, gospoda, nobenega dvoma ni, da brez svobodnega Maribora in svobodne Spodnje Štajerske nikdar ne bi bilo enačice SHS! **Ostalo bi bilo kljub vsem majskim deklaracijam, ljubljanskim vladam, akcijam in sporazumom le pri HS.**

Taka je bila sloga in tak je bil pomen Maribora s Spodnjo Štajersko za slovenski narod do definitivnega priznanja saintgermainskih meja. V svoji gigantski borbi s sto in stokrat močnejšim germanstvom in v osvobodilnih bojih ob koncu l. 1918. ter ob začetku l. 1919. je Maribor s svojim severnim in severnovzhodnim obmejnim ter zalednim ozemljem sicer izčrpal skoraj večino svojih sil, a kljub temu si je bil še ohranil toliko sil, da bi bil ob razumevanju in pomoči Ljubljane zmogel tudi svojo povojno slovensko in jugoslovansko nacijonalno, kulturno, socijalno in gospodarsko misijo. **Toda bil ni zopet prepuščen le sameu sebi, ampak so se mu stavile ovire celo tam, kjer bi bil sam rad delal in rušilo se je velikokrat ono, kar je naredil.**

Oglejmo si po vrsti vsa glavna področja in med temi najprej nacijonalno. Rekel sem že, da je bil Maribor s svojim ozemljem od borbe proti germanizaciji oslabljen in že do skrajnosti izčrpan. V mestu samem in v neposredni njegovi okolici je prevladovalo odpadništvo, ki je bilo pod absolutno sugestijo peščice bodisi pravih ali nepravih Nemcev. Zelo slabo pa je bilo tudi na meji in v zaledju; naj omenim le Dravsko dolino s Sv. Lovrencem na Pohorju, Marenbergom, Muto, Vuzenico in Dravogradom ter Ptuj, Slovensko Bistrico, Celje itd. Tu je domače ljudstvo slovensko le še govorilo, pa tudi ono, ki je bilo politično zavedno, slovensko, **je bilo po mentalnosti in kulturnem gledanju prej nemško kakor naše.** Raznarodovalni pritisk z nemškim šolstvom, uradovanjem, vzgajanjem tudi izven šole in po šoli, je docela ali skoraj docela zatrl slovenske in slovanske rasne osebine. In to je bila najusodnejša stvar, težja kakor vse drugo, **kajti narodnost, ki sloni samo še na domačem občevalnem jeziku, brez notranje nacijonalne vsebine, skoraj ni več narodnost,** je le drugačnojezični del dominirajoče narodnosti.

Po osvobojenju našega severnega ozemlja bi se bila morala že takoj od vsega začetka posvetiti s strani vsega naroda, v prvi vrsti pa s strani Ljubljane kot odgovornega središča, vsa glavna pažnja delu za renacijonalizacijo Maribora in njegovega ozemlja. Pokazati bi bilo treba stebrom tujstva, da so njihovi prejšnji podstavki porušeni, da se je nekdanja doba, ko je Slovenec bil manjvreden, nehala, da ima pravico po obstanka in razvoja samo tisto, kar pospešuje utrditev slovenskega in jugoslovanskega duha itd. Zato bi se bili morali nemudoma in za vselej odstraniti vsi tisti, ki so kot nezanesljivi ali vsaj po tujstvu preveč omehčani zavzemali kakršnekoli položaje v javnosti, v prvi vrsti pa v državni in samoupravni službi. Tistim, ki so prej kot edini še nenaglodani stebri stali sredi omehčane mase, bi se morala dati satisfakcija za žalitve in nagrada za preganjanje, pred vsem pa — **njihova beseda bi se bila morala poslušati.** Vse šole, vsi uradi in vse korporacije pa bi bile končno morale posvetiti vso pažnjo, da se v našem ljudstvu zopet vzbudi slovenska in slovanska mentaliteta, prepojena s specifično našo rasno kulturo.

Namesto tega se je dajala potuha navideznim Pavlom, **ki so v svojem bistvu še vedno ostali stari Savli;** na važna mesta so se postavljali ljudje, ki so bili brez nacijonalne hrbtenice, avstrijski birokrati s paragrafom o enakopravnosti v kosteh; zavedni, trdni in odločni nacijonalisti so se često samo zaradi tega, ker takega postopanja niso odobravali ali so celo bili tudi v strankarskem oziru drugega prepričanja kakor slučajno vladajoči, **preganjali, premeščali, ubijali družabno in materijalno itd.** Nič čudnega ni tedaj, če so se ob prevratu potuhnjeni anacijonalni elementi kmalu opogumili in pričeli še celo izzivalno nadaljevati svoje predvojno in povojno delo. Vse to je privedlo naposled tako daleč, da se je nemčurstvo, posebno v zadnjih letih, **zopet nevarno dvignilo, da govori in misli nemško tudi deca, ki je od prvega razreda dalje zahajala v slovenske šole kraljevine Jugoslavije in da se potujčujejo celo že otroci priseljenih Kranjcev in celo Primorcev.** Vse to, gospoda, niso fraze ali prazne hipoteze: **za vsako trditev je mogoče doprinesti stotine frapantnih dokazov!** In vsi naši klici so zaman. Ljubljana jih ne čuje, ker, zaverovana v svoje neogroženo narodno bistvo, zanje noče vedeti ali pa jih več ne more razumeti.

In poglejmo si kulturno področje. Kaj je kdo storil, da bi se našemu Mariboru in severnemu ozemlju zopet vcepil naš slovenski in slovanski kulturni duh? V Ljubljani imamo slovensko državno gledališče, imamo univerzo, imamo nekaj znanstvenih in kulturnih ter literar. revij, društev itd. Namesto pa, da bi ljubljansko gledališče podpiralo mariborsko, si njegovi funkcijonarji od časa do časa prizadevajo, **da bi se ukinilo, odnosno združilo z njihovim,** čeprav je v eminentnem slovenskem interesu, da imamo vsaj dvoje gledališč, **če jih že ne moremo imeti več.** In značilno je to, da se iz Ljubljane ne morejo dobiti niti kostumi ali rekviziti in si mora siromašno dotirano mariborsko gledališče samo nabavljati vse, tudi tisto, **kar leži v Ljubljani brez haska v garderobi.** Mimo tega se delo mariborskega gledališča sploh omalovažuje in primerja z nekakšno provincijalno šmiro. Ne trdim, da stoji tako, kakor bi moralo; jaz sem bil vedno med tistimi, ki so se borili ž njim za umetnostni dvig, a prav tako odkrito priznam, **da v taki razdalji ni, kakor se v Ljubljani krivično sodi.** Ali pa ni tudi nad vse karakteristično, da v Mariboru **še nismo videli nobenega nastopa ljubljanskega Narodnega gledališča, v Ljubljani pa ne mariborskega!** Ali sta si mar Ljubljana in Maribor bolj tuja in oddaljena kakor sta si Ljubljana in Skoplje ali Split?

In naši literarti, umetniki, znanstveni delavci in kritki! Čital sem v desetih letih več razprav o gledališču, kjer se je trdilo, da imamo Slovenci samo eno, čeprav so pisci teh razprav s tem postavili slovenski narod še v večjo mizerijo kakor v resnici je. Kdaj bomo n. pr. v naših revijah čitali razprave o mariborskih in sploh izvenkranjskih kulturnih pojavih? Kdaj bomo n. pr. v »Ilustraciji« zvedeli, da je tudi izven Ljubljane še nekaj slovenskega? In moje globoko prepričanje je, da je sedanje naše kulturne literarne krize in sploh krize našega duhovnega življenja v veliki, če ne pretežni meri krivo dejstvo, **da je koncentriano vse v Ljubljani,** kjer za objektivno gledanje zaenkrat še primanjkuje distanc, ker so one od Gradu do Rožnika prekratke.

Nič boljše niso socijalne razmere. V mariborskih in sploh štajerskih podjetjih mrgoli uradnikov, nameščencev in delavcev od ravnateljev do težakov, ki so ali domači tujci, nezavedni in staro germanizacijo podpirajoči odpadniki ali pa celo iz sosednjih držav kot »strokovnjaki« poklicani neslovenci in nejugoslovani. V teh naših obratih je Slovenec **prav tako, kakor je bil pred osvobojenjem, le najslabše plačan in najtežje delo opravljajoč delavec,** ki mora mimo tega s svojimi predstojniki govoriti v tujem in ne v svojem maternem jeziku. V ilustracijo naj navedem, **da nimamo v Mariboru kljub velikemu številu industrijskih podjetij,** če izvzamemo nekatera majhna, **niti enega ravnatelja Slovenca!** In čeprav obstoja zakon, da se morajo poslovne knjige voditi v državnem jeziku, se skoraj povsod vodijo **v tujem.** Med neobhodno potrebnimi »strokovnjaki« pa sedijo tudi knjigovodje, korespondenti in — tipkarice. Kdor hoče v teh podjetjih, v tej »naši« industriji dobiti boljšega kruha, mora zatajiti svoje nacijonalno prepričanje. In fant, ki pride kot vajenec z dežele v mesto, se mora nolens volens učiti tujega jezika in ga govoriti. Da ga govori kmalu tudi na ulici, se ni čuditi. Eno izmed največjih gnezd je v tem oziru ogromna **delavnica državnih železnic v Mariboru,** kjer dela na stotine najbolj zagrizenih nasprotnikov Slovencev in Jugoslavije in med njimi jih je veliko, **ki so se l. 1918. in 1919. z orožjem v roki borili proti priključitvi Maribora k Jugoslaviji.** Med tem pa odhajajo tisoči zavednih Slovencev in Jugoslovanov s trebuhom za kruhom v tujino, ker jim domovina ne nudi eksistence.

Še skoraj obupnejše je na gospodarskem področju. Ves veliki kapital je v domačih ali v inozemskih tujih rokah, ki pošilja k nam za upravitelje svoje ljudi **in ki skoraj vsak dinar čistega dobička sproti pošilja čez mejo in ga tako odtegne nam.** Res je sicer, da je Maribor z ukinitvijo velikega županstva, oblastne samouprave, finančnega ravnateljstva in s premestitvijo železniške kontrole dohodkov veliko izgubil, a vprašanje je, če ne izgubi še več s tem, da nalagajo vsa naša večja tuja podjetja, ne glede na to, ali so njihovi lastniki naši ali tuji državljani — **svoj denar v graških in dunajskih denarnih zavodih, kjer bogati tujo finančno moč, pospešuje ustvarjanje tuje industrije, trgovine in s tem posredno tudi tuje kulturne in politične moči.** Mesec za mesecem, leto za letom romajo milijoni iz naše zemlje in našega ljudstva izžetih dinarjev preko Št. Ilja in Špilja.

Slovenski Maribor je neštetokrat na vse to opozarjal javno in zasebno, toda vse je bilo zaman. Sedanja mednarodna situacija, ko vse utrjuje svoje meje, pa je taka, da ne dopušča nobenega odlašanja več. Pa tudi neglede nato se morata tako Ljubljana kakor Beograd zavedati, **da v Mariboru in v njegovem ozemlju niso mogoče iste metode, kakor so n. pr. na Kranjskem, v Bosni ali v Srbiji itd.,** tam, kjer živi naše stoletja zavedno in nacijonalno prebujeno in utrjeno ljudstvo. Ljubljana pa se mora poleg tega še zavedati, da tvori Maribor s Spodnjo Štajersko, Mežiško dolino in Prekmurjem **največje njeno zalje, da je glavni rezervoar človeškega materijala pa tudi gospodarskih dobrin.** In danes, ko ni več strankarskih strasti, ko počiva strankarsko delo in so narodne sile tako nevezane in proste le za narodno, kulturno, socijalno in gospodarsko delo, je prva dolžnost vseh merodajnih faktorjev in vseh javnih delavcev, da posvetijo vse svoje moči reševanju problemov, katere sem tu do dna razgalil. Dolžnost Ljubljane kot središča Slovenije je, **da nudi Mariboru v njegovi borbi vso moralno in materijalno pomoč in da prizna njegov pomen in vlogo v življenju našega naroda.** Dolžnost M[illegible]bo[illegible]a je nasprotno, da uvidi pravico Ljubljane do vloge slovenskega središča. Oboje pa bo mogoče doseči samo z zares iskrenim in nesebičnim vzajemnim delom. Samospoznanje je najboljša pot do poboljšanja, a samospoznanja ni brez iskrenosti, zato se mi je zdelo nujno potrebno spregovoriti tako iskreno, **pa čeprav je resnica včasih trpka.** Politika ptiča noja se mora nehati.

Radivoj Rehar, Maribor.

„Ženski svet“

Ustanovljen pred 8. leti na vročih italijanskih tleh od peščice idealnih žen z namenom, da širi kulturo in nudi razvedrila v materinskem jezeku onemu delu našega ženstva, ki, odrezan od ostalega naroda, hira osamljen onstran meje, ima za seboj trudapolno pot in more pokazati na uspehe, s kakoršnimi se z lepa ne more ponašati drug slovenski mesečnik. Njegovo uredniško in upravno vodstvo, obstoječe iz petih žen, ni nikdar segalo po vsiljivih reklamnih sredstvih, pač pa se je resno trudilo, da ohrani list na isti višini, ki je sicer pristopna širšim slojem, kateri najbrž tudi tvorijo večino naročnic, a zamore vendar nuditi tudi intelektualki idejno gotovo več nego katerikoli drug naš ženski list.

Čeravno je list dosegel izredno visoko naklado (okoli 16.000 zvezkov mesečno), čeravno se je v širokih plasteh najčastnejše uveljavil, moramo reči, da mu naša intelektualka na splošno ni posvetila tiste pažnje, kakoršno bi bil zaslužil. Značilno za miselnost naše ženske inteligence je, da je največkrat skeptično motrila od daleč delovanje naših idealnih žen pri »Ženskem Svetu«, presojala je list večinoma iz stališča tujih, svetovnih listov, brez vsakega kriterija ter ga je največkrat obsojala že zaradi njegove skromne zunanje oblike, ali pa morda po edinem spisu, ki ga je prečitala v njem in je slučajno spadal med prvence mlade sotrudnice ali bil napisan s posebnim ozirom na širše plasti. Nasprotno, je naš list našel v inozemstvu priznanje, ki mu ga je odrekala naša inteligentka. Znane češke in ukrajinske kulturne delavke so ga pohvalno omenjale v svojih listih; ena izmed njih ga je označila kot najbolj posrečen tip ženskega lista za maloštevilen narod. Celo italijanski ženski list »La Chiosa« v Genovi, urejevan po znani pisateljici Flaviji Steno, ga je že v začetku zelo laskavo ocenil.

»Ženski Svet« je v vsej dobi svojega obstanka ostal zvest svoji misiji: dvigati slovensko ženo, zbujati v njej narodno, kulturno in socijalno zavest, nuditi ji pomoč in nasvet v vseh panogah njenega udejstvovanja.

Začetna dela mladih sotrudnic, ki jih od časa do časa priobčuje, bi smela listu najmanj očitati naša inteligentka: kdo naj vodi prve korake probujajočega se ženskega talenta, ako ne ženski list? Da list prinaša v oddelku za ročna dela izključno le naše domače proizvode, bi morala v prvi vrsti pohvaliti naša inteligentka: kdo naj priobčuje dela domačega strokovnega ženskega naraščaja, če ne domač ženski list. Kdo naj naši ženi pomaga do zaslužka in razvoja, ako ne naša ženska revija? Čitali smo v prilogi novembrske številke pod naslovom »Nekoliko pojasnila« izvajanja, ki bi morala vzbuditi resne pomisleke v vsaki naši ženi, ki bi videla v tem resnem stremljenju izdajateljic »Ženskega Sveta« morebiti samo — nezmožnost, podati naši ženi moderno revijo, odgovarjajočo duhu časa.

Duhu časa odgovarjajo filmski »šlagerji«: ali naj zato zavržemo našo lepo slovensko pesem? Duh časa nas kliče v kinematografe: ali naj zato pustimo propasti naše gledališče? Duh časa nam prinaša na mizo izrezke iz tujih listov v bliščečem omotu: ali naj zato opuščamo svoje resne liste?

To so vprašanja, ki ji naši intelektualki tudi stavlja — duh časa. Na njej je, da na ta vprašanja odgovori tako, kakor edino more in mora v tem primeru odgovoriti trezno misleča slovenska žena.

M. B.

Vprašanje štedenja prostora v stanovanju

V vprašanju stanovanjske kulture se danes malo kaj tako zelo povdarja, kakor štedenje prostora, kar se hoče doseči z vzidanim pohištvom, kakor da tiči v tem ves blagor bodočnosti. Naši predniki so lahko vzidavali omare, kredence, da celo postelje in večkrat so to zelo lepo napravili. Toda oni so to lahko delali, ker so ne le sami živeli v lastni hiši, marveč so to hišo zapustili svojim otrokom in vnukom. Kakor je živel oče, tako je živel sin, obema so enakomerno potekali dnevi, imela sta isti življenjski položaj, isti poklic jima je prinašal iste življenjske navade in temu tipičnemu življenju je odgovarjala od deda ali pradeda utrjena okolica.

Toda mi? Kaj naj storimo s tako opremo mi, otroci tako različne dobe? Naše življenje je vse bolj gibčno, bolj polno sprememb, mi hočemo v svojem domu urediti stvari tako, kakor se nam zdi, brez ozira na one, ki so mislili pred nami. Najboljše stanovanje je tisto, ki nam da največ prostora. In še nekaj je važno: prej je bilo 90 odstotkov meščanov hišnih gospodarjev, danes jih je komaj 5 ali 10 odstotkov. Vsi drugi so nestalni stanovalci, ki jim pač ne more biti všeč, da morejo imeti svoje stanovanje urejeno prav kakor njihov prednik, se posluževati istih omar, kakor se jih je posluževalo bogve koliko strank pred njim. Tudi iz higijenskega ozira to ni priporočljivo. Ko je taka vzidana omara nova, je čedna. Kaj pa čez par let, ko je v njej gospodovalo že sto tujih rok, med katerimi so bile morda tudi take, ki bi se jih ne radi dotaknili. Po navadi ostane v takih omarah duh, ki se nikdar ne da odpraviti.

Štednja prostora je lepa reč, toda z vzidanim pohištvom je to štedenje le dozdevno; stavbeniki naj nam raje privoščijo več prostora, katerega bomo lahko uporabili po svoji volji.

Obleka v obliki plašča iz debelega rujavega ševijota s stoječim ovratnikom in kožnatim pasom.

Plašč iz temno rdečega baržuna z malim bolerom in vloženimi deli. Dolgi ovratnik in zapestnice iz sive lisice.

„ELITE“ d. z o. z. LJUBLJANA
Prešernova ulica 9
prodaja damske, moške in deške konfekcije. Na drobno! Na debelo!
Prvovrstno izvrševanje po meri! 506

Žena v vseh poklicih

Žensko delo je v stalnem razvoju v vseh deželah. Po novejših podatkih stoji baje število zaposlenih žen redkokje pod eno tretjino vsega delovnega prebivalstva; drugod je to število že davno prekoračeno. V Nemčiji imajo marsikatere strokovne zveze več ženskih nego moških članov; tako n. pr. tobačni delavci, knjigovezi, tekstilni delavci in grafični pomožni delavci; v oblačilni in čevljarski industrjji tvorijo žene skoro polovico delavcev. Žena prodira tudi čedalje bolj v nove poklice. V Rusiji imajo že lepo število ženskih filmskih režiserjev; v milanski Scali je žena na ravnateljskem mestu. Tudi diplomatske službe se odpirajo ženi, posebno je vedno večja zahteva po socijalnih atašejih, kjer bi bile ženske posebno na mestu. Doslej imajo ženske diplomatke v Zedinjenih državah, na Finskem, v Rusiji, v Čehoslovaški in Irski. Tudi v Franciji je napravila neka žena izpite za inozemsko službo. Zelo se borijo žene za službo dušnih pastirjev (protestantke). Na Angleškem in v Zedinjenih državah imajo že mnogo svečenic; na Angleškem imajo celo organizacijo ženskih dušnih pastirjev, ki šteje 20 članic.

Zaščita delavk

Nemški minister za trgovino in obrt je poslal vladnemu predsedniku in policijskemu predsedniku v Berlinu spomenico, v kateri navaja, da se ponekod še vedno zaposlujejo žene v poklicih, ki niso zanje primerni, in sicer pri raznih železniških, cestnih in vodnih zgradbah uporabljajo za kopanje, prinašanje vode, mešanje malte in betona, prenašanje kamenja, planiranje terena, zasipanje jarkov, razkladanje opeke itd., kar je po zakonu prepovedano. Spomenica zahteva, naj obrtnonadzorovalni organi strogo pazijo na to, da se žene ne zaposlujejo pri takih delih in naj se proti podjetnikom, ki kršijo tozadevne naredbe, postopa policijsko.

Novovrstno podjetje

V Newyorku je neka mis Coudert-Brennig otvorila podjetje, kjer se lahko naroči popolna »ohcet« od razpošiljanja vabil do ženitovanjskega potovanja. Za vse je preskrbljeno, vštevši obleko za nevesto in ženina, aranžma v cerkvi, dekoracijo, godbo in prireditev svečanega poročnega sprejema.

Mirovna šola

Izdajateljica lista »L'Europe nouvelle«, Louise Weiss, je ustanovila v Parizu »Mirovno šolo«, ki naj bi bila središče študija za zunanjo politiko in se posebno naslanjala na delovanje Zveze narodov. Šola hoče s predavanji uplivati na mirno rešitev nasprotstev med narodi. Izdajateljici se je posrečilo pridobiti za predavanje vse glavne osebnosti, ki so od početka igrale kako ulogo pri Zvezi narodov v Ženevi. Povabila je tudi inozemske učenjake, ki bi naj predavali na novi visoki šoli, ki je za vse, ki se hočejo posvetiti delu za mir. Otvoritvene slavnosti so se udeležili mnogi zastopniki diplomatskih zborov, parlamentarci in učenjaki.

Gospodinjstvo

V kraljestvu gospodinje

V Vratislavi (Breslau) so imeli veliko gospodinjsko razstavo, katero je obiskalo tekom 9 dni nič manj nego 150.000 oseb. Vsi predmeti, ki so jih razstavile tvrdke, so bili stalno v prometu, od najmanjših do največjih. Kjer je bilo n. pr. razstavljeno platno, si se lahko v naslednji koji poučil o nastanku platna od konoplje naprej. Najrazličnejše vrste razstavljenega krompirja si lahko takoj pokusil v učni kuhinji vratislavske gospodinjske zveze. Tu so se kuhala pred občinstvom od 10. do 18. ure najrazličnejša jedila ter je bila nad ognjiščem naznačena njihova hranilna vrednost v kalorijah; skuhane jedi so se prodajale po porcijah ter se je za vsako jed tudi dobil recept. Tudi v tej kuhinji so se vsa dela opravljala z razstavljenimi predmeti.

V neki krojačnici za perilo, ki je bila postavljena v sredini razstavišča, se je dan na dan šivalo na šivalnih strojih z električnim pogonom. Perilo so ne le šivali, ampak tudi vezli na vse mogoče načine. V vseh delih 75 m dolgega in 40 m širokega, svetlega in toplega prostora so ves dan prali, čistili, kuhali, razkazovali v prometu vse priprave, ki spadajo v gospodinjstvo in za kurjavo v domu raznih sistemov, tako, da je bila razstava obenem zabavna in poučna. Od tod veliki naval obiskovalcev. Na galerijah in v stranskih prostorih so razstavile vratislavske obrtne, rokodelske in privatne šole svoje izdelke ter podale izredno jasno orijentacijo za vse možnosti strokovne izobrazbe za dekleta. Ravno tako je bila dobro zastopana mladinska vzgoja in pedagogika.

V času splošnega pesimizma in ko se tako često povdarja preveliko število razstav, je vratislavska razstava dokazala, kako se lahko da občinstvu novih inicijativ, ki so v sedanji težki življenjski situaciji in ž njo zvezani depresiji neprecenljive vrednosti. Naloga gospodinje in družinske matere je, da nudi družinskim članom udoben dom ter jim napravi bivanje v njem prijetno, da nimajo povoda iskati toplega, prijetnega ozračja izven domačega krova. Vsakdo je moral zapaziti, kako zelo razume to nalogo vratislavska gospodinjska zveza in s kako nazornostjo je pokazala javnosti vsa pota, ki vodijo gospodinjo do tega vzvišenega cilja. — Bila je to na vratislavskem sejmišču najuspešnejša razstava zadnjih desetih let.

Tekma v - kuhanju krompirja

Nedavno so v Champigny-ju v Franciji priredili tekmo v kuhanju krompirja, katere se je udeležilo 74 kuharjev in kuharic ter nad 1000 gledalk in gledalcev, ki so napeto sledili veliki bitki. Razpisane so bile visoke nagrade, posebno za nova jedila iz krompirja. Krompir so pripravljali kakor je kdo hotel: kuhanega, pečenega, cvrtega, v omakah, cmoku in juhi. Uspeh je bil presenetljiv; podano je bilo veliko število delikatnih krompirjevih jedi. Tekmo je priredil neki ženski list, ki bo zdaj objavil vse recepte.

ZA MIKLAVŽA
zelo prikladna darila nudi tvrdka
A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

Razgled po ženskem svetu

Iz Indije. Bivša županja mesta Kalkute, gospa Sengupta je bila aretirana radi tega, ker je bila včlanjena v neki nezakoniti organizaciji. — Policija je aretirala 20 indijskih žen, katere so pripadale oddelkom, ki so imeli nalogo nadzorovati bojkot trgovin, katere so prodajale inozemske tkanine.

Iz Zedinjenih držav. Razne univerze bodo baje začele delovati proti ločitvi zakona. Kalifornija je prva, ki bo upeljal na univerzi v Berkeleyu posebna predavanja o »srečnem družinskem življenju«. V predavanjih se bodo obdelovali vsi zakonski problemi, v prvi vrsti tisti, ki dajo največkrat povod za prepire v zakonu. V nekem kolegiju bo mis Edna Stengland govorila o potih, ki vedejo do dobrih odnošajev med zakonci in njihovimi taščami.

Volilna propaganda. Listi poročajo, da so dunajski socijalni demokratje priredili pred volitvami volilno zborovanje za žene v nekem plavalnem kopališču, kjer je zvečer nastopila govornica — v plavalnem trikoju!

Iz Francije. Mednarodna zveza ženskih sodnikov in advokatinj je pred kratkim zborovala v Parizu pod predsedstvom gospe Dyrande-Thévenin. Zborovanja so se udeležile znane juristke iz Berlina, Kopenhagena, Londona, Varšave in Švice. Razpravljalo se je o vprašanjih splošne važnosti: sodelovanje z drugimi mednarodnimi zvezami, juristični štatut mednarodnih družb in internacijonalizacije prestopka, ki zadeva v visoki meri vse žene, namreč zlohotna zapustitev družine.

Nova modna norost

Nekega angleškega strokovnjaka v tetoviranju, ki je imel dolga leta svoje klijente le med londonskimi mornarji, naravnost oblegujejo v najnovejšem času elegantne dame. Silno je zaposlen, ne le v svojem salonu, marveč ga kličejo tudi na dom. Mesto, ki se največ usposablja za tetoviranje je nad kolenom. Neka igralka je srečna posestnica »podvezec, tetoviranega venca cvetic z zaponko v podobi metulja. Druga, da bi zakrila znak, ki ji je ostal po operaciji, si je pustila tetovirati nanj oso. Tretja je ponosna na pajka, ki ga ima na desnem kolenu, ter zatrjue damam, ki bi jo rade posnemale, pa se boje bolečin, da tetoviranje z električno iglo povzroča kaj prijeten občutek. —

Kolinska
TVORNICA CIKORIJE

Črna baržunasta kapa s trikotnim izrezkom nad prostim čelom.

Turban iz črnega klobučevinastega blaga z belim baržunastim ovojem.

Moderni klobuki

Temno rujav ,spredaj dvignjen klobuk, z belimi, vezenimi pikami.

Kapa iz zelene klobučevine na moderni način potisnjena globoko v tilnik.

Radivoj Rehar:

Prvodecembrska molitev

Bog vsemogočni,
Ti, ki si združil
ločene brate
Srbe, Hrvate
z nami Slovenci
v eno edino
nas domovino:
čuvaj nad nami,
da niti sami
niti kdo drugi
nikdar nikoli
več nas ne loči!
Eno smo bili,
eno postali,
eno ostali
naj bi, Vsevišnji,
zdaj, vekomaj!...

Marij Skalan:

Pripovedka o treh bratih Jugoslovanih

K prazniku zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov.

V davnih, pradavnih časih je živela daleč tam za Karpati, visokim in z gozdovi porastlim gorovjem, stara mati Slava, ki je imela več sinov. Lepo in v slogi so živeli, pasli živino, obdelovali polja, ob prostem času pa so tudi peli, plesali in se zabavali. Pa jim je nekoč zmanjkalo zemlje in sklenili so oditi po svetu ter prepustiti domačo zemljo nastarejšemu, največjemu in najkrepkejšemu bratu Rusu.

»Ti čuvaj poslej zemljo matere Slave, srečen bodi in ne pozabi na nas! so rekli bratje in se napotili vsak na svojo stran. Čeh, Slovak, Poljak, Lužičan in Pomorjan so odšli proti zapadu, Slovan, ki se je pozneje prekrstil v Bolgara, jo je mahnil proti Črnemu morju in staroslavnemu Carigradu, Slovenec, Hrvat in Srb pa so se nastanili na obalah Jadranskega morja. — Vsak si je izbral zemljo po svojem okusu in srcu: Slovenec planinske doline in dolinice krog belega očaka Triglava, Hrvat plodne ravnine med Dravo in Savo ter kršno primorje, Srb pa bregovito pokrajino osrednjega Balkana.

Obsežna je bila zemlja, katero so si izbrali trije bratje matere Slave, a bila je zaokrožena in ostali so si sosedje. Pa se je vsem po vrsti zgodilo, da so na svoji lastni zemlji postali sužnji tujcev. Slovencu je zemljo oropal Nemec, Hrvatu Madjar, Srbu pa okrutni Turek. Vsi trije, Nemec, Madjar in Turek, so le predobro vedeli, da trije bratje matere Slave: Slovenec, Hrvat in Srb, ne smejo biti složni, kajti v slogi bi postali močni in otresli bi se svojih nasilnih gospodarjev.

Odtujeni drug od drugega so Slovenec, Hrvat in Srb robovali tujcu od zore do mraka, klanjati so se morali tujim cesarjem, kraljem in sultanom, dajati jim svojo deco, kri svoje krvi in še v svojem jeziku, katerega jih je bila mati Slava naučila, skoraj niso smeli govoriti. Potekala so leta, desetletja, stoletja in stanje treh nesrečnih, zasužnjenih in razdeljenih bratov je bilo od leta do leta slabše.

Slovencu je Nemec odvzel že polovico zemlje in iztegal je svoje grabežljive prste tudi že po samem njegovem središču in domu in da bi Slovenca še prej ugnal, je na jugu poklical na pomoč soseda Laha, na severovzhodu pa Madjara. — Tudi ozemlje brata Hrvata se je vedno bolj krčilo: na severu si ga je prisvajal sosed Madjar, na jugu in zapadu pa sosed Lah. In usoda brata Srba! Bila je hujša ko suženjska.

Nekega dne pa se je največji izmed treh bratov, junaški Srb naveličal robovati tujcu, okrutnemu Turku. Dvignil je orjaško svojo pest in ga je pognal s svojega ozemlja. Ne še z vsega, a vsaj na tistem, kar si ga je pridobil, je postal sam svoj gospodar. In prebudila sta se tudi ostala brata, Slovenec in Hrvat.

»Če je brat Srb nagnal svojega krivičnega gospodarja Turka, zakaj tudi midva ne bi storila isto z Nemcem in Madjarom?« sta dejala. Segla sta si bratsko v roke in se odpravila na delo. Dolgo časa sta tiho delala in trpela, a kar sta napravila, jima je krivični gospodar sproti porušil; in že se je zdelo, da nikdar in nikoli ne bosta dosegla svojega smotra.

Tedaj pa, v najtežji stiski, sta se spomnila svobodnega brata Srba. Odšla sta k njemu in sta ga prosila:

»Čuj, brat Srb, ti, ki si že svoboden, ti bi lahko tudi nama pomagal do svobode. Podajmo si roke in zgradimo si skupni svobodni dom!«

In brat Srb je uslišal njuno prošnjo in jima je prišel na pomoč. Skupno so potem pregnali Madjara in Nemca in osvobodili skoraj vse svoje ozemlje, le Primorska, Koroška in nekateri drugi kraji so še ostali v tuji posesti.

Ko so trije bratje Slovenec, Hrvat in Srb tako dovršili delo osvobojenja izpod tujega jarma, so se leta 1918 dne 1. decembra v bratski slogi domenili, da hočejo biti poslej vedno le eno: trije bratje **Jugoslovani.** In ustanovili so si svoj skupni svobodni dom **Jugoslavijo** s svojim velikim vladarjem kraljem **Aleksandrom Prvim.**

In danes, deca moja, slavimo dvanajsto obletnico tega velikega dogodka. Da bi slavili tudi še stodvajsetletnico!

Pesmi o kraljeviču Marku

Prevaja Radivoj Rehar.
(Dalje.)

Kraljevič Marko in Vuča general

Mar grmi, mar li se zemlja trese?
Ne grmi in zemlja se ne trese,
le na gradu pokajo topovi,
na mogočnem gradu Varadinu;
pir svoj Vuča general piruje,
ker uplenil plen je dragoceni —
troje silnih, troje srbskih vojvod:
prvi slavni Miloš je s Pocerja,
drugi hrabri iz Toplice Milan,
tretji silni sam Kosančič Ivan;
vrgel jih na dno je ječe temne,
kjer jim sega voda do kolena,
a kosti jim bele do ramena.
Sika besen Miloš iz Pocerja,
sika Miloš ko strupena kača,
ker pač Miloš nikdar ni vajen
take muke in nezgode take.
Sika Miloš ko strupena kača,
pa na okno se temnice vzpenja,
po dvorišču željen se ozira,
da ugledal bi od znancev koga;
pa zagleda sela pismonošo
in ga kliče Miloš iz Pocerja:
»Brat po Bogu, poštar pismonoša,
daj, prinesi naglo list papirja,
da napišem drobceno ti pismo!«
Res to željo poštar mu izpolni
in prinese naglo list papirja.
Sede Miloš, drobno pismo piše
v beli Prilep, v mesto staroslavno
pobratimu kraljeviču Marku:
»Brat po Bogu, kraljevič moj Marko!
Mar ne čuješ, več ne misliš name?
Padel v borbi trdi in junaški,
moj pobratim, sem v madžarske roke:
Glej, ujel me Vuča general je,
z mano dobra, draga pobratima,
vrgel nas na dno temnice črne,

kjer nam sega voda do kolena,
a kosti nam bele do ramena.
Tri že dolge tu polegam dneve,
a če treba tri bo še prestati,
nikdar, dragi, več ne boš me videl.
Daj, odreši me teh muk peklenskih
za nagrado ali za junaštvo!«
In zabode se s peresom v lice
ter junaške si krvi natoči,
pismo ž njo zalepi in zamoči,
pa odda ga selu pismonoši,
zraven dá mu še dvanajst zlatnikov,
tole, pravi, tole mu naroča:
»Nosi, poštar, pismo do Prilepa
na kolena kraljeviča Marka!«
tjakaj pride prav v nedeljo sveto,
ko pri maši vsi so Srbi bili;
pa postavi poštar se pred vrata,
da pričaka kraljeviča Marka.
Ko iz cerkve svete Marko stopi,
poštar kapo pod pazduho dene,
pa do zemlje Marku se prikloni,
drobno pismo v belo roko dá mu.

(Se bo nadaljevalo.)

Uganka

R. R.

Bili dolgo so le eden,
pa postali so trije:
danes spet v enoto trdno
druži skupno jih ime?

Našim mladim čitateljem! Prihodnjo soboto bo nosil darove sveti Miklavž, a obiskal je poprej že naše uredništvo in nam je izročil nekaj mladinskih knjižic za Vas, mladi čitatelji »Jugoslovana«. Zato ne bomo za obe rešitvi današnjih dveh ugank dali samo eno nagrado, temveč jo bo dobil od vsakih 10 rešitev po eden ali ena. Oglasite se tedaj v velikem številu do srede 3. decembra s pismenimi rešitvami v uredništvu mladinske priloge »Jugoslovana« v Mariboru, Aleksandrova c. 24.

Rešitev uganke v prejšnji prilogi: jablana. Pravilnih rešitev smo prejeli 36. Nagrado dobi Marko Škerl, učenec III. razreda ljudske šole v Mariboru.

Storžkove pustolovščine med ljudožrci

(Dalje.)

Nekaj časa jih je osupnjen radovedno motril, potem pa se je približal eni izmed opic — tisti, ki je izgledala, da je najstarejša — snel z glave svoj testeni klobuček, se po lutkarsko globoko priklonil in jo nagovoril:

— Visoka kneginja! Globoko sem ganjen in neizmerno vzradoščen, da ste se na moj skromni oklic tako hitro odzvali in pripeljali s seboj svoje ugledne in velespoštovane kneze in knežice ter me sploh tako prijetno iznenadili. — Prej ko pričnem s svojo predstavo, se vas drznem prositi oproščenja, če se mi morebiti kaka točka sporeda ne posreči popolnoma ter da ne pripišete tega moji neizvežbanosti, kajti vedite, da me v prevračanju »kozolcev« ne dosega ne Mihec, ne Jakec in niti ne Petrač, ampak da bo temu vzrok le močno telesno oslabljenje in dejstvo, da že dva dni nisem imel gorke žlice v želodcu.

Tukaj je Storžek za trenutek utihnil. Velika kneginja pa mu je, namesto da bi mu na kak način priskrbela živeža, sadja itd., odgovorila s kupom nesramno grdih verzov, golčanjem in renčanjem, kar je hitro posnemalo njeno številno opičje spremstvo. Nad tem opičjim nastopom se je Storžek čutil skrajno užaljenega, od jeze se mu je dvignil žolč gori do oči in brez nadaljnega se je pokril, izpremenil način svojega izražanja in nadaljeval:

— Povejte mi, kneginja škornjev mojega očeta, od kdaj se na Storžkovo vljudnost odgovarja z najnesramnejšimi zmrdavanji? Ali vas je tako vzgojil vaš opičji oče? Lep primer vljudnosti dajete svoji doraščajoči mladini! —

Opice so se dalje zmrdovale in se pačile Storžku. Potuhnjeno se je sklonil, da bi pobral kamen in ga zagnal med te ostudne nestvore, toda ta gib so napravile istočasno tudi opice, ki vse posnemajo, kar kje vidijo. Storžek je hipoma uvidel, da proti s kamenjem oboroženim opicam ne more nič opraviti, in jo je žalosten in potrt, lačen in utrujen mahnil nazaj proti obrežju.

Tu se je ves žalosten zagledal čez širno planjavo, ki se je raztegala pred njegovimi očmi in izgubljala daleč daleč v nedogled, kjer se je stikala z nebosklonom. Srce mu je stiskalo domotožje, zaželel si je domačih dobrav, zahrepenel je po očkovi ljubezni in brezskrbnem, veselja polnem življenju domačega kraja. Od ginjenosti je zajokal in si z rokami zakril oči.

Jokal je in jokal, da bi se kamnu smilil. Ko mu je zmanjkalo solz in je bil od dolgega cmerdanja že ves izmučen, je slednjič odprl oči in — oh! — ugledal zopet pred seboj prejšnjo tolpo opic. Vse so se jokale in mencaje brisale oči s svojimi umazanimi in dolgodlakimi rokami.

— Zverine nesramne, kaj me dražite? Prinesite mi rajše kaj jesti, ko sem tako strašno lačen! — je razdražen zavpil Storžek in jim zažugal s pestjo.

Da bi ne bil storil tega! Razsrjene in v svoji časti užaljene so opice skočile na noge in jele Storžka obmetavati s kamenjem in peskom, da je bil hipoma pobit na tla in skoraj zasut s peskom.

— Ojoj, ojoj! Preveč, preveč... dosti! Usmiljenje! — je javkal nesrečni brodolomec in ne da bi dvakrat premislil, se je od samih slabosti in bolečin onesvestil.

Ko je tako onesveščen ležal na morski obali, ga je nenadoma prebudil iz nezavesti peklenski hrušč in trušč. Ves prestrašen je butnil kvišku. V krogu krog njega so stale opice in se mu režale, pačile in zmrdovale, da je bilo dondka kar groza. Velika opičja kneginja se mu je celo predrznila ukrasti testeni klobuček; poveznila si ga je na glavo in se najnesramnejše spakovala.

— Vrni mi klobuček, opica zavržena! — je vpil Storžek, besno teptal je z nogami.

Ali kaj! Čimbolj se je Storžek krotovičil in razvnemal, tembolj se mu je »velika kneginja« spakovala, ga dražila in mu nagajala. In ž njo vred vsa tolpa.

— Torej mi nikakor nočeš vrniti klobuka? Bomo kmalu videli, sleparka nesramna!

To rekši, se je Storžek pripognil in pobral kamen.

Pof! ga je zalučal kneginji naravnost v gobec. In »velika opičja kneginja« je zvesta svojim plemenskim navadam — posnemanja tujih kretenj, z zaničevanjem zgrabila za klobuk in ga — pof! — zagnala Storžku naravnost v obraz. Nato je strahotno završčala, se obrnila in jo na čelu vse črede strahopetno odkurila proti gozdu.

— Pri moji veri; kazen za to ti ne odide! se je posmehnil dondek in se zadovoljen zopet pokril.

— Sedaj pa za njimi! Po njihovih sledovih bom že kam prišel! (Se bo nadaljevalo.)

Med najlepšimi šolami v ljubljanski okolici

K otvoritvi Narodne šole prestolonaslednika kraljeviča Petra v Dev. Mariji v Polju

Dne 1. decembra v pondeljek ob 10. uri dopoldne bo na slovesen način izročeno svojemu namenu novo šolsko poslopje v Dev. Mar. v Polju, ki je v ljubljanski okolici gotovo eno najlepših.

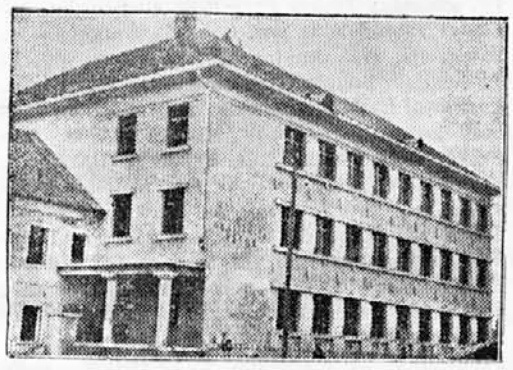

Skozi arhitektonsko lep vhod prideš v široko lepo avlo in prostoren hodnik. Ob straneh hodnika so po tri učne sobe in kabinet, istotako v prvem in drugem nadstropju.

Izredno lepi so tudi podzemski prostori, ki so namenjeni obrtno-nadaljevalni in gospodinjski šoli.

Šol. upravitelj Mihelič Viktor

Vse učne sobe so preproste, a v izredno lepem harmoničnem slogu.

Lepe so posebej še konferenčna ali zbornična soba in pisarna šolskega upravitelja.

Prvi šolski upravitelj na šoli je bil Blaž **Kuhar**, ki je 14. novembra 1862 nastopil svojo službo. S tem dnem se je pričel tudi prvi pouk na tukajšnji šoli.

Njegov naslednik je bil še živeči šolski upravitelj **Kavčič** Franc, ki je nastopil svoje učno mesto 7. decembra leta 1883 ter stopil v pokoj 30. julija 1910.

Naslednik Kavčiča Franca je sedanji šolski upravitelj **Mihelič Viktor**, ki je nastopil svoje službeno mesto na tukajšnji šoli 16. januarja leta 1911.

Šola je šestrazrednica v sedmimi vsporednicami; veroučitelja sta dva.

Na šoli je tudi obrtno-nadaljevalna šola, deška in dekliška, ki ima približno 60 učencev in 15 deklic.

S 1. decembrom 1930 bo otvorjen na šoli tudi otroški vrtec, za katerega je vpisanih nad 70 otrok. — Vseh šoloobiskujočih otrok na šoli je nad 530.

V novem šolskem poslopju so predvideni tudi prostori za izobrazbo delavskih tečajev papirnega delavstva Vevške papirnice.

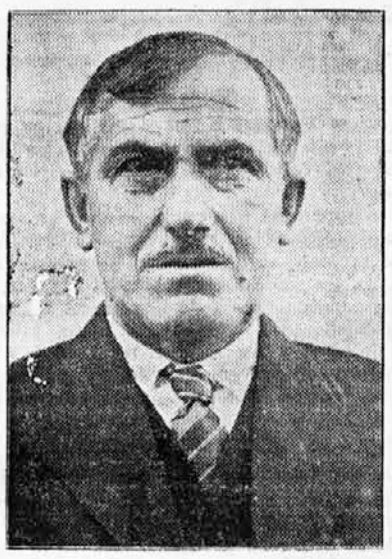

Župan Gartroža Ivan

Z zidanjem šolskega poslopja so pričeli 22. aprila 1930. — Svečana vzidava temeljnega kamna je bila 9. junija 1930.

Zidarska dela je prevzela stavbena tvrdka Ogrin Ivan iz Ljubljane.

Tesarska, krovska, steklarska dela domači podjetnik Maček Anton. — Pleskarska, slikarska dela Bricelj Ivan iz Ljubljane, kleparska dela Žitnik Peter iz Ljubljane, kovaška dela Stele Herman iz Zaloga, parketna dela Kanc Alojzij iz Mengša, pečarska dela Golob inCo. iz Ljubljane. Vsi so prav odlično izvršili svojo nalogo.

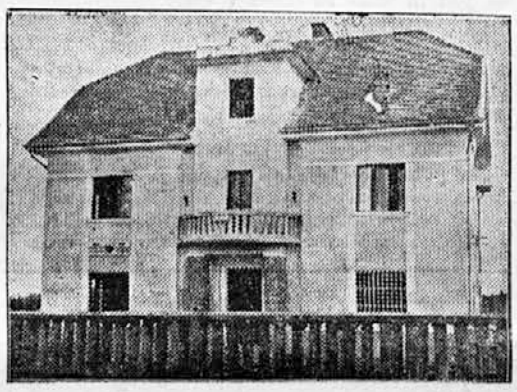

Občinska hiša v Dev. M. v Polju

Največ zaslug, da je prišlo do zidanja novega šolskega poslopja, imajo: župan **Gartroža** Ivan, ves občinski odbor in krajevni šolski odbor, župnik **Müller** Ivan, šolski upravitelj **Mihelič** Viktor ter bivši dolgoletni župan, ki je županoval v občini nad 18 let Jakob **Dimnik**.

Osnutek za novo šolsko poslopje je napravil ing. arh. Emil **Navinšek** pri gradbeni direkciji v Ljubljani; detajlne načrte ing. arh. **Valentinčič**; stavbo je nadzoroval ing. arh. **Globočnik** Stojan.

Poslopje krasi lep monumentalen napis:

»Narodna šola prestolonaslednika kraljeviča Petra.«

To častno imenovanje šole je dovolil Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander.

Nevarno plazovje v romantični Črni dolini

Za geologa najbolj zanimiva dolina v Kamniških planinah - Edini rudnik kaolina v državi - Silen plaz na cesti Strahovica—Gornji grad

Pred dnevi je poročal »Jugoslovan«, da se je v Črni dolini nad Kamnikom utrgal velik plaz in zasul cesto Stahovica—Gornji grad, ki ostane zato najmanj tri tedne zaprta za promet.

Malokomu je znana Črna dolina, dasi se v zadnjem času pogosto omenja v časopisju in se v njej nahaja edini rudnik kaolina (porcelanke) v Jugoslaviji. Brez dvoma pa bo postala bolj uvaževana, ko bo zgrajena iz nje cesta čez Podvolovljek na Luče. Za sedaj slovi kot geološko izredno zanimiva dolina, po kateri je živahen promet med Kamnikom in Gornjim gradom. Vozovi, natovorjeni z lesom, apnom in kaolinom se neprestano pomikajo po njej proti Kamniku.

Vhod v Črno dolino s kamniške strani je pri »Korlnu« v Stahovici. Tu zavije cesta na desno proti vzhodu in kar se znajdeš v ozki dolini, ki je skoro premočrtna, ostra zareza v kamenito maso kamniških planin. Nič čudnega, ako je ta dolina za geologa tako zanimiva, saj so tukaj mogočni, nad 1000 metrov na debelo naloženi skladi kamenin tako na globoko preklani, da doseže prelom v dnu doline sklade prastarih kristalastih skrilavcev, na katere je položena vsa ogromna kamenena gmota apnenca in dolomita. Orjaške sile so premaknile kamenine tako izdatno, da so prišli na površje stari skladi zelenih, rdečkastih in vijoličastih skrilavcev, med katerimi so vložene temne grafitaste plasti, ki segajo od Črnilca precej daleč proti Strahovici in po katerih sta Črna dolina in Črnilec brez dvoma dobila svoje ime. Na dnu doline pod Sv. Primožem so med njimi plasti živčevega skrilavca, ki pa so preperele v zeleno-belo porcelanko ali kaolin. Malo rudarsko podjetje izkorišča že desetletja to redko prst in jo oddaja tovarnam za papir.

V tej ozki prelomnici, katero spremljajo na obeh straneh strmi skalni grebeni, porasli z bujnimi temnimi gozdi, je komaj prostora za 4 metre široko belo cesto, ki je izpeljana ob stisnjeni strugi divjega Črnega potoka, ki ob vsakem deževju mogočno naraste in s svojim divjanjem neprestano ogroža cesto. Vedno in vedno morajo graditi v varstvo ceste lesene in betonske škarpe, na desni strani proti razdiralni sili Črnega potoka, na levi pa proti nevarnim plazovom. Nad cesto so namreč nagromadene debele plasti grušča, ki neprestano grmi iz strmih skal in teži v dolino. Na nekaterih mestih mu voda od časa do časa razmehča podporo, da se vsuje na cesto.

Nekaj minut nad separacijo kaolina, prav tam, kjer se pričenja cesta polagoma dvigati in se v serpentinah vzpenjati na Črnilec, se je pred tedni utrgal v višini 40 m nad cesto silen plaz in jo zasul v dolžini kakih 50 metrov. To je gotovo največji plaz v 65 letih, odkar je cesta zgrajena. Nad 1500 kub. metrov gline in grušča se je premaknilo in prigrmelo v dolino, zasulo cesto in zajezilo Črni potok, da si je moral poiskati novo strugo prav v nasprotni smeri. — Na kraju, kjer se je sedaj utrgal plaz, so prva leta po vojni pričeli kopati kaolin. Takoj nad cesto je bil vhod v prvi rov, nekoliko višje v hribu pa je bilo še več rovov. S kopanjem na tem mestu so prenehali šele pred 2 letoma. Ves nerabni materijal, ki so ga izkopali v rovih, so odlagali večinoma v precej globoko izdolbeno strugo gorskega hudournika, ki je poleti suh, ob deževju pa poln vode. Nič čudnega torej, da je voda v zadnjih velikih nalivih popolnoma razmehčala in izpodkopala navoženi materijal in ker ta na dnu ni imel nikake podpore, se je neovirano udrl v dolino.

Prehod preko tega kraja je sedaj z vozili popolnoma nemogoč, ker je dolina na tem mestu jako ozka. Težko bo tudi osvoboditi cesto, kajti kakor hitro odstranijo z nje nasuti materijal, se bo vsul s hriba ponoven plaz. Odvažanje materijala pa je združeno z velikimi stroški in je tudi težko dobiti v ozki dolini kraj, kamor bi ga izvozili. Najbolje bo še preložiti cesto, kar pa nazadnje tudi ne bo tako lahko in bo zahtevalo precej truda in časa. Ne ve se še, kakšno odločitev bodo zavzeli odgovorni faktorji, kajti do sedaj se še ni pričelo z delom, le trije delavci kopljejo novo strugo za Črni potok. — Iz.

Utonila je v Temenici

Smrtna nesreča užitkarice v Kukembergu

Trebnje, 29. novembra 1930.

Včeraj je posestniški sin Alojzij Saje iz Žabjeka, občina Velika Loka, šel okrog 7. ure zjutraj mimo žage v Mali Loki. Opazil je v potoku Temenici ženske truplo, ki je nekoliko molelo iz vode tik pred grabljami na jezu pred žago. Saje je o tem povedal žagarju Koširju Alojziju, ki stanuje na Kukembergu 3, nakar je ta s pomočjo Ludvika Šepca potegnil truplo iz vode. V utopljenki sta spoznala užitkarico Andolškovo Terezijo s Kukemberga št. 2. Šepec je obvestil o nesreči njenega sina, posestnika na Kukembergu. Truplo so spravili domov in dejali na mrtvaški oder. Za nesrečo so se takoj začeli zanimati orožniki in narednik Cerk ter njegov tovariš Ogorelec Mihael sta dognala, da je šla pokojna Andolškova Tereza 26. t. m. proti večeru v mlin Kovačič Franceta v Trnju, kamor je približno pol ure hoda. Mlinar Kovačič Franc je povedal, da je imela pokojna Andolškova v mlinu nekaj žita in otrobov za prešiče. Bila je precej zgovorna in morda tudi nekoliko vinjena. Otrobe, ki jih je bilo približno za mernik in so bili v vreči, je vzela, si jih naprtila na hrbet ter odšla, ko se je že mračilo. Železniški kretnik Nadežar Anton je izpovedal, da je pokojno Andolškovo videl tistega dne zvečer ob 17 in 10 minut, ko je šla po stezi ob desni strani Temenice, kakih 100 korakov nižje od žage, kjer so truplo tudi našli. Javil je, da je videl, kako je Andolškova na hrbtu nosila vrečo, kaj drugega posebnega ni mogel opaziti. Sodeč po vseh zbranih informacijah in okoliščinah je sklepati, da je Andolškova, ko se je vračala iz mlina, hotela pri žagi preko brvi z desne na levo stran potoka proti domu. Pri tem je pa na komaj pol metra široki brvi omahnila in padla v vodo, ki je približno 2 m globoka ter je utonila. Glede na vse okoliščine se je Andolškova, kot vse kaže, brez vsake tuje krivde ponesrečila. Da bi ji bil kdo namenoma vzel življenje, ni verjetno.

Pismo iz Zagorja

Sokolske svečanosti za 1. december — Dobrodelna akcija naših Kolašic — Miklavž prihaja...

Zagorje, 29. novembra.

Naše sokolsko društvo bo proslavilo praznik »Ujedinjenja« z dvodnevno proslavo. Uvod v to tvori uprizoritev Nučićeve drame »Orkan«, ki predstavlja tragično sliko slovenskega ljudstva med svetovno vojno. Vršila se bo jutri ob ½20. uri v Sokolskem domu na prenovljenem odru.

Tudi pred dvema mesecema ustanovljeno sokolsko društvo Medija-Izlake bo po svojih močeh proslavilo sokolski praznik, in sicer v nedeljo ob 15. uri. Zagorski Sokoli se odpeljejo ob 13. uri na Medijo-Izlake izpred Sokolskega doma. Nastopili bodo člani in naraščaj z nekaterimi izbranimi točkami. Vabljeni tudi drugi!

Na poseben svečan način bodo proslavile 1. december naše marljive Kolašice. Že ves mesec zbirajo in pripravljajo, da bodo razveselile in oblekle čim več malčkov na ta slovesni dan. Lepše proslave pač niso mogle narediti, kakor da baš na ta dan pomagajo sirotam, ki gotovo ne bodo nikoli pozabile, da so dobile ravno na dan ujedinjenja toplo obleko ali pa prepotrebne čevlje. Odbor in članice se udeležijo slovesne službe božje, po maši pa je povabljena revna šolska mladina iz obeh šol v 1. razred nar. šole v Sokolskem domu, kjer bodo malčki dobili razne potrebne stvari. S požrtvovalnim sodelovanjem Zagorjanov in delom Kolašic bo imela bedna mladina svečan in vesel praznik ujedinjenja v znamenju bratske ljubezni.

Danes se poslavlja od nas učitelj gosp. Oto Fink, ki je imenovan za šolskega upravitelja v Bukovico, srez Kranj. Potrti smo, ker nas zapušča, kajti ni samo dober tovariš učiteljstvu, temveč bo njegov odhod pustil marsikje občutne vrzeli, ki se bodo dale le težko zamašiti. Najbolj se je njegovo delovanje poznalo pri Sokolu, kjer je bil zlasti v dramatiki silno dobra in uporabna moč vsakokratnemu režiserju in pa pri SK Zagorju, kjer je bil kapetan naših nogometašev. Tako bodo izgubili izvrstnega trenerja in spretnega igralca. Zagorski sportniki so mu priredili poslovilni večer, ki je minil v prijetnem razpoloženju. Želimo mu na novem službenem mestu vso srečo.

V Sokolski dom bo prišel Miklavž — kakor je sporočil — v petek 5. decembra, in sicer za mladino ob ½16. uri, za odrastle pa ob ½20. uri. Ob tej priliki bo Miklavž obdaril nad 200 pridnih Sokoličev, ki so med letom redno hodili k telovadbi. Sprejemanje daril se bo vršilo en dan poprej, kar bomo natančneje še poročali. Tudi v Zadružnem domu se bo Miklavž oglasil, in sicer isti dan ob 18. uri. Upamo, da se bo spomnil povsod na vse, da bo vsaj enkrat vsem prav. —Č.

Svečana otvoritev celjske mestne klavnice

Celje, 28. novembra.

Danes popoldan ob 13'50 se je vršila svečana otvoritev povečane in modernizirane mestne klavnice in hladilnice. Referent klavničnega odseka v občinski upravi g. hotelir Fran *Rebenschegg* je v kratkem govoru pozdravil došlega mestnega načelnika g. dr. Goričana, nadsvetnika g. Šubica, člane občinske uprave ter vabljene goste ter prosil načelnika, naj otvori klavnico. Mestni načelnik je nato orisal zgodovino klavnice in omenil težko stanje, v katerem se je nahajala po vojni, ko so bile vse naprave premajhne in nezadostne ter močno obrabljene. Občinska uprava se je končno morala odločiti, da votira večji znesek. Dela so se lani v jeseni pričela in letos poleti končala. Danes je klavnica, zlasti pa hladilnica, ena najmodernejših v vsej državi. G. Rebenschegg je nato razkazoval klavnico. Predvsem se odlikuje nova hladilna naprava, katero je dobavila »Prva brnska strojna tovarna«. Kompresor te naprave ima 56 konjskih sil, pod njim je sesalka, ki dobavlja klavnici zelo hladno vodo iz lastnega studenca v Aškerčevi ulici. V izdelovalnici ledu se proizvaja na dan 180 kosov ledu, vsak po 15 kg. Načrte za povečanje in moderniziranje je izdelal mestni inženjer g. Pristovšek, ki je vodil tudi vsa tehnična dela. Poleg njega pa imata največ zaslug za uspešno delo klavnični referent g. Rebenschegg ter načelnik finančnega odseka g. dr. Vrečko. Po ogledu se je vršila v hotelu »Pri pošti« slavnostna zakuska. Mestni načelnik dr. Goričan se je v daljšem govoru zahvalil Zadrugi mesarjev, ki je dala inicijativo za novo klavnico; zahvalil se je tudi g. Rebenscheggu in vsej občinski upravi, ki je s svojim razumevanjem pripomogla, da je Celje dobilo klavnico, ki sicer ni ena največjih, pač pa ena najmodernejših v državi. Načelstvu Zadruge mesarjev je g. Rebenschegga imenovala svojim častnim članom in mu izročila lepo diplomo.

Od 1. decembra do Božiča znižane cene pri nakupu čevljev:

Otroški	od **Din**	**18.—**	dalje
dekliški in fantovski	„ „	**85.—**	„
moški	„ „	**135.—**	„
ženski	„ „	**125.—**	„
galoši	„ „	**40.—**	„
snežni čevlji . . .	„ „	**135.—**	„

NOVOST:

Gojzerji iz ruske juhte . .	**Din**	**300.—**
„ „ Waterprof . . .	„	**300.—**

Garantirano le **prvovrstno** blago - blago **brez papirja** - blago **brez nadomestil** - blago **brez škodljivih** primesi!

Dosedaj je vsak kupec ostal zvest!

Garancija vsakemu za nepremočljivost!

Detajlna prodaja pri »POLLAKU« Dunajska 23, dvorišče

Maribor

m **Dr. Korošec prispe najbrž prihodnji teden** v Maribor in ostane tu nekaj dni.

m **Odlikovanje.** Z redom Jugoslovanske krone je bil večraj odlikovan g. Josip **Videnšek**, kapetan I. razreda. Čestitamo!

m **Zlato poroko** je praznoval te dni v ožjem krogu g. Anton **Mesarič**, bivši gostilničar in veleposestnik v Selnici ob Dravi s svojo soprogo Marijo. Jubilant je star 80, njegova žena pa 75 let in sta oba še čvrsta in zdrava. Obenem je praznoval 10-letnico poroke znani mariborski slaščičar g. Eman Illich s svojo soprogo Tilčko roj. Mesarič. Jubilantoma, starima sokolskima borcema, ter njunima zakonskima družicama želimo še dolgo vrsto let zdravja in sreče.

m **Poroka.** Včeraj se je vršila v mariborski frančiškanski cerkvi poroka g. Ivana **Kormana**, posestnika na Ruti pri Fali z gospodično Slavo **Maučnikovo**, učiteljico v Vuhredu. Obilo sreče!

m **Duhovniške proslave.** Jutri 1. decembra slavi lavantinski vladika knezoškof dr. Andrej Karlin god, obenem pa tudi vsa škofija god svojega patrona. Ob tej priliki bo ob 8. uri pontifikalna maša v stolnici. Te dni bo slavil 60 letnico življenja frančiškanski župnik pater Valerijan Landergot.

m **Dr. Aljehin v Mariboru.** Svetovni šahovski prvak dr. Aljehin prispe v Maribor med 4. in 10. decembrom in bo tu odigral simultanko.

m **Sprememba voznega reda na progi Maribor-Selnica.** Dne 1. decembra se bo spremenil na progi Maribor-Selnica dosedanji vozni red. Ob delavnikih bo odhajal popoldanski avtobus v Selnico izpred glavnega kolodvora ob 16.45, z Glavnega trga pa ob 17. uri. Vračal se bo iz Selnice ob 18. uri. Ob nedeljah in praznikih bo odhajal avtobus izpred Glavnega kolodvora ob 17.15, z Glavnega trga pa ob 17.30. Vračal se bo iz Selnice ob 18.20.

m **Sanatorij v Mariboru,** Gosposka ulica 49, tel. 2358. Najmodernejše urejen za operacije in zdravljenje z zdravilnimi aparati. Lastnik: primarij dr. Mirko Černič, špecijalist za kirurgijo.

m **Trencheoati, usnjeni jopiči, zimski plašči, Hubertus-plašči, snežni čevlji in snežni škornji, galoše, čez 300 vrst krzna, kakor tudi vso manufakturno blago na obrose, L. Ornik, Maribor, Koroška 9.** 852

m **Dograditev nove palače OUZD.** Nova palača OUZD v Sodni in Marijini ulici je že toliko dograjena, da se stavi streha. Palača bo impozantna in v okras temu delu Maribora, ki je po vsem svojem položaju določen le za velike zgradbe. Ostala dela se bodo izvršila spomladi.

m **Nesreča mlade kolesarke.** V petek popoldne je padla pri Magdalenskem parku s kolesa šele 10-letna Viljelmina Horvatova in si zlomila levo nogo pod kolenom. Prepeljali so jo v bolnico.

Dolenji Logatec

Proslavo 1. decembra priredi Sokol v Dol. Logatcu 1. dec. ob 8. uri zvečer v Sokolskem domu. Poleg deklamacij in petja je na programu tudi I. Vidiceva »Ave Patria«.

Na novo službeno mesto oddideta tukajšnji finančni podpreglednik Silvo Tanko in prip. Pikec Anzel. Oba sta bila vneta Sokola in dobra telovadca. Tanko je bil tudi tajnik Sokola. Jeseničanom čestitamo na pridobitvi.

Proračun dolnjologaške občine za leto 1931. je javno razpoložen na vpogled.

Logaški kolodvor je še vedno v temi, čeprav gre tik kolodvora električno omrežje. Ker je promet na tukajšnji postaji precejšen, prosimo železniško direkcijo, da razsvetli naš kolodvor z elektriko!

Hrastnik

Naš Sokol priredi danes v nedeljo ob 4. uri popoldne v Narodnem domu veliko akademijo s petjem, godbo in telovadbo. Spored obsega 16 točk, je torej zelo obširen, vstopnine je 5 Din. Vsi prijatelji sokolske ideje so najvljudneje vabljeni, da se prireditve udeležijo.

Novost. Pri našem rudniku so upeljali v zadnjem času novost, ki je vsega priznanja vredna. V čakalnico so postavili močan zvočnik radioaparata, ki se nahaja v obratni pisarni.

Studenčanje si že dolgo časa želijo električne razsvetljave, kakor jo imajo Brničanje in Praprečanje, in, kakor je videti, jim bo želja v najkrajšem času izpolnjena. Zadruga se je namreč odločila podaljšati tudi do njih omrežje, kar bo tem lažje storila, ker je baje obljubila občina kriti del stroškov, kakor je že tudi storila pri trboveljskih okoliških vaseh.

Trebnje

Dva proračuna. Županstvo naznanja, da je občinski proračun in proračun ubožnega sklada občine Trebnje za leto 1931., kakor ga predlaga župan, od danes naprej 14 dni na županstvu javno razgrnjen. Pripombe k proračunu se v navedenem roku vlagajo pri županstvu. — Proračun zastopa zdravstvenega okrožja Trebnje je sestavljen ter javno 14 dni razgrnjen v občinski pisarni. Ugovore je vlagati pri zdravstvenem okrožju Trebnje v 14 dneh po razglasitvi.

Rekord svoje vrste. Pred 15 leti je bila razširjena železniška postaja v Trebnjem in je morala občina Trebnje prepustiti direkciji drž. železnic nekaj parcel, dočim je železnica kot odškodnino za ta svet napravila občini Trebnje živinsko napajališče. Do podpisa te menjalne pogodbe med direkcijo drž. železnic in občino Trebnje je pa prišlo šele te dni, kar je tudi rekord svoje vrste.

Vsi na akademijo! Društvo Sokol kraljevine Jugoslavije v Trebnjem priredi danes popoldne ob 3. uri v svoji telovadnici v proslavo ujedinjenja in sokolskega praznika svečano akademijo s telovadbo. K tej svečani akademiji vabi društvo vse urade.

Truplo novorojenčka v vodi

Ježica, 29. novembra.

Danes popoldne so opazili otroci, ki so se igrali pod vasjo ob takozvani Kotli v Stožicah, v vodi trupelce novorojenčka. Trupelce je že močno razkrojeno in je moralo že dalj časa ležati v vodi. O najdbi so takoj obvestili županstvo in orožnike. Za brezvestno detomorilko za enkrat ni nikakega sledu, vendar pa je upati na uspeh vestnega poizvedovanja orožnikov.

Zopet krvav pretep

6 uklenjenih fantov so peljali v zapor

Kranj, 29. novembra.

Danes popoldne okrog 17. ure so pripeljali kranjski orožniki v zapore tukajšnjega sreskega sodišča 6 uklenjenih fantov iz Črčič pri Kranju. Osumljeni so, da je eden izmed njih ustrelil preteklo soboto Janeza Knifica iz Prebačeva v nogo.

V soboto ponoči sta šla fanta Janez Knific in njegov brat Alojzij v Prebačevo klicat deklo, ki je služila pri posestniku Kadilcu. Spremljali so ju še drugi fantje iz Hrastja. O tem pa so zvedeli fantje iz Črčič in prišli v Hrastje. Nastal je pretep najprej s koli in kamenjem, naenkrat pa je nekdo ustrelil Janeza Knifica, tovarniškega delavca, starega 28 let, v nogo.

Janez Knific spočetka ni hotel prijaviti zadeve orožnikom, v četrtek pa se mu je noga toliko poslabšala, da je moral k zdravniku. Zdravnik je odredil strogo preiskavo, Knifica pa dal prepeljati v ljubljansko bolnico, kjer mu bodo najbrže odrezali nogo. Orožniki so fante iz Črčič aretirali, toda nihče ni hotel izdati pravega krivca, pa so jih radi tega 6 odpeljali v kranjske zapore.

Bled

Osebna vest. Premeščena sta od tukajšnje sezijske carinarnice finančna podpreglednika **Hočevar** Franjo v Staro Fužino pri Boh. Bistrici in **Snoj** Ivan v Davče nad Škofjo Loko. Simpatičnima gospodoma želimo tudi na novih službenih mestih obilo uspehov!

Vreme se nam je spreobrnilo v jesensko deževje. Prav nič ga nismo veseli. Boljše bi bilo, da bi zapadel sneg, da bi bilo mogoče vsaj z gora voziti les. Pa še zimski športniki bi prišli pri tem na svoj račun.

Litija

1. december. **Državni praznik ujedinjenja bo proslavila tuk. šola po svečani šolski sv. maši z akademijo v sokolski telovadnici. Na sporedu je slavnostni govor, petje, deklamacije in telovadne točke. — Zvečer ob 20. uri pa priredi akademijo Sokol v sokolskem domu. Pri tej priliki bo prvič nastopil pevski odsek našega Sokola, ki je bil šele pred par tedni ustanovljen.**

Pogreb. **V sredo smo poslednjič spremljali našega vrlega Sokola in planinca brata J. Modica na Savo, kjer je njegova družinska grobnica. Naj v miru počiva!**

Škofja Loka

Smrtna kosa. **V Gorenji vasi nad Škofjo Loko je zadet od kapi preminul v 75. letu starosti hišni posestnik in šolski upravitelj g. Ivan *Pipan*. Pokojnik je v mladostnih letih služboval v raznih krajih, dokler se ni ustalil na Trati, ki ji je bil polnih 24 let vzgojitelj mladine, dober svetovalec in sodelavec pri raznih gospodarskih ukrepih. Gosp. Pipana je doletela smrt vprav v času obletnice zgraditve lastnega doma in štiridesetčetrtega leta zakona z najboljšo soprogo go. Marijo. Preminuli zapušča hčeri učiteljici; Mimica službuje v Javorjih, a Jelica na Trati in sinova Rudolfa, gozdnega inženerja in Janka železniškega uradnika. V značaju je bil g. Pipan izredno skromna, blaga narava. Izogibal se je vsemu, kar bi moglo dovesti do nesoglasij. Na poslednji poti je 45-letnega aktivnega šolnika spremilo učiteljstvo bližnjih in daljnih šol, šolska mladina, gasilci in nešteto domačega ljudstva. Pokojnega tov. upravitelja Ivana Pipana ohranimo v trajnem spominu; preostalim naše sožalje.**

Mlekarska šola je zaključila šolsko leto. **Učni uspehi so najboljši in so vsi kandidatje dovršili šolo z izvrstnim ali s prav dobrim uspehom. Za novo šolsko leto, ki se otvori z decembrom, je zanimanje prav veliko.**

Z gradbenim gibanjem se bo nadaljevalo, **dokler bo dopuščalo vreme. Čevljarski mojster Pavel Bozovičar si je omislil v svoji hiši prostorno izložbeno okno. Ostrešje popravljajo pri Martinu Erženu. Tod delajo tudi novo avtogaražo. Šola bo kmalu pod streho.**

V nedeljo popoldne ob 14. **je na sokolskem telovadišču nogometna tekma med SKSokol iz Škofje Loke proti vojakom. Vrši se ob vsakem vremenu.**

Ribnica

Gasilska predavanja. Da se izrabi tudi zimski čas, je gasilsko načelstvo sklenilo, da bo priredilo vsako nedeljo predavanja. Prvo tako predavanje bo v nedeljo ob ½2. uri popoldne. Predavanja bodo poučna, da se po znanju stremeč gasilec popolnoma izuči v svoji stroki.

Preprečen požar. Kakor smo že poročali, so se vnele pri Tschinkelnu saje. Vneli so se tudi trami na stropu in tleli dva dni. V ponedeljek so bili prisiljeni, da so podrli strop in dele sten, ki so bile v območju ognja. Dobro, da ni bilo v bližini gorljivih predmetov, posebno slamnate strehe, ker bi se ogenj razširil.

Glavno zalogo tobaka ima sedaj g. Logar na trgu v hiši g. Kluna.

Gradbeno gibanje. Lično vilo si je zgradil v Mali Hrvači g. Ivan Jecelj in v Hrvači g. Josip Tanko. Tako je upanje, da se bo Ribnica kmalu strnila z obema Hrvačama. V Gorenji vasi pa je moderniziral svojo gostilno g. Šilc in napravil lepo kegljišče. Tudi enanadstropna vila g. Alojzija Hrena je v glavnem že gotova.

Kostanjarji. Še sedaj niso ponehali prodaje orehov in kostanja. Vsako nedeljo jih pride ducat takih prodajalcev, ki pridejo z vrednostjo 20—30 Din po tri ure daleč, da sadje prodajo.

Slovenska Bistrica

Redni pouk je pričel na kmetij. nadaljevalni šoli. Pouk je ob sredah in nedeljah, skupno sedem ur. V šolo se je letos priglasilo 16 kmetskih fantov. Lansko leto jih je bilo vpisanih 24.

Tudi pomemben jubilej. Okrajna hranilnica v Sl. Bistrici, ustanovljena leta 1868, slavi te dni mal jubilej; 27. t. m. so prekoračile vloge 10,000.000 dinarjev.

Iz kriminalnega predala

Tatvine

Kavarnar Polajnar Karol je prijavil na policiji, da mu je bila ukradena v noči od 27. na 28. t. m. izpred njegovega hleva v Knezovi ulici stara konjska odeja, vredna okrog 30 Din. Odejo je odnesel najbrž neki hlapec, ki ga je Polajnar pred kratkim odpustil iz službe. — Zidar Erjavec Franc iz Male vasi pri Ježici je prijavil na policiji, da mu je neznan tat ukradel 27. t. m. okrog 4. ure popoldne moško kolo, ki ga je spravil v nezaklenjeno klet na srednji tehnični šoli. Okradeni je učenec na srednji tehnični šoli in je puščal svoje kolo vedno v kleti, kjer je bil zato določen prostor. Kolo je znamke »Jogo«, vredno 1800 Din.

Micka Kovačeva

Krojaški pomočnik Ž. A. iz Dobrave pri Celju je stanoval v Ljubljani pri Ljudevitu Taborju v Mencingerjevi ulici, kjer je bil tudi na hrani. Včeraj je prišel na policijo Tabor in je tam prijavil, da je 26. t. m. neopaženo odšel. Računa za hrano in stanovanje, ki znaša 500 Din, ni poravnal.

Požar

V četrtek 27. t. m. okrog 5. ure zjutraj je prišla k stražniku Kotniku, ki je stal na Marijinem trgu, Golmajer Ana, ki stanuje na Kongresnem trgu št. 2 v I. nadstropju in mu povedala, da je v isti hiši v pisarni Konzumnega društva sumljiva luč. Stražnik je odšel tja, kjer je ugotovil, da je nastal v omenjeni pisarni požar. Ker so bila vrata v pisarno zaklenjena in stanuje sluga, ki ima ključe, daleč nekje na Zaloški cesti, je s silo vdrl in sam pogasil ogenj. Požar je nastal zato, ker imajo v tej pisarni za čiščenje dimnika lesena vratca. Ker dimnik že 2—3 leta ni bil čiščen, so se vnele saje, ki so se sipale na kup pred vratca, ki so se vnela. Zatem se je vnel še pod in vrata za izhod v vežo.

Aretacije

Aretiran je bil G. France zaradi nedostojnega vedenja, M. Ilija zaradi nedovoljenega krošnjarstva in D. Gizela zaradi vlačuganja.

Prijave

Na policiji je bila prijavljena J. Marija zaradi kršenja uredbe o odpiranju trgovskih lokalov, 2 osebi zaradi kršenja avtomobilnih predpisov in 13 oseb zaradi kršenja cestno-policijskega reda.

Gledališče

Tosca

(Jurij Baklanov kot gost.)

V petek smo slišali v operi Puccinijevo veristično Tosko v skoraj popolnoma novi zasedbi glavnih vlog. Z neizmernim navdušenjem je kvitirala publika nastop znamenitega ruskega baritona Jurja Baklanova, ki je postavil na oder takega Skarpio, kakor ga še nismo videli, ne slišali. Njegova igra je kratkomalo popolna, petje pa nič manj. Baklanov ne razmetava svojih sil v gotove gradacije, vse njegovo petje je ena sama linija, ena sama fraza. Vsak, tudi najneznatnejši takt njegove partije je izdelan z isto preciznostjo, vestnostjo in znanjem, kakor je vsak gib, izraz, korak pretehtan in pregruntan v najgloblјem doživetju. Nova je bila Toska ge. Thierryjeve. Igralski na višku kakor vsaka njena kreacija, pevski pa je pridobivala od dejanja do dejanja. Izredno srečen dan je imel Šimenc (Mario) in moram priznati, da tako lepega petja že dolgo nisem slišal. Morda je to sploh njegova najboljša partija. Zupan je vlogo cerkovnika podal prav živahno in to v prid vsej igri. Janko, Simončič in drugi so opravili svoje manjše vloge tudi izvrstno. Orkester je igral pod Neffatovim vodstvom izredno sveže; petkovo predstavo Toske smatram kot eno najbolj uspelih na našem odru. Gledališče je bilo seve razprodano.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Nedelja, 30. novembra ob 15. uri: »Janezek-Nosanček«, mladinska predstava pri znižanih cenah. Izven. — Ob 20. uri »Serija A-000001«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

Ponedeljek, 1. decembra: »Naš gospod župnik«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv.

Torek, 2. decembra: Zaprto.

Opera.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Nedelja, 30. novembra ob 15. uri: »La Mascotte«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv. — Ob 20. uri: »Boris Godunov«. Slavnostna predstava v proslavo praznika ujedinjenja.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Nedelja, 30. novembra ob 15. uri: »Lutka«. Kuponi. — Ob 20. uri »Aleksandra«. Kuponi.

Ponedeljek, 1. decembra ob 15. uri: »Življenje je lepo«. Kuponi. — Ob 20. »Dnevi našega življenja«. Kuponi.

•

Delavski oder »Svoboda« v Ljubljani. vprizori v nedeljo 7. decembra ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice Maksima Gorkega dramo »Na dnu«. Predprodaja vstopnic v pisarni »Svobode« v Delavski zbornici od četrtka dalje. Posetite to prireditev! Oder gostuje s to dramo danes v Mestnem gledališču v Varaždinu.

Izpremembe v železniški službi

Postavljeni so za uradnike II. kat. IV. skup.: Polanec Ivan, prometni uradnik, Ptuj, dosedaj uradnik III/II; **Za uradnike II. kategorije, V. skupine:** Žabkar Alfred, prometni uradnik, Murska Sobota; Adam Ciril, prometni uradnik, Št. Ilj; Lasič Bogomil, komercijalni uradnik, Rakek; Zitterschlager Stanislav, tehnični uradnik, kurilnica Maribor; **Za zvaničnika I. kategorije, IV. skupine:** Trobec Frančišek, strojevodja, kurilnica Ljubljana II gor. kol.; **Za zvaničnike II. kategorije, III. skupine:** Maček Franc, tovorni sprevodnik, Rakek; Brodnik Alojzij, strojevodja, kurilnica Ljubljana I glav. kol.; Šabeder Rudolf, tovorni sprevodnik, Murska Sobota; Lah Franc, tovorni sprevodnik, Pragersko; Fras Fr., kretnik, Sv. Rok-Lupinjak; Fain Adolf, zapisovalec voz, Zalog; Samarin Jožef, zapisovalec voz, Zalog; Zupančič Karel, kretnik, Sava; Noč Frančišek, zapisovalec voz, Bistrica Boh. jezero; Potisk Janez, tovorni sprevodnik, Pragersko; Kos Rudolf, zapisovalec voz, Celje; Hvala Vincenc, tovorni sprevodnik, Ljubljana glav. kol. **Premeščeni so zvaničniki I. kategorije:** Zalokar Ciril, strojevodja, kuriln. ekspozitura Zidani Most v kurilnico Ljubljana I gl. kol.; Zupan Karel, kurjač-obrtnik; kurilnica Ljubljana II gor. kol. v kuriln. ekspozituro Murska Sobota; Kovič Avgust, kurjač-obrtnik, kuriln. ekspozitura Murska Sobota v kuriln. ekspozituro Zidani Most; **zvaničnik II. kategorije:** Bibič Rihard, kurjač-obrtnik, kurilnica Maribor v kuriln. ekspozituro Murska Sobota.

JOSIP OLUP

LJUBLJANA, Stari trg 2.

Za gospode in dečke velika izbira oblek, klobukov, čepic, kravat in perila lastnega izdelka. Po najnižjih konkurenčnih cenah.

Radio

Ljubljana, nedelja, 30. novembra: 8.00 Leo Kocjan: O živinozdravstvu. 8.45 Dr. Franc Debevec: O tuberkulozi otrok 9.30 Prenos cerkvene glasbe. 10.00 Versko predavanje, duh. svet. Janez Kalan. 10.20 I. Kaiser: O evropskem gospodarskem življenju. 11.00 Koncert Radio orkestra. 12.00 Časovna napoved. 15.00 Gdč. A. Lebar: Kmetska žena — nositeljica kmetske kulture. 15.30 Plošče. 16.00 Humoristično čtivo, pisatelj Milčinski. 16.30 Duet: cirte in kitara (g. Ahačič). 17.00 Ljudska igra: Kjer je ljubezen, tam je Bog. 20.00 III. Sonatni večer. 21.00 Jugoslovanska glasba. 22.00 Poročila in časovna napoved. 22.15 Hawai-jazz. 23.00 Napoved programa za naslednji dan.

Ljubljana, ponedeljek, 1. decembra: 11.00 Slavnostna akademija v proslavo ujedinjenja (Mestna dekliška šentjakobska šola). 12.15 Plošče (mešan program). 12.45 Dnevne vesti. 13.00 Čas, plošče, borza. 16.30 Dve mladinski igri. 17.30 Radio orkester. 18.30 Dr. A. Bajec: Italijanščina. 19.00 Prof. Tine Debeljak: Poljščina. 19.30 Zdravstvena ura. 20.00 Drago Štrbenk: Vpliv sokolske vzgoje na mladino. 20.30 Prenos iz Beograda: 1. Koncert beograjskega kvarteta; 2. Koncert akademskega pevskega društva »Obilić«; 3. Petar J. Krstić: »Zulumčar«, muzikalna drama v 3. dej. 22.30 Časovna napoved in poročila, plošče. 23.00 Napoved programa za naslednji dan.

Ljubljana, torek 2. decembra: 12.15 Plošče (slovenske pesmi in dunajska glasba). 12.45 Dnevne vesti. 13.00 Čas, plošče, borza. 17.30 Radio orkester: klavir solo. 18.30 Prof. Fr. Pengov: Nekateri pomisleki glede ustanavljanja proizvajalnih organizacij. 19.00 Mladinska ura: Sergij Schaup: O vitezih. 19.30 Dr. Ivan Grafenauer: Nemščina. 20.00 Samospevi g. Marjana Rusa. 20.45 Citraški tercet »Vesna«. 22.00 Poročila in časovna napoved. 22.15 Radio orkester. 23.00 Napoved programa za naslednji dan.

Zagreb, nedelja, 30. novembra: 11.30 Dopoldanski koncert. 12.00 Zvonenje. 12.05 Dopoldanski koncert (dalje). 12.30 Kuhinja. 17.00 Koncert Radio orkestra. 20.20 Poročila. 20.30 Večer pesmi in arij. 21.50 Novice. 22.00 Plesna glasba.

Zagreb, ponedeljek, 1. decembra: 9.00 Prenos službe božje iz katedrale (Narodni praznik). 11.30 Jugoslovanska glasba. 12.30 Kuhinja. 17.00 Koncert Radio orkestra 18.30 Novice. 20.05 Književna ura. 20.20 Poročila. 20.25 Uvod k prenosu. 20.30 Prenos koncerta iz Beograda. 22.30 Novice. 22.40 Po tujih postajah.

Zagreb, torek, 2. decembra: 12.20 Kuhinja. 12.30 Plošče. 13.30 Novice. 17.00 Zvočni film. 18.30 Novice. 20.20 Poročila. 20.30 Violinski koncert (Hilda Max, Dunaj). 21.30 Koncertni večer. 22.30 Novice in vreme. 22.40 Lahka večerna glasba.

Beograd, nedelja, 30. novembra: 10.00 Prenos katol. službe božje. 11.15 Poljedelstvo. 12.15 Plošče. 12.30 Radio orkester. 13.30 Novice. 16.00 Tamburice. 17.00 Zdravstveno predavanje. 17.30 Plošče. 19.30 Predavanje. 20.00 Violinski koncert g. E. Lang. 20.30 Pevski koncert zbora iz Pančeva. 21.15 Novice. 21.35 Violinski koncert (dalje). 22.05 Plošče. 22.45 Narodne s kitaro, poje g. B. Nikolić.

Beograd, ponedeljek, 1. decembra: 10.00 Prenos iz Saborne cerkve. 12.15 Plošče. 12.30 Radio orkester. 13.30 Poročila. 16.00 Plošče. 17.00 Prenos iz sinagoge. 18.00 Kitare. 19.30 Petje. 20.30 Internacionalni koncert: beograjski kvartet; akad. pevski zbor Obilić; delni prenos iz opere. 22.00 Novice. 22.20 Koncert beograj. kvarteta.

Beograd, torek, 2. decembra. 11.25 Plošče. 12.45 Radio orkester. 13.30 Novice. 16.00 Plesna glasba. 17.00 Citre. 17.30 Plošče. 19.30 Nemščina. 20.00 Radio sekstet. 20.30 Zagreb. 22.30 Novice. 22.50 Plošče.

Razširjajte Jugoslovana!

Jugoslavija kot gospodarska enota v svetovnem gospodarstvu

Leto 1918 je po ogromnih žrtvah našega naroda prineslo davno zaželjeno ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki posedajo ozemlje, ki se imenuje danes Jugoslavija.

Od tega trenutka dalje se je inkorporirala nova gospodarska enota v delokrog svetovnega gospodarstva, ki je bila do tedaj poslovnemu svetu poznana kot teritorijalno majhna, gospodarsko šibka državica, ki pa je vsebovala poštene trgovce z izrazitim patrijarhalnim pravnim čutom, in katere prebivalstvo je bilo v poslovnem svetu vsled teh lastnosti cenjeno in spoštovano. Spominjamo se samo številnih predvojnih srbskih trgovcev v Trstu, Reki in drugih centrih bivše monarhije. S spojitvijo jugoslovanskih pokrajin, ki so do takrat pripadale raznim tujim gospodarskim edinicam, se je površina prerojene nove jugoslovanske države skoro podesetorila in tudi njena notranja gospodarska struktura je zadobila povsem drugačno obliko.

Področja, ki so bila v poljedelski, kakor tudi industrijalni tehniki naprednejša, so se združila s področji svobodne države in kljub mnogim težkočam povojne dobe, v kateri se je vršil proces faktične unifikacije, tako narodne, kakor tudi gospodarske, se je v splošnem dosegla administrativna, politična in gospodarska konsolidacija. Ta razvoj je pospešil kraljev manifest z dne 6. januarja 1929.

Kakor trgovec, ki je otvoril novo trgovino, obvešča z raznimi okrožnicami svoje dobavitelje in trgovske tovariše in jih uvaja v svoj delovni program, z namenom, da si pridobi njihovo zaupanje in naklonjenost, tako se je gibalo in kretalo tudi naše mlado jugoslovansko gospodarstvo, da si pridobi v poslovnem svetu zaupanje ter ga obvešča o vrstah dobrin, ki jih svetovnim tržiščem lahko nudi, kakor tudi o dobrinah, ki so njegovemu narodnemu gospodarstvu potrebne. Posebno pa je bila važna naloga naš ga gospodarstva, da opozori zunanji svet o naših prirodnih bogastvih, s katerimi je ta naša država v tako veliki meri obdarjena. Ni bilo lahko to ogromno delo, ki ga je izvedlo jugoslovansko gospodarstvo, zato tudi uspehi niso izostali.

Naša država zavzema severozapadni del balkanskega polotoka. Površina znaša 248.987 kv. km. Predvsem je to hribovita dežela, eno tretjino pokriva gozd, kajti od skupnih 24.849.429 ha je plodovite zemlje jedva 13,198.735 ha, 7 milijonov 305.150 ha pa odpade na gozdove. Najvažnejše reke naše države so Sava (939 km), Donava (po našem ozemlju 590 km), in Morava (512 km). Velik del teh rek je ploven, istotako tudi 8 veliki kanali. Skupna dolžina plovnih rek in kanalov znaša 2.103 km. Dolžina naše jadranske obali pa meri 780 km.

Huda zima?
Ste lahko brez skrbi!
Vse potrebne oblačilne predmete

Prebivalstvo, ki šteje 13 miljonov, se deli sledeče: 76 % prebivalstva je zaposlenega v poljedelstvu, 9·4% v obrtništvu in industriji, 8·2 % v trgovini in bankarstvu, 3·5 % v javnih službah in prostih poklicih, 2 % rentjejev in vpokojencev, 2 in pol % prebivalstva je za poslenega v prometnih podjetjih, 1 in pol odstotka je dninarjev, 0·3 % služi v vojski in 1·6 odstotka je pripadnikov drugih poklicev.

Jugoslavija je predvsem agrarna država, kajti njeno narodno blagostanje sestoji po največ iz dobro razvitega poljedelstva, uspešne živinoreje, predvsem pa iz gozdarstva in rudniških proizvodov. Nadalje poseduje naša država sicer še mlado, ne tako dobro razvito industrijo, ki v predelavi premnogih surovin nudi agrarni proizvodnji zadostnega in koristnega zaposlenja.

Za izvoz prihajajo v prvi vrsti v poštev agrarni proizvodi in sicer: žito (pšenica in koruza), stročnice, sočivje, industrijske rastline (lan, tobak, opij pyretrum), zdravilne rastline, sadje, vino, živina in živinski proizvodi, mleko, jajca, svila, ribe in končno gozdni proizvodi: iglasto drevje, slavonski hrast, železniški pragovi, kurivo, lesno oglje, lesni izdelki, oprema, sodarstvo, parketna industrija, furnirji, zaboji, kopita in leseni žeblji.

Kakor smo že omenili, je naša država izredno bogata na rudah: premog (rujavi premog in lignit), železo, mangan, baker, bauxit, krom, svinec, cink, pirit, antimon, srebro, žveplo in asfalt. Surovin za izdelavo proizvodov iz cementa je razpolago v velikanskih množinah, posebno v Dalmaciji. Industrija je dobro razvita. Po zadnjih statističnih podatkih ima naša država 400 industrijskih podjetij, ki predelujejo: 35 % agrarnih proizvodov, 17 % lesa in papirja, 4 % rudarskih in plavžarskih proizvodov, 2 in pol % usnja, 6 % metalurgičnih predmetov, 10 % stavbnega materijala, 6 % kemičnih izdelkov, 7 % tekstilij in 13 % ostalega blaga.

Pri prašanju industrije moramo posebno poudariti zelo ugodne predpogoje, ki so dani za njeno plodonosno delovanje. Jugoslavija je bogata na cenenih sta[illegible] [illegible]or tudi delovnih i vodnih silah. Pri srednjem stanju vode razpolaga jugoslovansko vodovje z 9,000.000 konjskih sil, od katerih pa je samo 300.000 izrabljenih.

Po letu 1929 je bila jugoslovanska trgovinska bilanca aktivna za Din 327,000.000. Uvoz je znašal v tem letu 7.594,750.389 Din. Izvoz pa 7.921,707.922 Din. Glavni jugoslovanski uvozniki so sledeče države: Češkoslovaška 17·5 %, Avstrija 17·43 %, Nemčija s 15·64 %; jugoslovanski izvoz pa je v glavnem v Italijo s 24·38 %, Avstrijo s 15·63 % in Nemčijo s 8·52 %.

Če si našo trgovinsko bilanco za prvih 9 mesecev letošnjega leta od bližje pogledamo, vidimo, da zavzema vodilno vlogo pri našem uvozu Češkoslovaška s 17.71% skupnega našega uvoza, drugo mesto poseduje Nemčija s 17.20%, tretje Avstrija s 16.90%, četrto Italija s 11.29%, peto Anglija s 6%, šesto Madjarska s 5.77%, sedmo Združene države ameriške s 4.19%, osmo Francija s 3.90%. Na našem uvozu pa se poleg imenovanih važnejših držav udeležuje nadaljnjih 74 evropskih in izvenevropskih držav. Naša država uvaža v prvi vrsti velike količine surovega in predelanega bombaža in bombažastih izdelkov. Teh stvari smo v prvih devetih mesecih t. l. uvozili za 1,058,933.371 dinarjev, železnine in železnih izdelkov smo uvozili za 594,856.085 dinarjev, volne in volnenih izdelkov za 448,416.040 dinarjev, svile in svilnatih proizvodov za 164,868.822 dinarjev, mineralnega olja za 160,750.575, stekla in steklenih predmetov za 31,117.492 dinarjev, živil in predmetov vporabe za Din 169,111.125, raznih drugih vrst blaga pa za Din 2.413,270.239. Skupno torej 1,134.712 ton v vrednosti 5.276,558.881 dinarjev. — Izvozili pa smo v prvih devetih mesecih letošnjega leta v sledeče važnejše države: Italijo 29.30% skupnega našega izvoza, na drugem mestu stoji Avstrija s 17.07%, na tretjem Nemčija s 11.43%, na četrtem Madjarska s 7.60%, na petem Češkoslovaška s 7.10%, na šestem Grčija s 5.56%, na sedmem Francija s 4.05%, na osmem mestu Romunija s 3.94%. Nadalje smo uvažali še v 62 evropskih in izvenevropskih držav. Izvozili smo v prvi vrsti surovine in polizdelke v skupnem znesku Din 2.298,503.639, živilskih izdelkov in pijač v znesku 1.733,121.663 dinarjev, živih živali in drugih živil v skupnem znesku 1.237,631.665 Din, izdelkov v vrednosti Din 355,422.000, dragih kovin v znesku 544.154. Skupno torej 1,221.894 ton blaga v vrednosti 5.625,223.121 dinarjev. Aktivnost naše trgovinske bilance za prvih devet mesecev tekočega leta znaša torej Din 348,664.240.

Zimske plašče, zimske obleke, zimsko perilo, snežne čevlje, damske, moške ter otroške

Po površni analizi naše trgovinske bilance uvidimo, da uvažamo predvsem industrijske izdelke, izvažamo pa deželne pridelke. Prišli bi predaleč, če bi hoteli podrobneje analizirati naše prejšnje trgovinske bilance, ki bi nam pokazale, da se naše poljedelstvo preobrazuje. One postavke, ki so nekdaj zavzemale najvišja mesta, so se znižale, nasprotno pa so druge postavke znatno narastle.

Znani gospodarski publicist dr. Hugo Holzmann je pred kratkim napisal činjenico, da je **Jugoslavija poleg Francije edina srednjeevropska država**, ki je obstoječo gospodarsko krizo prestala brez posebnih gospodarskih pretresljajev. V prvih devetih mesecih t. l. je bilo v naši državi vsega 503 konkurznih postopanj, medtem ko smo jih doživeli v preteklem letu, v istem časovnem razdobju 842. Da nas splošne gospodarske depresije niso tako živo zadele, se imamo v prvi vrsti zahvaliti svojemu ugodnemu zemljepisnemu položaju, nadalje našemu odpornemu in z malim zadovoljnemu kmetu, konsolidaciji naše notranje uprave in v glavnem tudi naši vladi, ki je blagostanju prebivalstva, njegovim težnjam v gospodarskem življenju, kakor tudi splošnemu napredku posvečala vedno in ob vsaki priliki vso pažnjo.

Danes predstavlja naša država vso drugačno gospodarsko važnost kakor pred dobrimi desetimi leti. Danes je Jugoslavija država, s katero mora poslovni svet računati. Mi smo dober konzument, to dokazuje naša trgovinska bilanca, mi smo pa tudi izvrsten dobavitelj, to smo dokazali in dokazovati bomo morali še v višji meri tudi v bodoče.

Gospodarske vesti

× *Kožni sejmi v Ljubljani.* Dne 26. januarja 1931 se vrši v prostorih Ljubljanskega velesejma zopet velika dražba kož vseh vrst divjadi. Priredi jo lovska prodajna organizacija »Divja koža«, katere skrb in naloga je, da naša dobra kožuhovina doseže vredne cene. Pred vojno Ljubljana v svezi z drugimi deželami bivše Avstrije absolutno ni prišla v poštev kot zbirališče kožuhovine iz več provinc. Vsaka pokrajina je prodajala zase in tudi na Kranjskem je prodajal vsakdo posamezno, kakor je mogel in znal. Gorenjci so prodajali na Koroško, dolenjsko blago so pokupili Štajerci, Notranjci pa so trgovali s Trstom. Največ kožuhovine od nas je šlo na Tirolsko. Po deželi so prekupovali razni kupci, ki so si s tem služili lepe denarce. Kdor tem ni zaupal, je nesel svoje blago v Ljubljano, kjer je bil glavni sejem na dan Sv. Neže. Sejmarili so po ulicah, raznih dvoriščih in po gostilnah. Pa tudi tukaj je prišlo blago navadno zopet v roke prekupcev, ki so plačevali cene, kakor je bilo prav njim in ki še daleko niso dosegle resnične vrednosti blaga. Vsako leto so bile tako za naše lovce, če pomislimo na skupnost, izgubljene ogromne vsote.

Ko se je ustanovila »Divja koža«, ki posluje po vzorcu velikih kožuhovinarskih tržišč, so prekupci večinoma odpadli. »Divja koža« deluje v korist lovstva brez kakega posebnega lastnega dobička; le za kritje svojih režijskih stroškov si zaračuna mal odstotek od prodanega blaga, kar seveda prekupčevalcem ne more zadostovati, če hočejo od tega živeti.

Dolžnost slovenskih lovcev je, da oddajajo divje kože svoji organizaciji in ne prodajajo podeželskim prekupčevalcem, ker s tem škodujejo sebi in skupni stvari. Čim več blaga je zbranega na dražbi, tem večji kupci pridejo iz inozemstva, ki plačuje svetovnemu trgu odgovarjajoče cene.

× **Perutninarska razstava v Novem Sadu.** Od 30. novembra do 5. decembra se vrši v Novem Sadu perutninarska razstava, na kateri sodelujejo večinoma gojitelji perutnine iz donavske banovine. Razstavilo pa je tudi nekaj razstavljalcev iz inozemstva. Za razstavo vlada velik interes. To je že druga perutninarska razstava v Novem Sadu, ki jo prireja perutninarsko društvo »Golob«. Lanska razstava je v vsakem pogledu izredno uspela. Letošnja razstava pa bo imela najmanj tolik uspeh kot lanska.

× **Pobiranje trošarine.** Na osnovi člena 66. zakona o pobiranju državne trošarine v zvezi z 2. opombo v 13. delu člena 72. istega zakona je minister za finance podpisal predpis o načinu reguliranja uporabe bencina za poganjanje strojev, za katerega se ne plača državna trošarina.

× **Društvo za gospodarsko zbližanje evropskih držav.** Češkoslovaški odbor za proučevanje možnosti gospodarskega zbližanja med evropskimi državami, ki si je zadal nalogo, da posebno prouči možnost gospodarskega zbližanja med državami Srednje Evrope, je poslal našim gospodarskim organizacijam vabilo na ustanovitev slične organizacije tudi v naši kraljevini. Po podrobnem proučevanju predlogov češkoslovaškega odbora je ožji odbor, sestavljen iz naših najznanejših ekonomov, sklenil sprejeti češki predlog. Takoj nato je izvedel živo akcijo za ustanovitev organizacije, ki naj prouči evropsko gospodarsko stanje in ki bo imela nalogo delovati za zbližanje z drugimi državami srednje Evrope. Ker pa pri nas že obstoji društvo za gospodarski študij, katerega predsednik je minister zunanjih zadev dr. Vojislav Marinković in v katerem sodelujejo naši najuglednejši gospodarski strokovnjaki, je ožji odbor sklenil poveriti to nalogo društvu »Ekonomist«.

× **Brezposelnost v Angliji.** Število brezposelnih se je zvišalo od 2,261.777 dne 10. novembra na 2,285.987 dne 17. novembra.

Borzna poročila

dne 29. novembra 1930

Devizna tržišča

Ljubljana, 29. nov. Amsterdam 22'78, Berlin 13'48—13'51, Bruselj 7'8915, Budimpešta 9'8915, Curih 1095'90, Dunaj 7'9522—7'9822, London 274'80, Newyork 56'39—56'59, Pariz 222'33, Praga 167'79, Trst 296—296'17.

Zagreb, 29. nov. Amsterdam 22'74—22'80, Dunaj 795'22—798'22, Berlin 13'48—13'51, Bruselj 789'15 bl, Budimpešta 987'65—990'65, London 274'40 do 275'20, Milan 295—297, Newyork ček 56'39—56'59, Pariz 222'33 bl, Praga 167'39—168'19, Zürich 1094'40—1097'40.

Beograd, 29. nov. Curih 10'9440—10'9740, London 274'40—275'20, Newyork 56'39—56'59, Pariz 221'33, Praga 167'39—168'19.

Dunaj, 29. nov. Amsterdam 285'90, Beograd 12'55, Berlin 162'28, Bruselj 98'99, Budimpešta

izborne kvalitete
iz novo povečane zaloge
po najnižjih cenah

124'18, Bukarešta 4'2137, Kopenhagen 189'80, London 34'4825, Madrid 79'49, Milan 37'1475, Newyork 710'20, Pariz 27'89, Praga 21'0575, Sofija 5.1460, Stockholm 190'65, Varšava 79'595, Zürich 137'53.

Curih, 29. nov. Beograd 9'1285, Pariz 20'29, London 25'075, Newyork 516'40, Bruselj 72'01, Milan 27'025, Madrid 57'40, Amsterdam 207'85, Berlin 123'12, Dunaj 72'69, Sofija 3'74, Praga 15'315, Varšava 57'85, Budimpešta 90'26, Atene 6'675, Carigrad 2'445, Bukarešta 3'0636, Helsingfors 13.

Vrednostni papirji

Na ljubljanskem tržišču ni sprememb.

Zagreb, 29. nov. Drž. pap.: 7% inv. pos. 85'50—87, vojna škoda ar. 424—424'50 (424'50), vojna škoda kasa 424—424'50, vojna škoda dec. 424'25—424'50 (424'50), vojna škoda febr. 414 do 415 (415), 4% agr. obv. 51'50—52'50, 7% Bler pos. 81—81'25 (81'50), 8% Bler pos. 90'50—91'50 (91'50), 7% pos. hipot. 80'50—81'50. — Banke: Hrvatska 50 d, Praštediona 930—935, Udružena 191—191'50, Ljublj. kred. 122 d, Medjunarodna 67 d, Narodna 8020—8080. — Ind.: Šečerana Osijek 298—299, Trboveljska 374—375'50, Slavonija 200 d, Vevče 124 d.

Dunaj, 29. nov. Bankverein 16'20, Kreditni zavod 46'80, Dunav-Sava-Adria 13'05, Prioritete 86'15, Leykam 3'50, Trbovlje 46'40.

Notacija naših državnih papirjev v inozemstvu

London, 29. novembra. 7% Bler 81—81'25.

Newyork, 29. novembra. 8% Bler 90—91, 7% Bler 80—81, 7% pos. drž. hip. banke 79'75—80.

Žitna tržišča

Na ljubljanskem tržišču tendenca stalna, brez prometa.

Novi Sad, 29. nov. *Koruza:* baška, sremska stara 90—92'5, baška, sremska nova marc, april, maj 90—92'5, sremska nova posušena ladja 90—92'5, baška, sremska nova 72'5—75, baška, sremska dec., jan. 77'5—80, sremska nova posušena 82'5—85. Vse ostalo neizpremenjeno. Promet: pšenica 7 vagonov, ječmen 1 vag., koruza 26 vag., moka 9 vag., otrobi 1 vag. Tendenca: koruza trdnejša, ostalo neizpremenjeno.

Budimpešta, 29. nov. Tendenca prijazna, promet srednji. *Pšenica:* marc 15'46—15'57, (15'50 do 15'51), maj 15'36, 15'47 (15'40—15'41). — *Rž:* marc 9'28—9'45 (9'43—9'45). — *Koruza:* maj 12'32—12'66 (12'58—12'60), transit maj 10'35 do 10'50 (10'35—10'40).

Ljubljansko lesno tržišče

Tendenca neizpremenjeno mlačna, promet: 2 vag. oglja.

Sport

LEP NOGOMETNI PROGRAM V NEDELJO IN PONEDELJEK.

PROGRAM ZA PONEDELJEK.

Reprezentanca II. razreda : SK Amater (Trbovlje), ASK Primorje : SK Železničar.

Tudi v ponedeljek se nam bo nudil pester nogometen program. Ta dan nastopi prvič reprezentanca II. razreda proti enemu najmočnejših provincijskih klubov, t. j. SK Amaterju iz Trbovelj. Razumljivo, da vlada posebno med članstvom drugorazrednih klubov veliko zanimanje za nastop njihovih izbrancev.

Po tej tekmi odigrata finale za podsavezen pokal ASK Primorje in SK Železničar. Oba sta se za to kvalificirala. Seveda je imel v teh borbah težje stališče Železničar, ki je moral odigrati ostro borbo z znanim ISSK Maribor, ki je končala remi. Po žrebu je ostal zmagovalec SK Železničar.

Predvidevati zmagovalca te tekme je težko. O formi ASK Primorja ne moremo izreči sodbe, ker je v zadnjem času odigral klub le nekaj lahkih tekem, medtem ko so absolvirali Mariborčani precej težkih borb z močnejšimi klubi.

Tudi ti tekmi se odigrata na igrišču ASK Primorje in sicer ob 13. reprezentanca II. razreda : SK Amater, ob 14·30 ASK Primorje : SK Železničar.

Trening tekme SK Ilirije.

SK Ilirija nam sporoča, da igra njeno I. moštvo v nedeljo in pondeljek trening tekmi, v nedeljo s SK Slovanom, na praznik pa s ISSK Mariborom. Pričetek obakrat ob 14·30. Z ozirom na to, da ima Ilirija zabrano igranja, ne more prirejati javnih tekem z vstopnino in se vrše le treningi brez vstopnine.

Miklavžev večer SK Ilirije.

SK Ilirija priredi tudi letos za svoje člane in prijatelje kluba Miklavžev večer. Miklavž bo obiskal in obdaroval vse tiste, ki so mu pri srcu v soboto 6. decembra v veliki dvorani Kazine. Na sporedu so tudi nekatere zabavne točke; vršila se bo konkurenca in izbira najzabavnejšega in najbolj dolgočasnega gosta, ki bosta primerno obdarovana.

Rapid : Hakoah (Gradec).

Danes ob 14·30 se vrši v Mariboru na igrišču Rapida mednarodna tekma med Rapidom in graško Hakoah.

Tek Ujedinjenja.

V ponedeljek, dne 1. decembra, na dan proslave Ujedinjenja, se vrši v Ljubljani letos tretjič nacionalno-sportna proslava v okvirju imenovanega tekmovanja. — Pokroviteljstvo so prevzeli vršilec dolžnosti bana g. dr. Pirkmajer, župan g. dr. Dinko Puc in komandant Dravske divizije g. gen. Veselinović.

Tekmovalci, ki se plasirajo kot prvi trije v vsaki od razpisanih kategorij, dobe plakete, zmagovalec v glavni kategoriji pa srebrni pokal, prehoden trikrat zaporedoma ali petkrat v presledkih. Tudi letos bomo imeli v naši sredi lanskoletnega zmagovalca A. Susittija iz Celovca. — Susitti brani pokal. — Ljubljanski atleti se bodo vsekakor skušali revanžirati za lanski poraz. Kako bo tekmovanje izpadlo, se ne da letos niti tipati. Razočaranja niso izključena.

ČLANSTVU SK ILIRIJE!

Na vlogo 167 članov z dne 24. t. m. obvešča odbor SK Ilirije klubovo članstvo, da bo nogometna sekcija po najboljši možnosti ustregla izraženi želji. Prirejala bo do rešitve protestov po JNS-u, oziroma dokler bo trajala zabrana igranja, trening-tekme z domačimi in zunanjimi klubi brez pobiranja vstopnine, h katerim bodo imeli dostop člani in prijatelji kluba, oziroma po članih vpeljani gosti.

na dolgoročno odplačevanje pri
Oblačilnici „Ilirija“
Ljubljana
Mestni trg 17. Telefon 28-25.

30. t. m. igra I. moštvo s SK Slovanom, na državni praznik, 1. decembra, pa s prvakom Maribora ISSK Mariborom. Razume se, da bo odigrala Ilirija te trening-tekme v najmočnejši sestavi.

Tudi za 7. in 8. decembra se bo nogometna sekcija potrudila prirediti tekme, ki bodo kar najbolj zadovoljile prijatelje našega nogometa.

Odbor SK Ilirije.

*

Medmestna tekma Maribor-Ljubljana. Glede na poročilo v sportni rubriki včerajšnje številke nam je tukajšnji medklubski odbor LNP sporočil, da trditev, da se medmestna tekma Ljubljana-Maribor vrši na zahtevo LNP, ne odgovarja resnici, pač pa je bila tekma določena po sporazumu med LNP in MO. Podrobnejše sporočilo sledi.

Izjava. Članek v včerajšnji številki »Nedeljski sport v Ljubljani« je objavil naš sportni referent g. Pevalek. Članek ne izraža mnenje uredništva, temveč je le osebno mnenje našega referenta. Zato tudi samo on zanj odgovarja.

Uredništva.

Jubilej norveškega kralja Hakona VII.

25. novembra t. l. je praznoval norveški kralj Hakon VII. 25-letnico svojega vladanja. Tega dne so priredili v kraljevski palači v Oslo rodbinsko svečanost, katere so se udeležili vsi člani vladarske hiše. Naša slika kaže od leve na desno v prvi vrsti: norveško kraljico Maud, dansko princezinjo Tiso, dansko kraljico Aleksandro in norveško prestolonaslednico Marto. V drugi vrsti pa vidimo danskega princa Gustava, angleškega princa Jurija, danskega kralja Kristijana, norveškega kralja Hakona in njegovega prestolonaslednika Olafa

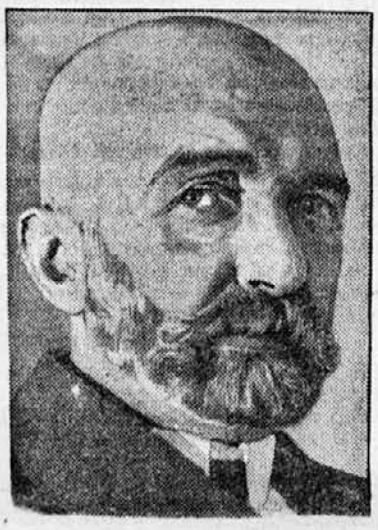

Polkovnik Slavek

Slika nam kaže najožjega sotrudnika maršala Pilsudskega, polkovnika Slaveka, o katerem trdijo, da bo novi poljski ministrski predsednik

Novaja Zemlja

To je kos zemlje s površino svojih 90.000 km². Bregovi so unizani z zalivi, rtiči in poluotoki. Celino sestavljajo peščenci, glinasti slanci in apnenec. Gore dosezajo 900 do 1000 m (ozemlje Matočkina Šara), pa tudi 4000 m (gora Krestovája, t. j. Križna gora). Severno od 74·5° je Novaja Zemlja splošno pokrita z ledom, debelim do 200 m. Ledeniki se končajo z morenami ali pa se grudijo v morje, drobeč se v ledene gore. Sneg, led, polarna puščava, to so posebnosti v svoji prozi fantastične pokrajine. Pribaviti je samo še trimesečno polarno noč, severno sijanje, polarne viharje, ki premetavajo celo kamenje, ter popolno dobrotnost živega bitja in slika je gotova. Na paleti zadostujeta 2 barvi — bela in črna.

Pa tudi ne! Poleti je oni del celine, ki daje pribežišče flori, pokrit z najpestrejšimi barvami. Novozemeljsko cvetje je najbolj pisano cvetje, skrajno rdeče, skrajno modro, skrajno rumeno itd. Za cvetjem čudovito mahovje. Ni pa gozda, kvečjemu, če štejemo za gozd breze in vrbe, ki mahu — ne prerastejo. Vse se razstilja po zemlji, sicer bi bilo izročeno na milost in nemilost surovemu vetru. Pozimi kaže Celzij —12° srednje in —40° najnižje temperature, poleti srednje +3°.

Človek je tukaj samo lovec, ves promet opravlja — pes. Pasje sani so edino prevozno sredstvo.

Do XIX. veka na Novi Zemlji ni bilo nobene stalne naselbine ali »stanovišča«. Vsak poskus je preprečila smrt vsled škorbuta. Med davnimi žrtvami Nove Zemlje je cela družina Stroganovih, ki je pribežala iz Velikega Novgoroda. Po Stroganovih se imenuje zaliv na jugu, kjer so hoteli živeti. Danes je na celini šest stanovišč: Rusanovo, Krasino, Belušja guba, Mali karmakuli, Matočkin šar in Krestovaja. Kolonizacija datira iz leta 1877, ko se je iz Arhangelska pripeljalo 35 Samojedov. Leta 1911. je Nova Zemlja štela že 115 duš, danes, leta 1930. jih je 219. H koncu petiletke jih bo, oziroma jih naj bo 322. To je maksimum, ki mu Nova Zemlja more garantirati eksistenco. Razven z lovom se ljudje pečajo tudi z zbiranjem guana (ptičjih odpadkov), jajc gagarke in dlake levečih se jelenov. Lové pa mroža in ribo-beluho ter trsko. Zemlja je še premalo preiskana, da bi se moglo kaj pozitivnega reči o vsebini neder. Vlada je letos pripeljala na celino 38 polarnih koč, 6 večjih hiš, 5 kašč, 3 kopališča (banje) in pet večjih motornih čolnov in tri manjše po 24 konjskih sil.

Z naselitvijo je Novaja Zemlja definitivno priključena Rusiji, kar ni bilo prej tako nedvomno, če pomislimo, da so med državljansko vojno tam različne države izpostavile male polarne desante in razvile svoje zastave. Norvežci so uničevali celo vse sledove o prebivanju Rusov na tej kopnini.

Največ iz političnih ozirov je vlada leta 1923. v skrajno težkih pogojih zgradila na Matočkinem šaru (Karska obala) tudi radio-postajo in pri njej dom iz 15 sob. Ta postaja je središče življenja na Novi Zemlji in se je prebivalstvu silno priljubila. Tam je zavetišče v hudih urah. Med viharji ostajajo potujoči Samojedi in Rusi po več dni v toploti in varnosti. Ko je letos v marcu obolel postajni zdravnik, so Samojedi kljub viharjem iz daljave 100 km prinesli pod pazduho (da bi ne zmrznila) zeleno čebulo, največjo dragocenost Samojeda, edino sredstvo proti škorbutu. Odnošaji med postajnim osobjem in prebivalstvom so naravnost ganljivi.

S težavo in žrtvami si človek pokori surovi Sever, vendar pa ga zmaguje, približujoč se mu korak za korakom.

Najnovejši rekordi

V svetem pismu stoji zapisano, da je število tepcev na svetu neizmerno veliko. Če nobena druga stvar ne bi potrjevala resničnosti te trditve, jo potrjuje prav gotovo brezumna (in seveda tudi čisto nešportna) težnja za rekordi.

Tako poročajo iz filmskega paradiža Hollyvooda o senzacijonalnem rekordu, ki ga je dosegla filmska »zvezda« Marion Davis. Ta je namreč dosegla, da so jo v enem tednu 273 fotografirali, dočim je dosegla znana Greta Garbo le 175 slik na teden. Ta »rekord« je gotovo tako pomemben za ves svet, da se bo zemlja ustavila in se ne bo prej dalje vrtela okoli svoje osi, dokler ne bo vsak ljubljanski paglavec vedel za ta imenitni »rekord«.

V Newyorku pa živi mož, star 80 let. Ta mož je hranil vse vozne listke od vseh voženj, kar jih je plačal od svojega 35. leta dalje. Peljal se je z voznimi vozili 14.761 krat. Grozno!

V ameriškem mestecu Central Falls pa živi neki teksilni delavec, ki bo v kratkem star 100 let. Zadnjih 20 let svojega življenja je porabil samo zato, da je ves svoj prosti čas igral domino vedno z istim soigralcem, ki je tudi star že 78 let. Igrala sta nad 14.000 iger. Tudi to je »rekord«, ki bo zapisan z zlatimi črkami v zgodovini človeškega »napredka«.

V Londonu so te dni priredili fotografsko razstavo. Na tej razstavi so kazali aparat, ki dela tako majhne slike, da jih gre 300 na glavico navadne igle ali bucike. Tudi to je rekord. Neki mizar v Vratislavi, Hans Scholze mu je ime, pa je naredil iz 20.000 vžigalic mandolino, ki baje prav lepo poje. Rabil je za svoje delo pol leta.

Gospod Charles Drays iz Londona je bral v svojem časopisu, da je pojedel g. Gilette 36 jajc v 8 minutah. Moža je kar dvignilo in brž je poklical nekaj svojih prijateljev k sebi kot priče za dogodek, kakoršnega zgodovina še ne pozna. Postavil je na mizo 8 velikih kozarcev, v vsak kozarec pa je ubil po 5 jajc Nato je izpraznil vseh 8 kozarcev v 5 minutah in — rekord je bil tu!

Zemlja se suče okoli svoje osi vedno s hitrostjo 435 m na sekundo in se ji prav nikamor ne mudi, da bi svojo hitrost pospešila. V Londonu pa živi igralec na biljard, ki je napravil v nepretrgani vrsti 3263 sunkov in je s tem »potolkel rekord«, ki ga je »držal« dotlej igralec Smitt z 2743 sunki. Gospod Stealev Sydney-u (Avstralija) pa je nepretrgoma igral na klavir 112 ur in 43 minut in — o čudo! — potolkel je rekord svojega enako pametnega prednika za celih 18 minut! Če sedaj ne bo brezposelnosti na svetu konec, potem je nikdar ne bo!

Neki italijanski zidar Lenuzza v Rimu je igral na gosli neprestano 30 ur. Ves čas igranja ni užival nič druzega kakor mleko, banane, jajca in šampanjec — to je važno vedeti za tiste, ki bi hoteli njegov rekord potolči.

Tudi radio ima že svoje rekorderje. Tako je neki gospod Johnson v Louisville-u poslušal radio kar 110 ur skupaj, ne da bi bil zaspal. Čvrste živce ima ta gospod gotovo, o njegovi pameti pa se to seveda ne da trditi.

Da, prav resnično je, kar pravi sveto pismo: Numerus stultorum est infinitus — število tepcev je brezmejno. . .

Povodenj v Neuwied-u

Vsled velikih nalivov je silno narastla tudi reka Ren. — Povodenj je najbolj zadela mesto Neuwied, kjer so se morali po ulicah voziti s čolni

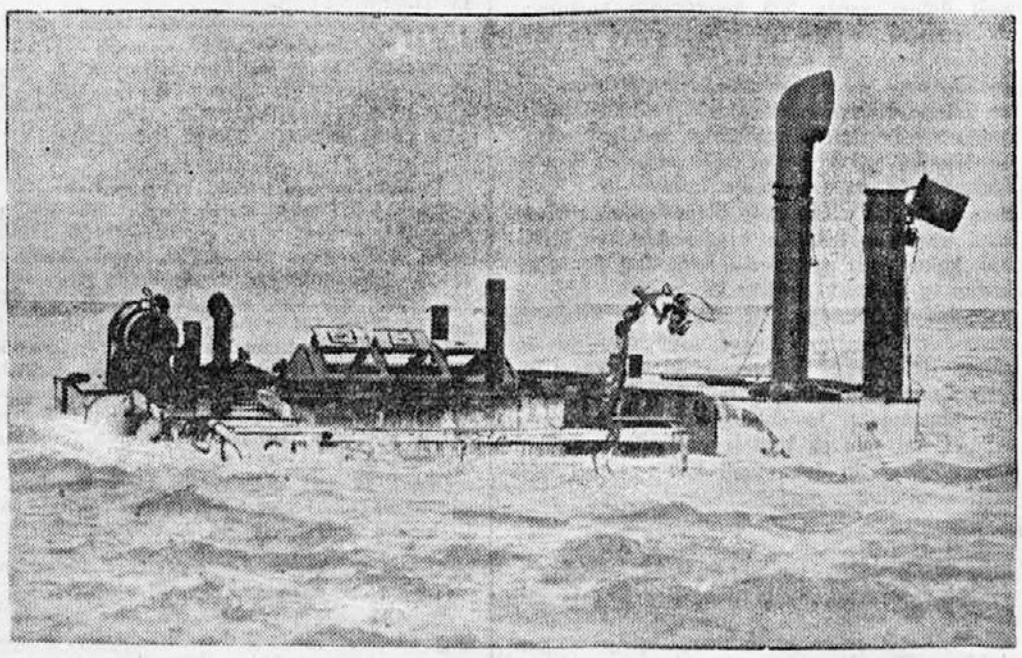

Ostanki ladje »Luise Leonhardt«

3500-tonski parnik »Luise Leonhardt« se je pred nekaj dnevi v silnem viharju ob izlivu Labe v morje potopil. — Utonila je tudi vsa posadka, ki je štela 30 mož. Slika nam kaže ostanke ladje

Sprejem nemškega poslanika von Schuberta pri italijanskem kralju

Novi nemški poslanik von Schubert (na desni) v Rimu je bil te dni sprejet od italijanskega kralja v svečani nastopni avdijenci. Na levi nam kaže slika princa Dojeto, ceremonijskega mojstra

Avtomobil in železnica v Ameriki

V Zedinjenih državah se je od leta 1925. pa do l. 1930. število avtobusov pomnožilo za 75 odstotkov, število za promet z avtobusi prikladnih cest pa se je dvignilo za 40 oziroma za 48 odstotkov (ceste prvega in drugega razreda). Prav v istem razmerju se je dvignila tudi produkcija petroleja, ki ga potrebuje avtomobilski promet. Tudi večji del produkcije jekla potrebujejo za avtomobile, železnica potrebuje mnogo manj jekla. Stalno naraščanje avtomobilskih cest pa ne pomeni nič drugega kot nazadovanje železnic, in res je 15 železniških družb za prve tri četrtine leta izkazalo za 17 odstotkov nižje dohodke kakor v preteklem letu. Železniške uprave so sicer znižale cene za prevoz žita in so s tem dosegle večji promet, kmalu pa je tudi cena gazolina in bencina padla, ker je prišlo zopet v korist avtomobilskemu prometu.

Čeprav pa promet z avtomobili raste, prodajo vendar tudi v Ameriki vedno manj avtomobilov. L. 1929. so jih prodali samo septembra meseca 304.422, letos pa v istem mesecu le 180.754. L. 1923. so prodali nad 3 milijone avtomobilov, l. 1929. pa le še pol milijona. To je posledica finančne in gospodarske krize, ki tlači tudi Ameriko.

Pridnost in ženijalnost

Veliki iznajditelj Edison je rekel, da obstoji ženijalnost iz 99 odstotkov potu in iz enega odstotka navdahnenja. Ta izrek ženijalnega Amerikanca potrjuje do neke mere tudi zgodovina kulture. Sposobnost ustvarjanja je namreč prav pogostokrat zvezana z veliko pridnostjo.

Edison sam potrjuje resničnost svojega izreka. Nad 1000 iznajdb ima že patentiranih, pa še vedno dela. Mnogo njegovih idej se sicer ni obneslo v praksi (n. pr. vlite hiše), ampak že njegove ostale iznajdbe kakor gramofon, mikrofon, filmski aparati, žarnica itd. zadostujejo, da bo njegovo ime ostalo nesmrtno v zgodovini človeškega napredka.

Tudi znameniti slikar in učenjak Leonardo da Vinci je bil silno priden. Bil je v svoji ženijalnosti silno mnogostranski. On ni bil le slikar in kipar, ampak tudi anatom, fizik in velik pisatelj. Število njegovih slik, skic, načrtov in konštrukcij cenijo na 800. Po svoji mnogostranosti je prekašal celo Goethe-ja, ki tudi ni bil samo pesnik, ampak tudi filozof in velik naravoslovec.

Med učenjaki slovi po svoji pridnosti matematik Leonard Euter, ki je napisal toliko razprav iz vseh panog matematike, da obsegajo njegova dela nad 2000 tiskanih pol.

Še pridnejši so bili nekateri književniki. Francoski pesnik Jean de Meung, ki je živel v 14. stoletju, je napisal nad 100.000 kitic raznih pesmi. Samo njegovo glavno delo obsega 20.000 kitic. Najpridnejši pa je bil španski pesnik Lopez de Vega, o katerem trde njegovi življenjepisci, da je potreboval le dva dni, in že je bilo eno ali drugo njegovo delo gotovo. Njegova dela pa so bila večinoma dolge gledališke igre, ki so jih igrali po 4 do 5 ur! Pravijo, da je ta mož napisal nad 2000 del, od katerih pa je ohranjenih le še 1500!

Razširjajte Jugoslovana!

Pojasnilo

Zadaj razdiramo, če smo komaj sadili. Tako vprašuje g. V. O. v »Jugoslovanu« od 20. t. m. Gospodu V. O. in javnosti povemo, da je sadno drevje, ki ga je prodajala mošenjska okr. drevesnica 17. t. m. v Kranju, odgovarjalo sadnemu izboru za radovljiški okraj, ki je bil določen na tozadevni anketi bivšega okr. sadjar. odbora v Lescah že leta 1925. Na tej anketi so se vsestransko preudarile vse okolnosti ,predno se je določil izbor, ki je bil nato merodajen za mošenjsko drevesnico in s tem za radovljiški okraj. Dasiravno se prejšnji radovljiški izbor ne krije popolnoma s sedanjim, niti ne s kranjskim izborom, vendar so v njem sorte, katere tudi še danes vsak kmečki sadjar v odgovarjajočih prilikah mirne duše lahko sadi in goji, dokler je teh sort še kaj na razpolago. Če odgovarjajo te sorte radovljiškim prilikam, bodo tembolj odgovarjale kranjskim. G. V. O. vendar ve, da novo določeni sadni izbori še niso odobreni od ministrstva in s tem formalno pravzaprav še ne veljajo. A tudi po uveljavljenju novih izborov ne bo padlo nobenemu pametnemu kmečkemu sadjarju na misel, da bi precepljal kar na slepo vse sadne sorte, ki niso v izboru, ker je med njimi še doberšen del takih, ki krajevno ali celo splošno odgovarjajo glavnim zahtevam. Tega naziranja je nedvomno tudi nestor gorenjskega sadjarstva g. ravnatelj Žirovnik, ki razvija prav tehtne analogne misli o novem izboru v »Sadjarstvu« od 20. t. m. Tako precepljanje bi bilo iz gospodarsko-obratnih ozirov zgrešeno in s tem škodljivo. Zato je mnenje, da naj bi javna drevesnica tako preostalo drevje rajše precepila, kaj čudno in izdaja le teoretika, ne pa preudarnega kmečkega gospodarja. Radovedni smo, če bi g. V. O. v takem slučaju drevesca precepljal, če bi bil sam drevesničar. Mošenjaska drevesnica se pač ne bo ravnala po njegovem nasvetu, ker ve ločiti teorijo od prakse. Drevje je bilo res drugovrstno in je bilo med njim pomotoma tudi nekaj neprikladnih drevesc za prodajo, ampak prvovrstno je bilo že razprodano v pristojnem okraju. Toda kljub temu je našlo drevje pri drevesničarjih iz Žabnice v splošnem pohvalo, kjer možje prakse vedo ceniti vrednost drevesc, ki so zrastla v neugodnih talnih in podnebnih prilikah. Iz citirane notice veje sicer velik idealizem, ampak to še nikakor ne usposobija za tovrstno kritiko. Po piščevem nasvetu se bodo ravnale drevesnice čimprej mogoče v bodočnosti, zaenkrat pa smo še v prehodni dobi. J. J.—n.

Mali oglasi

Oglasi socijalne in posredovalne vsebine: beseda 50 par. Najmanj Din 5·—. Oglasi reklamnega in trgovskega značaja: najmanj Din 10·— (do 5 besed). Vsaka nadaljna beseda 50 par.
Za pismene odgovore priložite znamko.

Kobilica August
tapetnik in dekorater
Ljubljana, Dunajska cesta 25
vhod Dvořakova ul. 3 dvorišče (Tönniesova hiša) izvršuje vsa 569
tapetniška dela

Štedilnike
vrtne in nagrobne ograje, ter vsa druga ključavničarska dela izvršuje v vseh ozirih solidno
I. Slanovic
ključavničarstvo
LJUBLJANA, Gajeva 2

Železnato vino
lekarnarja
dr. G. PICCOLI-ja
v Ljubljani krepča oslabele, malokrvne, odrasle in otroke. 668

Spalnice
moderne, kakor tudi razno drugo pohištvo, vedno v zalogi po najnižjih cenah. — Matija Andlovic, strojno mizarstvo, Komenskega ulica 34. 747

Elektrotehnično podjetje
Ivan Černe
Ljubljana 764
Sv. Petra nasip 53

Ustanovljeno l. 1852.
Teod. Korn
Ljubljana
Poljanska c. št. 8
(prej Henrik Korn)
krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. — Instalacija vodovodov in central. kurjave. — Naprava strelovodov; kopališke in klosetne naprave

Žene in dekleta!
Za svoje soproge in zaročence dobite v gl. zalogi tobaka g. Cimperška prvovrstni pisemski papir, najnovejše razglednice za Miklavža, fine ustnike itd. Ako jih hočete razveseliti, posegajte pridno po njih. 816

Velika gostilna
z verando in velikim vrtom v bližini mestnega glavnega kolodvora ob državni cesti se vsled bolezni ceno proda. Naslov v upravi „Jugoslovana" v Mariboru in Ljubljani. 843

Deske
III. vrsta, jelka, smreka, kupujem stalno proti takojšnjemu plačilu. Ponudbe s ceno franko meja via Postumia. **Rudolf Zorè, Ljubljana, Gledališka ulica 12.** 763

Ako želite kupiti na obroke
obrnite se na
KREDITNO ZADRUGO DETAJLNIH TRGOVCEV
r. z. z o. z.
v Ljubljani
Cigaletova 1 (zr. pos.)

Oglejte si
zalogo damskih klobukov v salonu »La Femme Chic«, Šelenburgova ulica št. 6. — Preoblikovanje 28 Din.

Skromno sobo
v centru mesta išče mlad akademik. Ponudbe pod „Plačam točno".

Trgovci! Mesarji!
Prodamo natiskan papir po zmerni ceni. Pošiljamo večje količine tudi na deželo. Vprašanja na našo upravo pod „makulaturni papir".

Elegantno stanovanje
v centru mesta z telefonom in kopalnico ter z strogo separiranim vhodom išče mlad gospod. Ponudbe pod „Udobno stanovanje" na upravo.

Operna klet
Gledališka ul. 2
Dnevno sveže morske ribe kakor tudi purani in piščanci, dnevno dobavljeni iz Hrvaške po zelo umerjenih reklamnih cenah. Prvovrstna dalmatinska vina, posebna letošnja specijaliteta črnine Kuć Din 11.—, čez ulico Din 10.—

Dva lokala
lepa, za delavnico ali skladišče, skupaj 120 m² v I. nadstropju, se takoj oddasta. — Poizve se pri „Jugo Radiator", Ljubljana, Kolodvorska ulica 18, dvorišče. 850

Zastopnike
za prodajo šivalnih strojev, separatorjev, koles, gramofonov, elektrotehničnih predmetov itd. pod zelo ugodnimi pogoji sprejmemo. „Centra", trgovina šivalnih strojev itd., Ljubljana, poštni predal 248.

Cenj. občinstvu
se priporoča za vsa kleparska, vodovodna in inštalacijska dela
Franc Bögel
Ljubljana, Gosposvetska cesta 6, dvorišče. 652

Zavarovalnica »Dunav«
bo oddajala v svoji novogradnji v Ljubljani, ki se nahaja na vogalu Aleksandrove in Beethovnove ceste in katera je že pod streho, poslovne prostore za trgovine, pisarne itd. Razen tega bodo na razpolago z vsem komfortom opremljena štiri- in trisobna stanovanja ter sobe za samce. Reflektanti naj se obrnejo čimpreje pismeno ali osebno na podružnico zavarovalnice ‚Dunav', Ljubljana, Šelenburgova ulica 3/I., da se bo moglo eventualno ugoditi njihovim željam, posebno glede ureditve poslovnih prostorov, dokler je palača še v gradnji. 851

Veliko podjetje
išče sodelavce s kavcijo. Prednost imajo strokovnjaki galanterijske, čevljarske in manufakturne stroke. Ponudbe na upravo pod „Zmožen in agilen". 841

KLIŠEJE
vseh vrst po fotografijah ali risbah izvršuje najsolidnejše klišarna
ST-DEU
LJUBLJANA
DALMATINOVA 13

Samo 4 dni! V Ljubljani Samo 4 dni!
največji cirkus sveta
KLUDSKY v Tivoliju

SVEČANA PREDSTAVA v petek, 5. decembra 1930. ob 20. uri zvečer. 800 oseb umetnikov vseh narodov! 1000 živali iz vseh delov sveta! Na 4 jarbole s 3 manežami, z velikim dirkališčem in z največjim potujočim zoološkim vrtom.

30 ogromnih indijskih slonov, 100 levov in tigrov, 50 belih, rujavih in črnih medvedov. Krasni primeri leopardov, jagvarjev, panterjev, padalov, leopardov. 20 dragocenih cebr. 200 konjev najplemenitejše rase.

Vsak dan predstava zvečer ob 20. uri v treh manežah, dirkališče v ogromnem prostoru cirkusa. V soboto, nedeljo in na praznik vedno 2 predstavi, ob 16. uri in zvečer ob 20. uri.

Najbogatejši potujoči vrt je dnevno odprt od 9. ure dop. do 18. zvečer, a ob sobotah, nedeljah in praznikih samo od 9—14. ure. Vstopnina za odrasle 20 Din, a za otroke 10 Din.

Ouida:

Knjeginja Zurova 2

Roman.

Ko sta se lady Dolly in gospod Vanderdecken pobliže spoznala, sta odkrila marsikatere nedostatke drug na drugem. Ona mu je očitala skopost, on njej lahko nrav. Toda bila sta dovolj razumna, da nista raztrobila v svet svojih družinskih nečednosti. Skušala sta pač prenašati drug drugega. Ta stvar pa ni bila bogve kako težka. Gospod Vanderdecken je bil vedno zaposlen s svojimi finančnimi opravki, ki so ga gonili na daljna potovanja, kar je bilo za lady Dolly prijetna okolnost.

Zdaj pa je bila njena nebrzdanost ogrožena zaradi muhaste »stare«. »Stara« je bila namreč sivolasa vdova, vojvodinja Mullska, ki je imela pri sebi petnajst let njeno hčerko. In nenadoma ji je obesila na vrat hčerko in to sredi najživahnejšega letnega časa v trouvillskem kopališču.

Lady Dolly se je otresala svojih materinskih dolžnosti in bremen, vendar pa je neprestano grajala vzgojni način svoje tašče. Vedno se je o tem prepirala s staro vojvodinjo, seveda samo v pismih, a njeno zadnje pismo je bilo tako ostro, da se je vojvodinja hitro odločila. Namesto odgovora ji je samo pisala, da ji pošilja hčerko in naj jo vzgaja po svoje.

»Strašilo staro,« je pomislila lady Dolly, »po osmih dnevih bo tulila in hotela imeti nazaj vnukinjo. Ker mi je pa tako zagodla, ji tudi jaz zagodem in ji ne dam več hčerke.«

Ko se je lady Dolly naslednjega dne prebudila ter zastrmela iz svojih svilenih blazin v solnčno luč, so jo napadli prividi iz starih časov. Stala je na trati starodavnega župniškega vrta. Nesrečni Vere se je sklanjal s svojim lepim, bledim obličjem nad njo ter jo gledal s svojimi prisrčnimi očmi. Lady Dolly je čutila vlago v očeh in neka tesnobnost se je je polaščala.

»To so raki,« si je dejala, »po rakih ne smem več kaditi.«

Vstala je, si nadela jutranjo haljo in šla h hčerki.

»Ubožec,« je pomislila. »Kako srčno rad me je imel. Bila je tako čista tista ljubezen tam doli med vrtnicami ob obali. S svojimi debelimi knjigami in učenimi govori me je včash zelo dolgočasil, toda tisto je bila resnična ljubezen, docela drugačna kakor vse ostalo pozneje.«

Potrkala je na hčerina vrata.

»Ali smem vstopiti?« je vprašala.

Bila je v zadregi. Kakšna nezmisel. Toda njena mala je imela natanko takšne oči kakor njen pokojni oče.

Vera je odprla.

»Ljudje imajo prav,« si je dejala. »Je zares lepa.«

To je ugotovila zdaj, ko ni bila več v staromodni batistni obleki, v kateri je stopila pred njo na obrežnem šetališču.

»Očetu je podobna,« je pomislila. »Tudi on je bil lep mož.«

Poljubila jo je in jo stisnila k sebi, kakor je običajno delala s kneginjo Heleno Dolgaruki ali katerokoli prijateljico pri jutranjem pozdravu.

»Včeraj si me presenetila,« je rekla nekako v opravičilo. »Ti ne veš, kako sovražim neprijetne prizore. — Resnično, nisem bila na to pripravljena.

»Babica je vendar pisala —«

»Seveda je pisala — je brzojavila — tudi sem te hotela imeti pri sebi, toda nisem te tako hitro pričakovala. Upam, da si prišla rada k meni. Mislim, da si se precej dolgočasila v Bulmerju. Ko sem pred tremi leti zadnjič tam bila, sem mislila, da me bo konec od dolgega časa. Kaj sem že hotela reči,« je nadaljevala lady Dolly, »v tisti obleki, v kateri si se pojavila včeraj na šetališču, seveda ne moreš na ulico. Videti si, kakor bi bila iz predpotopne dobe. Tvoja babica je bila svoj živi dan takšna. Poskrbela ti bom čimprej dostojnejše obleke. Pri tako lepem vremenu ne moreš ostati v sobi. Bil bi zločin. Govorila bom takoj z Adrijano. Nekaj mojih stvari prekroji zate. Toliko, da bo za prvo silo.« Je prav spretna ženska. Sčasoma boš imela svojo sobarico. Čedno, drobno, živahno Francozinjo. Tvojo gospodično Schröderjevo, to strašno žensko, moram čimprej odsloviti.

»Mama,« je vzkliknila boječe Vera, »ne bodite krivični proti gospodični Schröderjevi. Je ne poznate. Ne veste, kako razumna in učena je.«

»Ne govori mi o ženski učenosti,« je odgovorila mati. »Največja učenost za žensko je, če se zna lepo oblačiti in lepo nastopati. Kaj te je učilo tisto staro ženišče z naočniki?«

»Latinščino in grščino.«

»To je nepotrebna reč. Kaj še?«

»Računstvo.«

»Tudi to ti ne bo v življenju nič koristilo. Dobro je, da si prišla še o pravem času k meni v šolo. Sicer sem uverjena, draga Vera, da bi te bila tvoja babica za vse življenje pokvarila. Zdaj pa moram oditi. Pošljem ti Adrijano. Nanjo in na njen okus se moreš zanesti.«

Vera Herbertova je ostala sama. Gospodična Schröderjeva v sosedni sobi ni še vstala in tudi Adrijane ni hotelo biti. Zunaj se je solnce smejalo nad pokrajino in morjem. Na obali je postajalo živahno. Gospodje in dame v čudovitih, kričečih oblekah so se izprehajali ob pljuskajoči morski vodi. Ko je tako stala pri oknu in gledala v pisano vrvenje, se je njena pozornost osredotočila na nekega gospoda, ki mu je navzoča družba izkazovala veliko spoštovanje.

»Ali mi morete povedati, kdo je ta gospod?« je vprašala Adrijano, ko je ta končno prišla.

Adrijana je stopila k oknu in se nasmehnila. »Seveda, gospodična. To je gospod de Corrèze.«

»Slavni Corrèze?«

»Seveda,« se je nasmehnila Adrijana

»Nisem ga še slišala peti,« je rekla tiho Vera, kakor bi govorila o kakšni svetosti, »poznam pa nekatere njegove čudovito lepe klavirske skladbe. Velik umetnik je —«

»Gospodična bo imela dovolj prilike poslušati ga. Vse visoke dame se navdušujejo zanj, pa ne samo zaradi njegove glasbe. Sluje pač, da je med najlepšimi evropkimi moškimi.«

Pri teh besedah je sobarica vzdihnila, da je Vero popadla neka nevolja.

»Vzemite mi mero,« je rekla hladno.

»Sem na vašo uslugo,« je odgovorila Adrijana ravno tako hladno. »Ne vem, kdo je imel čast oblačiti gospodično do sedaj, toliko pa je gotovo, da se je pregrešil nad vami.«

»Hitro opravite,« je rekla Vera.

Ves dan ni videla matere. Šele proti večeru, ko se je stemnilo, je prišla lady Dolly v njeno majhno sobo, kjer sta Vera in njena vzgojiteljica pili čaj. Bila je v plesni toaleti in mudilo se ji je na zabavo.

Naročite se na »Jugoslovana!«

Službene objave

Razglasi kraljevske banske uprave

Vl. No. 24889.

Pregled nalezljivih bolezni v Dravski banovini

od dne 8. novembra do dne 14. novembra 1930.

Srez	Ostali	Na novo oboleli	Ozdraveli	Umrli	Ostanejo v oskrbi
Skupina tifuznih bolezni.					
Brežice	1	1	—	—	2
Laško	1	—	1	—	—
Ljubljana (srez)	2	—	—	—	2
Ljubljana (mesto)	1	—	—	—	1
Novo mesto	5	1	—	—	6
Ptuj	—	1	—	—	1
Radovljica	4	—	—	—	4
Skupaj	14	3	1	—	16
Griža. — Dysenteria.					
Krško	2	—	—	—	2
Novo mesto	1	—	1	—	—
Prevalje	6	—	4	—	2
Skupaj	9	—	5	—	4
Škrlatinka. — Scarlatina.					
Brežice	2	1	1	—	2
Celje	6	—	—	—	6
Celje (mesto)	4	—	3	—	1
Dolnja Lendava	3	—	—	—	3
Kamnik	4	—	—	—	4
Kranj	2	—	—	—	2
Krško	6	2	2	—	6
Laško	6	1	3	—	4
Litija	2	—	1	—	1
Ljubljana (srez)	6	—	2	—	8
Ljubljana (mesto)	6	—	1	—	5
Ljutomer	1	—	—	—	1
Maribor desni breg	2	—	1	—	1
Maribor levi breg	—	2	—	—	2
Maribor (mesto)	4	—	1	—	3
Murska Sobota	6	1	—	—	7
Novo mesto	6	1	5	—	2
Prevalje	1	—	1	—	—
Ptuj	6	—	3	—	3
Ptuj (mesto)	—	1	—	—	1
Radovljica	7	—	1	—	6
Slovenjgradec	1	—	—	—	1
Šmarje pri Jelšah	13	4	1		16
Skupaj	94	15	24	—	85
Ošpice. — Morbilli.					
Konjice	5	—	1	—	4
Ptuj	9	13	6	—	16
Skupaj	14	13	7	—	20
Davica. — Diphteria et Croup.					
Brežice	9	10	3	2	14
Celje	2	3	—	—	5
Dolnja Lendava	1	—	—	—	1
Kamnik	1	—	—	—	1
Kranj	6	4	4	1	5
Kočevje	4	—	3	—	1
Konjice	—	3	1	—	2
Krško	19	4	1	2	20
Laško	—	2	—	—	2
Litija	2	2	2	—	2
Logatec	4	—	—	—	4
Ljubljana (srez)	17	5	1	—	21
Ljubljana (mesto)	9	3	1	—	11
Ljutomer	4	4	—	1	7
Maribor desni breg	12	7	12	1	6
Maribor levi breg	1	2	—	—	3
Maribor (mesto)	6	1	4	—	3
Murska Sobota	4	4	—	—	8
Novo mesto	2	3	—	1	4
Prevalje	—	1	—	—	1
Ptuj	5	—	—	1	4
Slovenjgradec	2	4	3	—	3
Šmarje pri Jelšah	17	14	10	2	19
Skupaj	127	76	45	11	147
Nalezljivo vnetje možganov. — Meningitis cerebrospinalis epidemica.					
Gornjigrad	—	1	—	1	—
Kamnik	1	—	1	—	—
Skupaj	1	1	1	1	—
Sen. — Erysipelas.					
Brežice	2	—	—	—	2
Celje	2	—	—	—	2
Gornjigrad	1	—	1	—	
Kočevje	1	—	1	—	
Ljubljana (mesto)	3	—	2	—	1
Ljutomer	—	1	—	—	1
Maribor desni breg	1	—	—	—	1
Prevalje	1	—	—	—	1
Radovljica	1	—	1	—	—
Šmarje pri Jelšah	1		1	—	—
Skupaj	13	1	6		8
Krčevita odrevenelost. — Tetanus.					
Šmarje pri Jelšah	—	1		1	
Skupaj	—	1	—	1	
Vranični prisad. — Anthrax.					
Kranj	1			—	1
Skupaj	1	—	—	—	1
Odrevenelost tilnika. — Polyomyelitis acuta.					
Prevalje	2	—	—	—	2
Skupaj	2	—	—	—	2
Vnetje priušesne slinovke. — Parotitis epidemica.					
Ptuj	—	26	12	—	14
Skupaj	—	26	12	—	41

Ljubljana, 20. novembra 1930.

Po odredbi vršilca dolžnosti bana:
Zdravstveni inspektor:
Dr. Mayer.

*

V No. 1956/8 2860 3—1

Razglas o licitaciji.

Kr. banska uprava Dravske banovine v Ljubljani razpisuje za prevzem dovršitvenih del pri centralni kurjavi v Anatomskem inštitutu univerze v Ljubljani v skrajšanem roku

I. javno pismeno ofertno licitacijo

na dan 19. decembra 1930. ob enajstih v sobi št. 17 tehničnega oddelka v Ljubljani. Vsi potrebni podatki, pojasnila in ofertni pripomočki se dobivajo med uradnimi urami proti plačilu napravnih stroškov v sobi št. 21.

Ponudbe naj se glase tako, da podajo v obliki popust v odstotkih (tudi z besedami) na vsote odobrenega proračuna, ki znaša Din 206.080·—.

Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji v »Službenih novinah« in na razglasni deski tehničnega oddelka.

Kralj. banska uprava Dravske banovine v Ljubljani,
dne 27. novembra 1930.

Razglasi sodišč in sodnih oblastev

C 190/30—1. 2857

Oklic.

Tožeča stranka: Okrajna posojilnica v Krškem, je vložila proti toženi stranki Gorenc Josipu in Antoniji, pos. Dule št. 14, radi 1702·75 Din k opr. št. C 190/30 tožbo.

Narok za ustno razpravo se je določil na 30. decembra 1930. ob uri pred tem sodiščem v izbi št. 2 razpravna dvorana.

Ker je bivališče tožene stranke neznano, se postavlja g. Beniger Fridolin, sod. oficijal v Krškem, za skrbnika, ki jo bo zastopal na njeno nevarnost in stroške, dokler ne nastopi sama ali ne imenuje pooblaščenca.

Okrajno sodišče v Krškem,
dne 28. novembra 1930.

*

Kps 318/30—11 2861

Obvestilo.

Kamenik Francetu, sinu Antona in Lucije roj. Mauc, r. k., roj. v Spodnjem Doliču, pristojnemu v občino Spodnji Dolič, srez Slovenjgradec, Dravska banovina, stanujočemu v Spodnjem Doliču štev. 96, roj. 19. VI. 1880, upokojenemu rudarju, samskemu, se po § 55. k. z. za dobo 1 (enega) leta **od dne 5. decembra 1930 do dne 4. decembra 1931**

prepoveduje zahajati v krčme.

Kdor bi Kamenik Francetu v tej dobi postregel z alkoholnimi pijačami, je kazniv po § 258/IV. k. z. z zaporom do 6 mesecev ali v denarju do 5000 Din.

Sresko sodišče v Konjicah, odd. III.,
dne 21. novembra 1930.

*

E 2366/30—10. 2858

Dražbeni oklic in poziv k napovedi.

Na predlog zahtevajoče stranke Lukanc Ivane, žene rudarja v Št. Lovrencu 31, bo dne 30. decembra 1930. ob 9. uri pri tem sodišču v sobi št. 7 na podstavi s tem odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin: zemljiška knjiga Latkovavas, vl. št. 86, označba nepremičnin: hiša 10.000 Din, kozolec 1200 Din, zemljišče 15.588·75 Din, pritikline 207 Din, skupaj 26.995·75 Din cenilne vrednosti; zemljiška knjiga Sv. Lovrenc pri Preb., vl. št. 356, označba nepremičnin: zemljišča (pašniki 602 Din cenilne vrednosti; zemljiška knjiga Sv. Peter, vl. št. 382, označba nepremičnin: zemljišča vseskupaj 27.975·05 Din, najmanjši ponudek 18.650 Din; vadij znaša 2798 Din.

K nepremičnini zemljiška knjiga Latkovavas, vl. št 86, spadajo sledeče pritikline: razno gospodarsko in poljedelsko orodje v cenilni vrednosti 207 Din. Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.

Okrajno sodišče Celje, odd. III.,
dne 12. novembra 1930.

*

E 202/30—5. 2855

Dražbeni oklic

Dne 18. decembra 1930 ob 9. uri bo pri podpisanem sodišču v sobi št. 1 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga Selšček, vl. št. 415.

Cenilna vrednost: 12.900 Din; najmanjši ponudek: 8.600 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Cerknici,
dne 17. novembra 1930.

*

E 193/30—6. 2856

Dražbeni oklic.

Dne 20. decembra 1930 ob 9. uri bo pri podpisanem sodišču v sobi št. 1 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga Dolenja vas, vl. št. 631.

Cenilna vrednost: 15.800 Din; najmanjši ponudek: 5.268 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Cerknici,
dne 19. novembra 1930.

*

E 203/30—6. 2854

Dražbeni oklic

Dne 30. decembra 1930 ob 9. uri bo pri podpisanem sodišču v sobi št. 1 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga Žilce, vl. št. 59 in 109.

Cenilna vrednost: 16.500 Din; najmanjši ponudek: 5.501 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Cerknici,
dne 19. novembra 1930.

*

E IX 4389/30—8. 2848

Dražbeni oklic.

Dne 14. januarja 1930. ob desetih bo pri podpisanem sodišču v sobi št. 11 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga k. o. Gorica, polovica vl. št. 343.

Cenilna vrednost: 8035 Din 60 par; vrednost pritikline: 1000 Din (katere so zgoraj vštete); najmanjši ponudek: 5357 Din 66 p.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,
dne 15. novembra 1930.

Vpisi v trgovinski register.

Vpisale so se nastopne firme:

831.
Sedež: **Ljubljana, Dunajska cesta št. 31.**
Dan vpisa: **22. novembra 1930.**
Besedilo: **E. Bežek.**
Obratni predmet: **Izdelovanje in prodaja špecijalitetnih testenin.**
Imetnik: Bežek Etbin, trgovec v Ljubljani, Groharjeva ulica št. 7.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III. dne 22. novembra 1930.
(Firma 1958/30 — Rg. A. VI 38/1.)

*

832. Sedež: **Rakek.**
Dan vpisa: **22. novembra 1930.**
Besedilo: **»Ilirija«, industrija in trgovina z alkoholnimi pijačami in naravnimi sok družba z o. z.**
Obratni predmet: Žganjekuha, izdelovanje likerjev, ruma in drugih alkoholnih pijač, rastlinskih destilacij, naravnih sokov vsake vrste in trgovina z vsemi označenimi predmeti na veliko.
Družbena pogodba z dne 17. novembra 1930, opr. št. 3182.
Družba je ustanovljena za nedoločen čas.
Višina osnovne glavnice: 30.000 Din.
Na to vplačani zneski v gotovini: 30.000 dinarjev.
Poslovodja: Domicelj Aleksander, trgovec, Rakek št. 56, Cascio Vito, trgovec, Rakek št. 291.
Za nadomestovanje upravičen: Družbo zastopa in njeno tvrdko podpisuje vsak poslovodja samostojno na ta način, da podpisano, natisnjeno ali s pečatom pritisnjeno besedilo tvrdke podpiše lastnoročno svoje ime.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III. dne 22. novembra 1930.
(Firm. 1966/30 — Rg. C. IV 235/1.)

Vpisale so se izpremembe in dodatki pri nastopnih firmah:

833. Sedež: **Mengeš.**
Dan vpisa: 17. novembra 1930.
Besedilo: **Keramični in gradbeni materijal, L. Battelino & Co., družba z o. z. v Mengšu.**
Ustanovila se je podružnica tvrdke v Ljubljani.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III., dne 15. novembra 1930.
Firm 1947/30 Rg c IV 217/2.

*

834. Sedež: **Ljubljana.**
Dan vpisa: 17. novembra 1930.
Besedilo: **Splošna maloželezniška družba, d. d.**
Vpiše se prokurist ing. Ženko Janko, obratovodja tvrdke.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III., dne 15. novembra 1930.
Firm 1934/30 Rg. B III 40/4.

*

835. Sedež: **Ljubljana.**
Dan vpisa: 22. novembra 1930.
Besedilo: **Jelačin & Komp., tovarna zamaškov.**
Obratni predmet: izdelovanje probkovih zamaškov. Obratni predmet je odslej tudi izdelovanje in prodaja kovinastih kapic za steklenice ter plutovega in cementnega gradbenega materijala.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III. dne 22. novembra 1930.
Firm 1963/30 — Rg A II 21/6.

*

836. Sedež: **Ljubljana.**
Dan vpisa: 22. novembra 1930.
Besedilo: **Ljudevit Marx, tovarna lakov, delniška družba v Ljubljani.**
Vsled sklepa občnega zbora z dne 13. septembra 1929. se je sklenilo povišanje delniške glavnice od Din 4,000.000·— na Din 8,000.000·— z izdanjem novih 80.000 delnic po 50·— Din nominale, ki se glase na ime. Ta sklep je bil odobren od kr. banske uprave s sklepom VIII No. 1459/2 z dne 15. aprila 1930.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III. dne 22. novembra 1930.
Firm 1880/30 — Rg B II 181/8.

*

837. Sedež: **Ljubljana.**
Dan vpisa: 22. novembra 1930.
Besedilo: **»Vijak«, družba z o. z.**
Vsled sklepa občnega zbora z dne 14. novembra 1930. se je tvrdka razdružila in prešla v likvidacijo.
Besedilo tvrdko odslej: »Vijak«, družba družba z o. z. v likvidaciji.
Likvidator je dosedanji poslovodja Dermastia Karl.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III. dne 22. novembra 1930.
Firm 1953/30 — Rg C III 230/4.

Izbrisala se je nastopna firma:

838. Sedež podružnice: **Ljubljana.**
Dan izbrisa: 22. novembra 1930.
Besedilo: **»Sana«, tvornica čokolade, družba z o. z., podružnica v Ljubljani.**
Izbrisala se je vsled opustitve.
Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,
odd. III. dne 22. novembra 1930.
Firm 1925/30 — Rg C III 195/8.

Razne objave

2836—2—2

Oklic.

Kmetijska zadruga v Malih Doleh, r. z. z o. z., naznanja, da se je vpisala v zadružnem registru okrožnega sodišča v Novem mestu razdružba te zadruge in uvedba likvidacije ter da je likvidator Vozelj Mihael, dosedanji načelnik zadruge.

Upniki se pozivajo, da se zglasijo pri zadrugi.

Male Dole, dne 15. oktobra 1930.

Likvidator.

*

2859

Likvidacija društva.

Kmetijsko društvo za dekanijo Novo mesto in okolico, r. z. z o. z. v Novem mestu. je stopilo v likvidacijo. Upnike pozivljeva, da prijavijo svoje terjatve v zakonitem roku.

Kmetijsko društvo za dekanijo Novo mesto in okolico,
dne 28. novembra 1930.
Likvidatorja:
Jos. Munda, l. r. Ing. Mate Absec, l. r.

Izšla je Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za navadno leto 1931,
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najboljši obraitan.

V »Veliki Pratiki« najdeš vse, kar človek potrebuje vsak dan; Katoliški koledar z nebesnimi, solnčnimi, luninimi, vremenskimi in dnevnimi znamenji; — solnčne in lunine mrke; — lunine spremembe; — koledar za pravoslavne in protestante; — poštne določbe za Jugoslavijo; — lestvice za kolke na menice, pobotnice, kupne pogodbe in račune; — konzulate tujih držav v Ljubljani in Zagrebu; — vse sejme na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Prekmurju, Medžimurju in v Julijski Benečiji; — pregled o koncu brejosti živine; — tabelo hektarov v oralih; — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu; — tabele za računanje obresti; — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami; — oznanila predmetov, ki jih rabita kmetovalec in žena v hiši.

Cena 5 Din.

„VELIKA PRATIKA“ se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pismeno pri založniku:

tiskarni
J. Blasnika nasl. d. d.
v Ljubljani. 619

Jabolka
mošanska - gambovci
došla
Gospodarska zveza
Ljubljana 844

Slavnemu občinstvu uljudno sporočam, da sem pričel izdelovati pred kratkim izumljene

električne signalne ure

za šole in urade. Priporočam se vsem šolskim vodstvom in uradom za cenj. naročila.

FERDO MOTNIKAR,
822 urar v Zagorju ob Savi,

Največja odpr. td. glasbil v Jugoslaviji
Meinel & Herold
tvornica glasbil, gramofonov in harmonik prodajalna podružnica
MARIBOR ŠT. 113
daje Vam lepo doma
temeljiti pouk
v igranju kakega instrumenta potom pismenega tečaja.
Zahtevajte takoj naš veliki
brezplačni katalog,
ki Vam dá vse pojasnila.

Priporoča se **parno slaščičarstvo**
820 **Teodor Novotny**
Ljubljana (Friškovec) Telefon št. 34-14
Prodaja na drobno in debelo! Po najnižji ceni!

A. Gastraun
Ljubljana
Prešernova ulica 42
Tvornica dežnikov in solnčnikov — Sprejemajo se popravila in prevobleke

Stavbne parcele

ob Strossmajerjevi cesti, od 480—600 m², za vrstne hiše (Reihenhäuser), ugodno na prodaj.
689
Ing. Tornago, Poljanska cesta 12.

KLIŠEJE
vseh vrst po fotografijah ali risbah izvršuje najsolidnejše
KLIŠARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Slaščičarna NOVOTNY
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA CESTA 2

priporoča cenjenem občinstvu svojo lepo izbiro krasnih izdelkov lastnega in tujega proizvoda po najnižji ceni kakor: pecivo, sladkorja, čokoladne figure, marcipan i t. d. Postrežba solidna. Nizke cene!

829

OGLEDALA
vseh vrst, velikosti in oblik
STEKLO
zrcalno 6—8 mm, mašinsko 4—6 mm, portalno, ledasto, alabaster itd.
SPECTRUM D. D.
LJUBLJANA VII — Telef. 23-43
ZAGREB CELOVŠKA 31 OSIJEK

MODROCE

Peresnice, otomane, divane, patent-fotelje, salonske in klubske garniture dobite najsolidneje pri

F. SAJOVIC
Ljubljana, Stari trg 6

TISKARNA MERKUR
LJUBLJANA
Gregorčičeva 23

Tiska časopise, knjige, brošure, tabele, cenike i. t. d.
LASTNA KNJIGOVEZNICA

Galanterijski izdelki vseh vrst iz bakra, medi, aluminija, cinka in drugih pločevin izdeluje in prevzame v izdelovanje

Jos. Otorepec, d. z o. z.

v Ljubljani
Za gradom 9

Ročna postrežba
Solidno delo!

NOVOST! **Dvokolesa** teža od

7 kg naprej

najlažjega in najmodernejšega tipa najboljših svetovnih tovarn. Otroški vozički od najpriprostejšega modela izdelujejo se tudi po okusu naročnika. Sivalni stroji, motorji, pneumatika, posamezni deli. Velika izbera najnižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franko.

„TRIBUNA“ F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov.
LJUBLJANA, Karlovška cesta štev. 4.

Termalno kopališče
Medija-Izlake

Stalna temperatura vode 26—27°C. Kopeli so izredno priporočljive pri ženskih boleznih; ozdravljenje oči in želodca. Posebno hitro celjenje odprtih ran je priznano. 30 sob za tujce, izvrstna kuhinja. Restavracija odprta preko zime. Avtozveza s postajo ZAGORJE ob Savi.

841

Največji uspeh dosežejo oglasi v Jugoslovanu

Ob prvem kihu, ob najmanjšem ščegetanju v nosu ali grlu zatecite se takoj k razkužilnim pastiljam

VALDA

ki preprečujejo, lajšajo in odpravljajo vnetje sluznic ter povzročujejo njihovo odpornost zoper prehlajenje, nahod, vnetje krhlja, katar itd.

Pastilje VALDA zabranjujejo nahodu razširjenje na prsa. Toda pazite, zahtevajte vedno samo izvirne **pastilje VALDA.**

Prodajajo se izključno le v škatljicah z napisom
827 „VALDA“ v vseh lekarnah in drogerijah.

Oglašujte v »Jugoslovanu!«

Razglas.

Mestno načelstvo mariborsko razpisuje za leto 1931 sledeča tekoča dela in dobave:

1. Zidarska in težaška dela,
2. tesarska dela,
3. betonska dela,
4. kleparska dela,
5. mizarska dela,
6. dimnikarska dela,
7. kovaška dela,
8. pečarska dela,
9. kolarska dela,
10. ključavničarska dela,
11. steklarska dela,
12. slikarska dela,
13. pleskarska dela,
14. sedlarska dela,
15. vzdrževanje stolpne ure.

Obrtniki mesta Maribora, ki želijo prevzeti gorinavedena tekoča dela pri mestni občini v letu 1931, se vabijo, da predložijo tozadevne s 5 Din kolekom opremljene prošnje ob navedbi enotnih cen do 9. decembra 1930, 12. ure v vložišču mestnega načelstva.

Prošnje je oddati v zaprti kuverti z označbo: »Ponudba za tekoča dela 1931«.

Enotne cene je vpisati v izkaz, opremljen z 2 Din kolekom ter ga priložiti prošnji. Obrazci se dobe pri mestnem gradbenem uradu v Frančiškanski ulici štev. 8/II., soba št 1.

V prošnji se mora izrecno navesti, da je ponudnik pri mestnem gradbenem uradu razpoložene pogoje že pregledal ter na iste popolnoma pristaja.

Mestni občinski svet si pridržuje pravico, izvoliti ponudnika ne oziraje se na najnižje cene ali na oddajo dela po določenem turnusu.

Mestno načelstvo mariborsko.

845

Jugoslovanska zavarovalna banka „Slavija“ v Ljubljani

se priporoča za vse vrste elementarnih in življenskih zavarovanj.

Ima poslovne zveze s Češko-slovaško banko Slavijo v Pragi.

798 Telefon št. 2176.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo
Ljubljana
Prešernova ul. št. 50
(v lastnem poslopju)

Brzojavni naslov: KREDIT LJUBLJANA

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila

Telefo št. 2040, 2457, 2548, 2706 in 2806

Predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvu, safe-deposits itd.

Kmetijska družba v Ljubljani

TURJAŠKI TRG 3

je glavna zastopnica kmetovalcev v dravski banovini in šteje nad 380 kmet. podružnic in okrog 26.000 članov. Člani plačajo na leto 20 Din in dobivajo za to brezplačno strokovni list

»KMETOVALEC«

Ta list jim nudi strokovni pouk in navodila za umno gospodarstvo. Družba dobavlja članom tudi razne kmetijske potrebščine

VSAK KMET MORA BITI ČLAN KMETIJSKE DRUŽBE

6

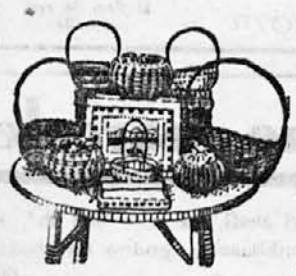

Fany Patik, umetno košarstvo

Radovljica — Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 30

Najcenejša in primerna Miklavževa darila

Za deco: otroške mizice in stolčki in razne lesene igrače, gugalniki,
Za odrasle: pleteno pohištvo, stojala za ročna dela, tase, tapecirane košarice za šivanje itd.

664 **Oglejte si bogato zalogo!**

Velour, modni ševjot, sukno in plis za damske plašče

Velika izbira, nizke cene.
R. MIKLAUC Ljubljana „Pri Škofu"
Lingarjeva ulica - Medarska ulica — Pred Škofijo.

612

511

Double, modni kamgarn Sportni ševjot za fine obleke in suknje.

Velika izbira, ugodne cene
R. MIKLAUC Ljubljana „Pri Škofu"
Lingarjeva ulica - Medarska ulica — Pred Škofijo.

Stavbno in pohištveno mizarstvo s parno silo
FRAN ŠKAFAR
Ljubljana, Rimska cesta 16
Stalna zaloga modernega pohištva ter amerikanskih pisarniških oprav

Papir za zavijanje
potiskan in nepotiskan prodaja po nizki ceni
tiskarna »Merkur«, Ljubljana
Gregorčičeva ulica 23

L. MIKUŠ
Ljubljana - Mestni trg 15
Telefon štev. 2282
Ustanovljeno 1839
Na malo! Na veliko!

418

Ustanovljeno leta 1846 Telefon 25-63

Gradbeno podjetje

738

G. TÖNNIES
družba z o. z.
Ljubljana
Pisarna: Dunajska cesta St. 25

Podjetje projektira in izvršuje vsa v gradbeno stroko spadajoča dela: bančne in industrijske palače, stanovanjske hiše, tovarniška poslopja, šole, cerkve, vile, male enonadstropne, oziroma enodružinske hiše.

Projekti za enodružinske hiše so na ogled v gradbeni pisarni. — V lastni opekarni se izdeluje po konkurenčnih cenah lepa, močna opeka. Iz lastnega gramozoloma se nudijo vse vrste peska. — Zaloga vsega gradbenega materijala se nahaja na Martinovi cesti.

Vsled
naših nizkih cen
ugodnih plačilnih pogojev
prvovrstne kvalitete naših aparatov
solidne in kulantne postrežbe
se je odločil Miklavž, da kupi razne

RADIO-APARATE svetovnih znamk
DETEKTORJE

in druge radio-potrebščine za pridne družine i. t. d. samo pri špecijalni radio-trgovini

RADIOVAL LJUBLJANA

DALMATINOVA ULICA ŠTEV. 13
740 POLEG HOTELA ŠTRUKELJ

Pazite na naslov naše tvrdke in ga ne zamenjujte!

Ugoden nakup pri tvrdki

F. M. SCHMITT
LJUBLJANA

čevlji, športni predmeti, usnjeni izdelki, galanterija, pletenine, mila itd.

Na debelo! Na drobno!

644 Pred škofijo 2. Lingarjeva 4.

Kranjska hranilnica - Ljubljana

Račun poštne hranilnice Ljubljana štev. 10.680. Telefon Ljubljana štev. 2481.

Oblastna hranilnica Maribor s podružnico v Celju

Račun Poštne hranilnice Maribor štev. 12.363. Telefon Maribor štev. 2281.
Račun Poštne hranilnice Celje štev. 10.727. Telefon Celje štev. 93.

sta denarna zavoda Dravske banovine, ki jamči za vloge z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo.

Vloge na knjižice in tekoče račune obrestujeta najugodnejše. Dovoljujeta **kredite proti vknjižbi** na prvem mestu v **tekočem računu** in proti **amortizaciji,** dajeta **menična posojila,** vršita vse **kontokorentne** posle.

Pupilarna varnost vlog

837

Izdaja tiskarna »Merkur«, Gregorčičeva ulica 23. Za tiskarno odgovarja Otmar Mihálek. — Urednik Janez Debevec. — Za inseratni del odgovarja August Kozman. — Vsi v Ljubljani.